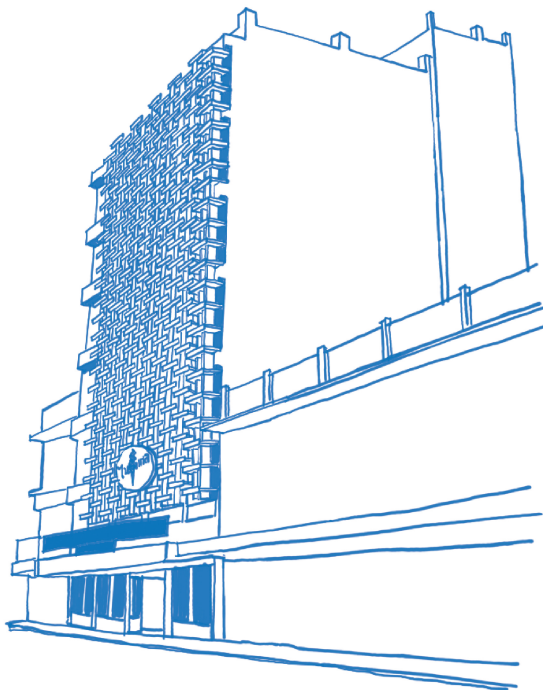

ชวนคุณร่วมสำรวจสถาปัตยกรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ไปด้วยกัน

Storied
Structure

ติดเกาะ กับตึกเก่า

ตึกแบบ
ไทยสมัยใหม่

ไทยใหม่ รัฐทันสมัยสุดโมเดิร์น

“New Thai,” a modern nation

กรุงรัตนโกสินทร์ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อีกครั้ง เมื่อลู่ถึงแผ่นดินที่ ๗ ทั้งวิกฤตเศรษฐกิจที่แพร่กระจายไปทั่วโลก และสถานการณ์ทางการเมืองที่มีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ อันนำมาสู่วิกฤตศรัทธาต่อระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนในที่สุดจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย

ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อนี้เอง เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญยิ่งในแวดวงสถาปัตยกรรมของไทย ด้วยเช่นกัน เนื่องจากการลดจำนวนสถาปนิกฝรั่งในหน่วยงานราชการลงจนแทบไม่เหลือ แถมยังมีการส่งนักเรียนไทยไปศึกษาวิชาวิชาชีพสถาปัตยกรรมในต่างประเทศอีกด้วย

สถาปนิกชาวไทยที่จบกลับมาจากยุโรปเหล่านี้ จึงกลายเป็นกำลังสำคัญในการปรับภูมิทัศน์ของพระนคร แทนที่สถาปนิกฝรั่งดังเช่นยุคสมัยก่อนหน้า อาคารหลายหลังในเกาะรัตนโกสินทร์จึงล้วนเป็นผลงานที่เด็กหัวนอกเหล่านี้ ได้ฝากฝีมือเอาไว้ให้เราได้เห็นกันมาจนถึงปัจจุบัน

สถาปัตยกรรมแบบ “โมเดิร์น” ได้ถือกำเนิดขึ้นในยุโรป สะท้อนถึงสังคมสมัยใหม่หลังยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งการออกแบบจะเน้นที่ประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก...เบาได้เบา ความอู้ฟูหรูหราและลวดลายประดับตกแต่งต่างๆ จึงถูกลดทอนลงหรือตัดออกไปสิ้น

คอนกรีตเสริมเหล็กได้นำมาใช้เป็นวัสดุพื้นฐานที่ช่วยให้สร้างอาคารได้สูงขึ้น รวมถึงมีกันสาดยื่นยาวรองรับกับการใช้ชีวิตของคนกรุงในสังคมเมืองที่เปลี่ยนไปอีกด้วย

อาคารหลายหลังในยุค “ไทยใหม่” นี้ จึงได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของยุคประชาธิปไตย อันเบ่งบานในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้เอง

Bangkok witnessed a major change in the reign of King Rama VII due to a global economic crisis and its transition into democracy. In terms of architecture, Thai students were sent to study architecture overseas, and they became important changemakers of the cityscape, replacing foreign architects in the former era. These foreign-educated Thais have created many remarkable buildings that we see today, and these are “Modern” architectures that portray our society in the post-industrial era. The design focuses more on functionality, and such design has become a symbol of democratic society in Thailand.

ตำหนักใหม่กรมพระสวัสดิวัตน์วิศิษฎ์ หรือกำเียบกำซ่าง G01

ตึกหลังใหญ่ริมถนนพระอาทิตย์ เชิงสะพานพระปิ่นเกล้า หลังนี้ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๗ เพื่อเป็นตำหนักที่ประทับองค์ใหม่ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิวัตน์วิศิษฎ์ แทนตำหนักเดิมที่อยู่เคียงกันซึ่งสร้างมาตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๕ (เดิมคือตำหนักของหม่อมเจ้าจรัญศักดิ์ กฤดากร)

D05

ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกฯ ได้ใช้เรือนหลังนี้เป็นที่พักของนายปรีดี พนมยงค์ ขณะดำรงตำแหน่งประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จึงเรียกเรือนหลังนี้ว่า “ทำเนียบท่าซ่าง” (ท่าซ่างในที่นี้ เป็นท่าซ่างวังหน้า คนละแห่งกับท่าซ่างวังหลวงตรงมหาวิทยาลัยศิลปากร) ปัจจุบันใช้เป็นอาคารรับรองของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์

ตัวอาคารเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กสูงสามชั้น รูปทรงเรียบง่ายทันสมัย ด้วยเป็นช่วงที่กำลังก้าวเข้าสู่ยุคโมเดิร์น จึงคลายการประดับประดาแบบสถาปัตยกรรมคลาสสิก จะเห็นได้ว่าประตูหน้าต่างก็เป็นเพียงสี่เหลี่ยมเรียบๆ บางห้องเป็นหน้าต่างกระจกสูงจากพื้นจรดเพดานเลยทีเดียว

New Mansion of Prince Svasti Sobhana:
Built in 1930 in the reign of King Rama VII as a new residence for Prince Svasti Sobhana (King Rama VII's father-in-law), the mansion was later occupied by Regent to Thailand Pridi Banomyong after the political reform. The building is made of reinforced concrete and is 3 stories high, with a simple design. It is one of the most modern architecture of its time.

G01 The Chang Mansion
19 Phra Athit Rd.
Not Open to the Public

สุขุมาลอนามัย G02

หากใครคุ้นเคยกับย่านแพร่งภูธร คงคุ้นตากับอาคารขนาดย่อมหลังหนึ่ง ที่มีหน้าตาคล้ายบ้านพักอาศัย ดูอบอุ่นเป็นมิตรด้วยมีความเรียบง่าย สมถะ ไม่หวือหวา อาคารที่ว่า คือ สถานีกาชาดที่ ๒ กรุงเทพฯ หรือที่เรียกอย่างสละสลวยว่า “สุขุมาลอนามัย” ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงเปิดให้บริการทางการแพทย์อยู่ ภายใต้สังกัดสภากาชาดไทย

ย้อนกลับไปเมื่อปี ๒๔๗๑ ในสมัยรัชกาลที่ ๗ เมื่อสิ้นงานพระเมรุของสมเด็จพระนางเจ้าสุทมาลมารศรี พระบรมราชเทวีในรัชกาลที่ ๕ แล้ว สมเด็จพระนครปรมาธิบดีศรีธรรมราชวรสารพัดคดี พระโอรส ได้ประทานเงินทำบุญจากงานพระเมรุเพื่อสร้างอาคารสถานีกาชาดแห่งใหม่ขึ้น ตรงบริเวณที่เป็นสนามเด็กเล่นกลางแพร่งภูธร

ตึกใหม่แห่งนี้จึงได้ชื่อว่า “สุขุมาลอนามัย” สถานีอนามัยของสุขุมาล ตามพระนามของผู้บริจาคทุนในการสร้าง

ตัวอาคารเป็นตึกสองชั้นมีโครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นล่างเป็นห้องตรวจ ชั้นบนเป็นที่พักของนางพยาบาล หลังคาเป็นทรงปั้นหยามุงหลังคาด้วยกระเบื้องซีเมนต์

ออกแบบโดยนายชาร์ล เบเกอแล็ง (Charles Béguélin) สถาปนิกชาวฝรั่งเศส-สวิส นายช่างจากกรมสาธารณสุข

รูปแบบสถาปัตยกรรมจัดว่าอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อจากอาคารแบบคลาสสิก อันเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ ๕-๖ เข้าสู่ยุคโมเดิร์น จากเดิมที่เป็นโครงสร้างผนังรับน้ำหนัก แปรเปลี่ยนเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กที่เรียบง่ายขึ้น และมีการลดทอนรายละเอียดการประดับประดาลง

ส่วนผลงานการออกแบบอาคารอีกหลังของชาร์ล เบเกอแล็ง ก็คือ ตึกบิกิริม หน้าวังบูรพา L07 ซึ่งสร้างขึ้นในยุคเดียวกัน ปัจจุบันได้ถูกรื้อลงหมดแล้ว

Sukhumala Health Center (Bangkok's 2nd Red Cross Center): Built in 1928 in King Rama VII's era from the funds raised in the royal funeral of Queen Consort Sukhumala of King Rama V, it is located at a square in the middle of Phraeng Phuthon, a business complex. It is a two-story reinforced concrete building. The first floor had examination rooms, and the second floor housed nurses' dorms. It was designed by Charles Béguélin, a French-Swiss architect who worked in Thailand.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

คาวหวาน ในย่านแพร่งภูธร

หากมาเยือนถิ่นแพร่งภูธร อย่าลืมแวะชิมข้าวหมูแดงหมูกรอบ สตูว์เนื้อ และกะหรี่หมู ที่ร้านอุดมโภชนาด้วยนะ สตูว์ และแกงกะหรี่ ที่เราคุ่นเคยตามร้านเก่าแก่ของชาวจีนแบบนี้ ถือเป็นอาหารฟิวชั่น คือ เป็นสำหรับฝรั่งที่ทำขึ้นในสไตล์จีน แล้วก็ไม่ใช่จีนแผ่นดินใหญ่เสียด้วยนะ แต่เป็นจีนพื้นที่ทะเลที่มารั้งรกรากในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเราเอง จึงเป็นสูตรเฉพาะ แบบฝรั่งปนจีนปนมาเลย์ หากกินไม่ได้ทั้งที่เมืองฝรั่ง และเมืองจีน

ติดกันยังมีร้านข้าวเหนียวบั้งไส้กล้วยกับไส้เผือก ร้านโปรดของนันทิดา แก้วบัวสาย นักร้องตัวดาวค้างฟ้าที่งานกินมาตั้งแต่ครั้งยังเรียนอยู่ที่สตรีวิทย์

แล้วอย่าลืมไปดับร้อนตอนบ่ายๆ กันด้วยที่ร้านถัดไป...ร้านไอติมบุรุษ ไอติมกะทิในตำนานของตึกแพร่งภูธรอีกอย่าง เป็นยิ่งโง่งงล่ะ! อิมมอร้อยครบ จบในย่านเดียวทั้งคาวหวานเลยนะฮ้า

สะพานพระพุทธรยอดฟ้าจุฬาโลก G03

สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ในคราวฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ ๑๕๐ ปี ในปี ๒๔๗๕ สมัยรัชกาลที่ ๗ โดยแต่แรกนั้นทรงมีพระราชดำริจะสร้างเพียงพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๑ เพื่อระลึกถึงปฐมกษัตริย์ผู้สถาปนาพระนครแห่งนี้ขึ้น

แต่กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงเสนอว่าควรสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาจะเป็นประโยชน์กว่า ด้วยเชื่อมฝั่งธนบุรีกับฝั่งพระนครเข้าด้วยกัน เพื่อให้ความเจริญขยายตัวออกไปทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำบ้าง และให้ประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์อยู่ที่เชิงสะพานแทน หากสร้างเพียงอนุสาวรีย์เฉยๆ จะไม่เป็นสาธารณประโยชน์ใดๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและชาติบ้านเมือง

พิธีเปิดสะพานและอนุสาวรีย์จึงได้จัดขึ้นในวันที่ ๖ เมษายน ๒๔๗๕ (วันจักรี) และอีก ๓ เดือนต่อมา คือในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ก็เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย

Memorial Bridge: Built in 1932 to mark the 150th anniversary of Bangkok, the government at the time commissioned Dorman Long & Co, a world-famous company from England, to design this bridge. Their most famous work is the Sydney Harbour Bridge in Australia which was being constructed at the same time.

The layout of the bridge, roads, and gardens form the shape of an arrow, which was King Rama VII's emblem. The bridge is the bow, and the tip of the arrow points towards the Thonburi side. The U-shaped end points towards the Bangkok side, and King Rama I's statue is located on this side. This bridge is very strong and durable as it is a through-truss bridge.

สะพานเหล็กกล้า ยาว ๒๓๐ เมตร มีน้ำหนักมากถึง ๑,๑๐๐ ตัน ต่อมามีคอนกรีตเสริมเหล็กที่ตรงกลางสะพานสามารถยกเปิดขึ้นเพื่อให้เรือผ่านได้ โครงสร้างสะพานมีความมั่นคงแข็งแรงมาก ด้วยเป็นโครงสร้างยึดโยงตามแนวทแยง ทั้งด้านข้างสะพาน ด้านบน และด้านล่าง ลักษณะคล้ายกับกลองหรืออุโมงค์เหล็กโปร่ง เรียกกันว่าโครงสร้างแบบ Through Truss

สะพานข้ามอ่าวซิดนีย์
ประเทศออสเตรเลีย ขณะก่อสร้าง

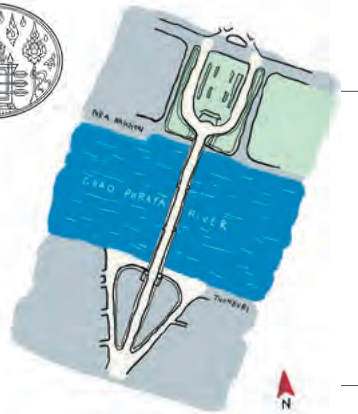
รัฐบาลในขณะนั้นได้ว่าจ้างบริษัทที่มีชื่อเสียงระดับโลกของอังกฤษให้เป็นผู้ออกแบบก่อสร้างสะพานแห่งนี้ นั่นคือบริษัท ดอร์แมน ลอง (Dorman Long & Co) ซึ่งขณะนั้นกำลังดำเนินการก่อสร้างสะพานข้ามอ่าวซิดนีย์อยู่ด้วยอีกแห่ง โดยสะพานทั้งสองได้สร้างแล้วเสร็จและเปิดใช้ในปีเดียวกันคือปี ๒๔๗๕

สะพานข้ามอ่าวซิดนีย์
เมื่อแล้วเสร็จ
เปิดใช้ในปี ๒๔๗๕ ปีเดียวกับสะพานพระพุทธรูปอดฟ้า จะเห็นว่าโครงสร้างเหล็กที่คล้ายคลึงกัน ด้วยออกแบบก่อสร้างโดยบริษัทเดียวกัน

ฝั่งของสะพานพระพุทธรูปอดฟ้าเป็นรูปลูกศร อันเป็นพระสัญลักษณ์ของรัชกาลที่ ๗ (พระนามพระราชปิตุจฉาเสนาบดีว่า "เดช" แปลว่า ลูกศร) ตัวสะพาน คือ ก้านธนู หัวธนูชี้ไปด้านฝั่งธน ส่วนหางธนูเป็นรูปตัวยู (U) อยู่ฝั่งพระนคร และประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ไว้ที่ฝั่งนี้ ตัวอนุสาวรีย์ออกแบบโดยกรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และศิลปิน พีระศรี เป็นผู้ปั้นพระบรมรูป

อนุสาวรีย์หันพระพักตร์มายังฝั่งพระนคร โดยมีลานโล่งอยู่บริเวณด้านหน้า ซึ่งเป็นแนวคิดการใช้พื้นที่สาธารณะภายในเมืองเพื่อสร้างอนุสาวรีย์ อันเป็นอิทธิพลที่ได้รับมาจากตะวันตก และใช้ถนนตรีเพชรเป็นแนวแกนพุ่งตรงมายังอนุสาวรีย์ ซึ่งถนนตรีเพชรนี้เองจะเชื่อมต่อไปยังศาลาเฉลิมกรุง G04 โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่ง ที่สร้างขึ้นในโอกาส ๑๕๐ ปี กรุงเทพฯ ด้วยเช่นกัน

โรงภาพยนตร์ ศาลาเฉลิมกรุง G04

เป็นโรงภาพยนตร์ที่รัชกาลที่ ๗ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเนื่องในโอกาสฉลองกรุงเทพฯ ครบ ๑๕๐ ปี ในปี ๒๔๗๕ ด้วยทรงโปรดปรานภาพยนตร์เป็นอย่างมาก และเห็นว่ากรุงเทพฯ ขณะนั้น ยังไม่มีโรงภาพยนตร์อย่างดีสมเป็นศรีสง่าแก่พระนครเลย

โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุงตั้งอยู่บนหัวมุมถนนเจริญกรุง ตัดกับถนนตรีเพชร ตรงสี่แยกสะพานเก่า ซึ่งถือว่าเป็นใจกลางพระนครในขณะนั้น ผู้ชมสามารถเดินทางจากฝั่งธนมายังฝั่งพระนครได้ โดยใช้สะพานพุทธที่ได้เริ่มก่อสร้างขึ้นแล้วในช่วงเวลาเดียวกัน

หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร เป็นผู้ออกแบบศาลาเฉลิมกรุง และนับว่าเป็นผลงานชิ้นแรกๆ ของสถาปนิกหนุ่มหัวก้าวหน้าท่านนี้ หลังจากจบการศึกษาจากฝรั่งเศส และกลับมารับราชการที่เมืองสยาม โดยมี นารถ โภธิประสาธ เป็นสถาปนิกผู้ช่วยออกแบบและคำนวณโครงสร้าง

การก่อสร้างเริ่มขึ้นในปี ๒๔๗๓ แต่เสร็จไม่ทันพิธีฉลอง ๑๕๐ ปีกรุงเทพฯ ในปี ๒๔๗๕ ได้ เนื่องจากเครื่องปรับอากาศระบบระบายความร้อนน้ำ (Chilled Water System) ที่สั่งมาจากต่างประเทศ เกิดความล่าช้า ถึงกระนั้นก็ยังสร้างแล้วเสร็จและเปิดฉายภาพยนตร์ได้ในปีถัดไป คือปี ๒๔๗๖ นั่นเอง

Chalerm Krung Theatre: King Rama VII had Chalerm Krung Theatre built on the occasion of Bangkok's 150th anniversary celebration in 1932, at the same time the Memorial Bridge was built. It is located on a road extended from the Memorial Bridge. The building is box-shaped with clean-cut edges and a cut-off corner used as the entrance hall. This reinforced concrete building was designed by a Thai nobleman with a degree in architecture from France. It was the best cinema in the city at the time and the first air-conditioned movie theater in Asia.

G04 Chalerm Krung Theatre
 66 Charoen Krung Rd.
 9.00am-6.00pm
 02 224 4499, 02 225 8757-8,
 02 623 8148-9
 www.satatchalermkrung.com
 ศาลาเฉลิมกรุง

บรรยากาศหน้าโรงเมื่อฉายหนังเรื่อง
“ทาร์ซานกับมนุษย์วานร”

เมื่อแรกเปิด ศาลาเฉลิมกรุงนับเป็นโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งเพียงแห่งเดียวในพระนคร ที่มีขนาดใหญ่และทันสมัยที่สุด ภายในไม่มีเสากลางโรงมาบดบังสายตา และที่สำคัญมีการติดตั้งระบบปรับอากาศเป็นแห่งแรกในภูมิภาคเอเชียอีกด้วย!

ว่ากันว่าเป็นโรงภาพยนตร์ที่เก๋ไก๋เสมือนหนึ่งอยู่ในปารีส

นอกจากนี้ยังเป็นโรงหนังที่ออกแบบมาให้ฉายหนังเสียงโดยเฉพาะเป็นแห่งแรกในสยาม เนื่องจากเป็นยุคหัวเลี้ยวหัวต่อจากหนังใบมาเป็นหนังพูดหนังที่ฉายส่วนใหญ่จะเป็นหนังฮอลลีวูดแบบมีเสียงในฟิล์ม แต่ยังไม่มีการอัดเสียงภาษาไทยอย่างทุกวันนี้

เป็นสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์นตามกระแสของโลกในขณะนั้น มีรูปทรงอาคารเป็นกล่องสี่เหลี่ยม เรียบเก๋ลิ้ง โครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ความน่าสนใจของศาลาเฉลิมกรุงก็คือ ตรงหัวมุมถนนได้ออกแบบให้เป็นทางเข้าด้านหน้า โดยใช้การปิดมุมเพื่อเน้นช่องทางเข้าให้มีความโดดเด่นยิ่งขึ้น

เรื่องเล่าชาวเกาะ

โรงหนัง

ที่เรียกว่า โรงหนัง... มันเป็นหนังอะไรกันนะ? จะเป็นหนังสัตว์หรือตัวอะไรกันแน่? งงในงงเสียจริง

นั่นเพราะ เมื่อแรกฉายภาพยนตร์ในสยามนั้น ถือเป็นของใหม่น่าตื่นเต้น ขนาดที่ว่ายังไม่มี การบัญญัติศัพท์ไว้เรียกกันเลยแม้แต่เน้อย แต่ด้วยความที่ภาพยนตร์จะฉายลงบนจอผ้าที่ขึงให้ตึง ซึ่งมีรูปแบบเดียวกับมหรสพพื้นบ้านชนิดหนึ่งที่ชาวสยามเรารู้กันดี นั่นก็คือ หนังใหญ่ หรือหนังตะลุง เพราะต่างก็เป็นการเล่นแสงเงาให้ปรากฏเป็นภาพเคลื่อนไหวบนจอเช่นเดียวกัน

ชาวสยามจึงเรียกสถานที่ฉายภาพยนตร์ตามอย่างคำเรียกสถานที่สำหรับการเล่นดั้งเดิมที่มีมาก่อนว่า “โรงหนัง” ตัวภาพยนตร์เองเลยพาลเรียกกันว่า “หนัง” ไปด้วย ทั้งๆ ที่ไม่มีส่วนไหนของฟิล์มภาพยนตร์ ที่ทำจากหนังสัตว์เลยด้วยเหตุนี้ ที่ด้านบนของผนังด้านหน้าศาลาเฉลิมกรุง จึงประดับโลหะรูปวงกลมฉลุลายลักษณะคล้ายหนังใหญ่ เป็นรูปหัวลิง หัวยักษ์ และหัวฤๅษี เพื่อเป็นการล้อคำว่า “โรงหนัง” กับ “หนังใหญ่” นั่นเอง

หมอกภาพยนตร์ (องค์การมหาชน)

ตัวใบนี้เป็นตัวชั้นล่าง แถวหลัง ราคา ๒๕ สตางค์ ใช้เมื่อแรกเปิดให้บริการในปี ๒๔๗๖

ข่าวพระราชสำนัก

สมัยก่อนนั้น การเผยแพร่พระราชกรณียกิจกระทำได้โดยการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์ตามโรงหนัง โดยเริ่มฉายครั้งแรกเมื่อปี ๒๔๙๓ ที่ศาลาเฉลิมกรุง จนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติไปทุกปี เฉลี่ยปีละหน จนได้ยุติไปเมื่อปี ๒๕๑๐ เมื่อโทรทัศน์เริ่มเป็นที่แพร่หลายกันแล้ว และได้กลายมาเป็น “ข่าวพระราชสำนัก” ที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ทุกคืน อย่างเช่นทุกวันนี้

หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร

เป็นโอรสของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์ทิพย์ แห่งวังมะลิวัลย์ D06 และอนุชาของหม่อมเจ้าจรัญศักดิ์ กฤดากร (ตาดหนักหม่อมเจ้าจรัญศักดิ์ D05 ทรงศึกษาที่สถาบันประณีตศิลป์แห่งกรุงปารีส (École Nationale Supérieure des Beaux-Arts Paris) หรือที่เรียกกันว่า “โบซาร์” แล้วกลับมารับราชการที่กรมศิลปากรในปี ๒๔๗๑ อันเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากรูปแบบสถาปัตยกรรมฝรั่งเศสยุคโคโลเนียล สู่สถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์นที่กำลังเป็นที่นิยมในยุโรปขณะนั้น

ศาลาเฉลิมกรุงเป็นผลงานออกแบบของหม่อมเจ้าสมัยเฉลิมในช่วงแรกๆ ที่เพิ่งกลับมาจากฝรั่งเศส ส่วนศาลาว่าการกรุงเทพฯ G13 และโรงละครแห่งชาติ G12 เป็นผลงานในช่วงท้ายๆ ซึ่งมีการนำองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมไทยประเพณีเข้ามาประยุกต์ใช้ในสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์นด้วย

แม่เฒ่าคุณพระอินทร์

แม่นาคเฉลิมกรุง

แม่นาคพระโขนง เรื่องราวตำนานรักที่ถูกหยิบยกมาทำเป็นภาพยนตร์แล้วไม่รู้กี่ครั้งต่อกี่ครั้ง แต่เดิมเป็นละครเวที ที่แสดงขึ้นเป็นครั้งแรก ณ โรงละครปรีดาลัย ย่านแฟรงงนรา L05 แต่ทว่าครั้งที่เป็นทอล์คโชว์พอจะทาวนและสร้างภาพจำให้กับผู้ชมได้มากที่สุด คงหนีไม่พ้นแม่นาคฉบับปรีญา รุ่งเรือง “นางเอกกษัตริย์พระวิหาร” ในปี ๒๕๐๒

เล่ากันว่า เพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชมเมื่อครั้งฉายที่ศาลาเฉลิมกรุงนั้น ได้มีการพรมน้ำอบในโรงอีกด้วย

โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช G05

โรงเรียน? โรงพิมพ์? หรือวัด?

ดูจากชื่อที่ด้านหน้าอาคารแล้วเป็นงง ว่าตึกหลังนี้เป็นอะไรกันแน่?

มาลองศึกษาประวัติกันดู... แล้วจะรู้ว่ามันเป็นอะไร อาคารทรงเหลี่ยมๆ ที่อยู่ ที่ทอดยาวไปตามถนน ช่างป้อมพระสุเมรุ หลังนี้ สร้างขึ้นในยุคเปลี่ยนแปลงการปกครองปี ๒๔๗๕ เพื่อใช้เป็น “โรงเรียน” สำหรับสอน “การพิมพ์” แห่งแรกของประเทศไทย

ในภาคเช้า จะเป็น “โรงเรียน” ที่นักเรียนจะมาเรียนภาคทฤษฎีกัน

ส่วนในภาคบ่าย จะกลายเป็น “โรงพิมพ์” ที่นักเรียนจะได้ฝึกปฏิบัติงานจริง รับประทานอาหารกันจริงๆ และได้รับค่าจ้างตอบแทนจริงๆ อีกด้วย

ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้เปลี่ยนมาเป็นโรงพิมพ์อย่างเดียว และพิมพ์แบบเรียนต่างๆ ให้กับองค์การคำครุสภาเรียกกันว่า โรงพิมพ์ครุสภา จนโรงพิมพ์ครุสภาย้ายไปในปี ๒๕๐๑ จึงใช้ตึกนี้เป็นคลังสินค้า และปิดตัวลงในปี ๒๕๓๘ เมื่อหมดสัญญาเช่ากับกรมธนารักษ์

ส่วนที่มีชื่อวัดสังเวชนั้น ก็เพราะด้านหลังตึกนี้ คือ คลองบางลำพู หากข้ามคลองไปยังอีกฝั่งก็เป็นวัดสังเวชแล้ว

ตัวอาคารเป็นตึกคอนกรีตสูง ๒ ชั้น ผังอาคารเป็นรูปตัวแอล (L) รูปแบบอาคารมีความเรียบง่าย ตรงไปตรงมาลดการประดับประดาตามสไตล์สถาปัตยกรรมโมเดิร์น

อาคารหลังนี้ออกแบบโดยพระสาโรชรัตนนิมมานก์ (สาโรช สุขยางค์) สถาปนิกไทยที่เรียนจบจากอังกฤษ และนับเป็นอาคารหลังแรกๆ ที่พระสาโรชฯ ปรับเปลี่ยนสไตล์การออกแบบมาเป็นแนวโมเดิร์น

ด้วยตั้งอยู่ในชุมชนบางลำพูที่มีความเข้มแข็ง ประชาคมบางลำพูจึงผลักดันให้มีการ Save อาคารโรงเรียนโรงพิมพ์แห่งนี้ไว้ จนได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน

ปัจจุบันกรมธนารักษ์ได้เปิดเป็นพิพิธภัณฑ์ท่าแร่ฯ ภายใต้ชื่อว่า “พิพิธภัณฑ์บางลำพู” บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนแห่งนี้

Printing School: Constructed in 1932 as Thailand’s first printing school, it was later used as the Ministry of Education’s printing house. It is a two-story concrete building with an L-shaped floor plan. Its style is simple and modern, and today it is home to Banglamphu Museum which illustrates the stories of its local community.

ตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง G06

ตึกที่มีหลังคาเป็นยอดสูง ตั้งตระหง่านอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาแห่งนี้เป็นอาคารหลังแรกของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดใช้เป็นตึกบัญชาการเมื่อปี ๒๔๙๓ ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเพียงไม่กี่ปี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองได้ก่อตั้งขึ้นมาในสมัยนี้ ด้วยจุดประสงค์ที่จะให้ประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง อันเป็นปณิธานหนึ่งของคณะราษฎร ในการออกแบบมีโจทย์ คือ ต้องการให้เชื่อมต่อกับตึกเก่าทั้งสิ้นเข้าเป็นอาคารเดียว

ซึ่งการตอบโจทย์นี้ ทำได้ด้วยการรื้อหลังคาอาคารเดิมลง แล้วสร้างหลังคาขึ้นมาใหม่คลุมอาคารทั้งสิ้นหลังเข้าด้วยกัน ทำให้ตึกมีความยาวมากถึง ๒๓๕ เมตร

ทั้งนี้ ที่ช่องว่างระหว่างตึกคู่กลางซึ่งเป็นจุดกึ่งกลางของตึกทั้งแนวนั้น ได้สร้างตึก ๓ ชั้นใส่เข้ามาเพื่อใช้เป็นทางเข้าหลัก มีหลังคาขนาดใหญ่ปลายยอดแหลมสูง มุงด้วยกระเบื้องไม้สักช่วยเน้นให้เป็นจุดเด่น

หากสังเกตดี ๆ ที่หลังคายอดแหลมนี้เองจะมีหน้าต่างเล็กๆ โผล่ออกมาโดยรอบหลังคาถึง ๖ ช่อง เพื่อสื่อถึงหลัก ๖ ประการของคณะราษฎรนั่นเอง

Dome Building, Thammasat University: The first building of Thammasat University, the Dome housed the command center in 1936. It was remodeled from four existing buildings which formed a single line, connected into one building with a conical spire at the top. The building has become the icon of Thammasat University and is known as “the Dome” despite the fact that the top is a conical spire, not a dome.

ตึกโดม สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในรูปถือการประท้วงของนักศึกษาในช่วง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

จะเห็นได้ว่าลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตึกใหม่ที่มีความเป็นโมเดิร์น ด้วยการใช้รูปทรงที่เรียบง่ายอย่างเรขาคณิต และลดทอนรายละเอียดการประดับประดาลง

ในสมัยต่อมา ได้รื้อถอนอาคารปีกขวาสุดและซ้ายสุดลง คงเหลือแต่อาคารคู่กลางและตึกหลังคายอดแหลม ซึ่งภายหลังได้กลายเป็นสัญลักษณ์คู่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มาจวบจนทุกวันนี้

เรื่องเล่าชาวเกาะ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และวังหน้า

ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบันนี้ เดิมคือพื้นที่ฝ่ายในของวังหน้า ซึ่งมีตึกหน้าต่างๆ ปลูกอยู่เต็มพื้นที่ จนเมื่อวังหน้าโดนตัดตอนไปในสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงใช้พื้นที่เป็นค่ายทหาร และมีการสร้างอาคารที่ทำการทหารปืนใหญ่ รวมทั้งมีโรงทหารใช้สำหรับพักอาศัย ก่อนจะเปลี่ยนมาเป็นมหาวิทยาลัย เมื่อหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ตึกโดมที่ไม่ใช่โดม

ไม่เห็นมีฝรั่งที่ไหนเรียกหลังคาตึกโดมธรรมศาสตร์นี้ว่า “โดม” เลยสักคน!

เพราะหลังคาโดมจริงๆ นั้น จะมีรูปทรงกลมแบบหลังคาพระที่นั่งอนันตสมาคม หรือรูปทรงคล้ายหัวหอมใหญ่ ทรงกลมป้อม มียอดแหลม ตัวอย่างเช่นโดมของตึกจามระชาล (ทัชมาฮาล) ที่เราคันเคยนั่นเอง

แท้จริงแล้ว ทรงหลังคาของตึกโดมนี้ คือ ทรงกรวยยอดแหลม (Spire) ซึ่งมีหลังคาเป็นหลังคาหอคอยของโบสถ์ในศาสนาคริสต์มากกว่า แต่ทรงยอดแหลมของตึกโดมของเรา มีการซ้อน ๒ ชั้น ซึ่งไม่มีปรากฏในงานต้นแบบของยุโรปเลย

หมีว อภัยวงศ์

ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ออกแบบปรับปรุงตึกโดมแห่งนี้ ก็คือ นายหมีว อภัยวงศ์ บุตรเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (ชุ่ม อภัยวงศ์) และเป็นพี่น้องต่างมารดา กับนายควง อภัยวงศ์ โดยนายหมีว อภัยวงศ์ เป็นสถาปนิกหนุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันประณีตศิลป์ แห่งกรุงปารีส (École Nationale

Supérieure des Beaux-Arts Paris) หรือที่เรียกกันว่า “โบซาร์” สำนักเดียวกับหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร ตึกโดม ถือเป็นผลงานเดี่ยวชิ้นแรกของนายหมีวเลยก็ว่าได้ เพราะก่อนหน้านี้ เขาเป็นเพียงสถาปนิกผู้ช่วยให้กับพระสวามี รัตนนิมมานก์ (สาโรช สุขยางค์) หัวหน้ากองสถาปัตยกรรม ศิลปากร ในการออกแบบตึกโปรเซเนียร์กลาง บางรัก ผลงานของนายหมีวโดดเด่นในช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถึงช่วงสงครามโลก คือในช่วงระหว่างปี ๒๔๗๕-๒๔๙๐ โดยกลุ่มอาคารตึกแถวทั้ง ๑๐ หลัง ริมถนนราชดำเนินกลาง ที่สร้างขึ้นในราวปี ๒๔๘๔ ก็เป็นผลงานของนายหมีวด้วยเช่นกัน แต่หลังจากสงครามโลกสงบลงแล้ว เขากลับไม่มีผลงานปรากฏให้เห็นอีกเลย

อาคารศาลยุติธรรม 607

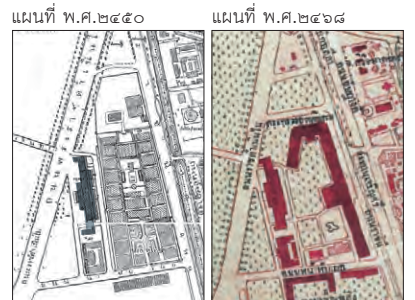
หากเรายืนอยู่ริมรั้วด้านสนามหลวงแล้วมองออกไปทางทิศตะวันออก จะเห็นอาคารคอนกรีตสี่เหลี่ยมทรงเหมือนกล่องสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ตั้งตระหง่านอยู่ ช่างดูยิ่งใหญ่ สง่างาม และภูมิฐาน หากเปรียบเป็นคนก็คงเข้าทำนองเรียบโก้ ดูนิ่ง และมีความมั่นคงซึ่งขังอยู่ในที่

นั่นคือ อาคารศาลยุติธรรม ตึกเก่าเพียงหนึ่งเดียวในกลุ่มอาคารกระทรวงยุติธรรม ที่รอดพ้นจากการทุบทิ้งเมื่อปี ๒๕๕๖ เหลือเป็นประจักษ์พยานให้คนรุ่นหลังได้เห็นถึงสถาปัตยกรรมชิ้นเด่นในยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ที่ตั้งอยู่ภายในเกาะรัตนโกสินทร์แห่งนี้

ย้อนไปในสมัยรัชกาลที่ ๕ พื้นที่ริมสนามหลวงฝั่งตะวันออกบริเวณนี้ เคยเป็นที่ตั้งของอาคารกระทรวงยุติธรรมหลังเก่า บริเวณด้านหน้าติดถนนราชดำเนินใน ส่วนพื้นที่ด้านหลังเป็นส่วนของตรางหรือกองลงหุโทษ

ในรัชสมัยต่อมา ได้รื้อตรางด้านหลังลงเพื่อใช้พื้นที่สร้างเป็นอาคารของกระทรวงยุติธรรมอีกหลัง

จวบจนกระทั่งในปี ๒๔๘๑ หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ประเทศไทยได้เอกราชทางการศาลกลับคืนมาอีกครั้ง (หลังจากที่ต้องสูญเสียไปตั้งแต่ทำสนธิสัญญาเบาริ่งในสมัยรัชกาลที่ ๔) เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีในปีต่อมา จึงมีดำริที่จะรื้อถอนกลุ่มอาคารเก่าอันทรุดโทรมเหล่านี้ เพื่อสร้างกลุ่มอาคารที่ทำการกระทรวงยุติธรรมหลังใหม่ขึ้นมาทดแทน แล้วมอบหมายให้ พระสวามี รัตนนิมมานก์ (สาโรช สุขยางค์) สถาปนิกกรมศิลปากรเป็นผู้ออกแบบ

607 Court of Justice Building Ratchadamnoen Nai Ave. Not Open to the Public 02 541 2258, 02 541 2309 www.cj.go.th

อาคารออกแบบให้สมมาตรซ้าย-ขวา มีทางเข้าหลักอยู่ตรงกลางและมีบันไดขนาดใหญ่ทอดขึ้นไปสู่โถงทางเข้าด้านหน้า ซึ่งรองรับด้วยเสา ๖ ต้น อันหมายถึงหลัก ๖ ประการของคณะราษฎร

ต่อมาอาคารในยุคนี้ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของยุคประชาธิปไตยโดยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ที่นักวิชาการบางท่านเรียกว่า “สถาปัตยกรรมคณะราษฎร”

เรื่องเล่าชาวเกาะ

กลุ่มอาคารกระทรวงยุติธรรม

กลุ่มอาคารกระทรวงยุติธรรมแต่เดิมที่สร้างขึ้นใหม่หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ประกอบไปด้วยอาคารหลัก ๓ หลัง สร้างเรียงกันเป็นรูปตัววี (V) คือ

๑. อาคารศาลยุติธรรมหลังที่เราเห็นอยู่นี้ สร้างขึ้นเป็นตึกแรกในปี ๒๔๘๔ ตรงบริเวณด้านเหนือของพื้นที่ ปัจจุบันยังคงอยู่ ไม่ได้ถูกรื้อถอนออกไป

๒. อาคารศาลอาญา/ศาลอุทธรณ์ สร้างขึ้นเป็นลำดับถัดไปในปี ๒๔๘๖ ตั้งอยู่ด้านฝั่งริมคลองคูเมือง อาคารทั้งคู่เป็นสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น ออกแบบโดยพระสาโรชรัตนนิมมานก์ (สาโรช สุขยางค์)

๓. อาคารศาลฎีกา/ศาลแพ่ง L11 อาคารที่สร้างหลังสุดริมสนามหลวง เป็นตึกที่คนรุ่นเก่าคุ้นตากันดี สร้างแล้วเสร็จในปี ๒๕๐๖ ทั้งช่วงจากอาคารที่สร้างมาแล้วก่อนหน้านี้ ๒๐ ปี โดยรื้อถอนอาคารศาลสถิตย์ยุติธรรมหลังเก่า L10 ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ลง (เป็นอาคารร่วมรุ่นกับอาคารกระทรวงกลาโหม G06 ที่อยู่ใกล้ๆ กัน) เพื่อสร้างอาคารศาลฎีกาหลังนี้แทน

เนื่องจากอาคารศาลฎีกานี้ สร้างขึ้นในยุคปลายของสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น จึงมีการใส่รายละเอียดความเป็นไทยประยุกต์เข้าไปด้วย เช่น หัวเสาแบบไทยที่โถงทางเข้า และซุ้มจะมาน้ำ ทำให้มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ต่างไปจากตึกโมเดิร์นรุ่นที่ทั้งสองที่สร้างมาแล้วก่อนหน้านี้ อาคารศาลอาญา ด้านฝั่งคลองคูเมือง (๒) และอาคารศาลฎีกา ฝั่งถนนราชดำเนิน (๓) ถูกทุบทิ้งไปในปี ๒๕๕๖ เพื่อสร้างอาคารศาลฎีกาแห่งใหม่หลังปัจจุบันขึ้นมาแทน ท่ามกลางเสียงคัดค้านจากทั้งกรมศิลปากรและนักวิชาการ ด้วยเป็นอาคารโบราณสถานอันทรงคุณค่า ตัวอย่างของสถาปัตยกรรมหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ หากใครอยากรู้ว่า อาคารยุคโมเดิร์นผสมไทยประยุกต์ที่ว่าหน้าตาเป็นอย่างไร? ให้ดูได้จากอาคารร่วมสมัยกับอาคารศาลฎีกาหลังที่รื้อไปแล้วนี้ ซึ่งก็คือ ศาลาว่าการกรุงเทพฯ G13 ที่เสาชิงช้า ทั้งสองแห่งสร้างขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกัน

พระสาโรชรัตนนิมมานก์

(สาโรช สุขยางค์)
เนื่องจากเกิดในครอบครัวขุนนาง จึงมีโอกาสได้รับทุนเล่าเรียนจากรัฐบาลให้ไปศึกษาวิชาสถาปัตยกรรมที่มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล

ประเทศอังกฤษ ในช่วงต้นรัชกาลที่ ๖ จนเมื่อปลายรัชกาลจึงเดินทางกลับมารับราชการที่กองสถาปัตย์ กระทรวงธรรมการ

พระสาโรชรัตนนิมมานก์ (สาโรช สุขยางค์) ถือว่าเป็นสถาปนิกชาวไทยรุ่นบุกเบิกคนแรกๆ ที่ได้ด้วยก่อนหน้านี้มีแต่สถาปนิกฝรั่งเท่านั้นที่ทำงานในสยาม

ผลงานยุคแรกๆ ของท่านยังเป็นตึกฝรั่งแบบคลาสสิกอยู่ อย่างเช่นอาคารมนุษยนาควิทยา หาน ที่วัดบวรนิเวศ กระทั่งหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้ากองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ซึ่งในช่วงนี้เองที่แนวทางการออกแบบของพระสาโรชฯ ได้เปลี่ยนไปตามกระแสโลก

อาคารศาลยุติธรรมนี้เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น ที่ยังคงมีโครงสร้างของสถาปัตยกรรมแบบคลาสสิกอยู่ กล่าวคือ รูปทรงอาคารเป็นกล่องเกลี้ยง สมมาตรซ้าย-ขวา มีโถงทางเข้าใหญ่ที่ด้านหน้า และมีเสาหลายตัวขนาดใหญ่เรียงเป็นแถวที่ด้านหน้าโถง

ส่วนอาคารอื่นๆ ที่พระสาโรชฯ ออกแบบในช่วงเดียวกันนี้ก็มี ศาลากลางอยุธยา, ตึกเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาฯ และโรงแรมรัตนโกสินทร์ ถนนราชดำเนิน G09 ซึ่งทั้งหมดล้วนมีรูปทรงเช่นที่ว่ามาทุกหลัง

อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย G08

หากพูดถึงภาพจำของถนนราชดำเนิน ย่อมนึกถึงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยอย่างแน่นอน ด้วยเป็นสัญลักษณ์แทนการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองมานับครั้งไม่ถ้วน เริ่มตั้งแต่การเรียกร้องดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงคืนจากฝรั่งเศสในปี ๒๔๘๓ เมื่อครั้งอนุสาวรีย์สร้างเสร็จใหม่ๆ เลยทีเดียว

อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยสร้างขึ้นในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๒ (วันชาติในขณะนั้น) เพื่อเป็นที่ระลึกในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ และทำพิธีเปิดในอีก ๑ ปีต่อมา คือ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๓

ผลงานการออกแบบของ มล. ปุ่ม มาลากุล โดยเป็นแบบที่ชนะการประกวด ซึ่งเต็มไปด้วยสัญลักษณ์อันเกี่ยวเนื่องกับวันที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

Democracy Monument: Constructed in 1939 in Field Marshal Phibun's era to commemorate the Siamese Revolution on June 24th, 1932, the Democracy Monument has been with Ratchadamen Avenue for so long that it has become the image of this area. It is also used as the National Highway's Kilometer Zero.

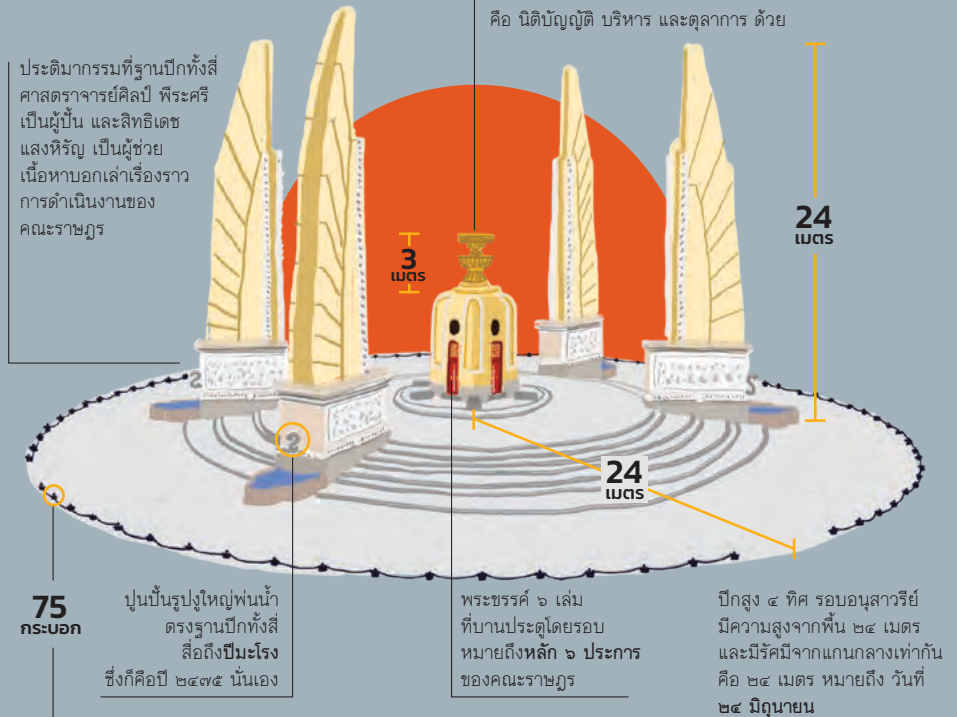
G08 Democracy Monument
Ratchadamen Kleng Ave.

นอกจากนี้แล้ว อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยยังใช้เป็นหลักกิโลเมตรที่ศูนย์ของประเทศไทยอีกด้วย ลองมองหาป้ายแผนที่ผืนใหญ่ตรงหัวมุมถนนด้านหนึ่งดู... เจอกันมั๊ยจ๊ะ?

ประติมากรรมที่ฐานปีกทั้งสี่ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นผู้ปั้น และลัทธิเศษแสงทิวัญ เป็นผู้ช่วย เนื้อหาบอกเล่าเรื่องราว การดำเนินงานของ คณะราษฎร

สฤตไทย คือ รัฐธรรมนูญประดิษฐานบนพานแว่นฟ้า ทำจากทองเหลือง สูงถึง ๓ เมตร อันหมายถึงเดือน ๓ คือเดือนมิถุนายน (หากนับแบบไทย เดือน ๑ คือ เดือนเมษายน) เดือนที่เปลี่ยนแปลงการปกครอง อีกนัยหนึ่งยังหมายถึงอำนาจอธิปไตยทั้งสาม คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ด้วย

หลัก ๖ ประการของคณะราษฎร

หลักทั้งหกของคณะราษฎร ที่นำมาใช้เป็นนโยบายในการบริหารงานของรัฐบาลหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประกอบไปด้วย

- “เอกราช ปลอดภัย เศรษฐกิจ เสมอภาค เสรีภาพ และการศึกษา” ซึ่งปรากฏเป็นสัญลักษณ์ในงานสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นในยุคไทยใหม่ ดังเช่น
- หลังคาโดมของธรรมศาสตร์ มีช่อหน้าต่างทั้งหมด ๖ ช่อ
  - ศาลสถิตยุติธรรม โถงทางเข้าด้านหน้ามีเสาทั้งสิ้น ๖ ต้น
  - ป้อมกลางอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มีประตู ๖ ช่อง และมีพระขรรค์ ๖ เล่ม

บริเวณรอบฐานอนุสาวรีย์ มีปืนใหญ่โบราณ ๗๕ กระบอง ผิงเรียงรายลงบนดิน โผล่ท้ายกระบองขึ้นมา เป็นเสาสำหรับคล้องโซ่เชื่อนั่นลือถึงปี ๒๔๗๕ เช่นกัน

อาคารพาณิชย์ริมถนนราชดำเนินกลาง

G09

ถนนราชดำเนินกลาง ถนนสายสั้นๆ ระหว่างสะพานผ่านพิภพลีลา ตรงหน้าโรงแรมรัตนโกสินทร์ ถึงสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ตรงป้อมมหากาฬ ได้กลายเป็นถนนสายประวัติศาสตร์ของเมืองไทยไปเสียแล้ว ด้วยเป็นภาพจำของการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยไม่รู้กี่ครั้งต่อที่คราว จนอาคารพาณิชย์ที่ขนานทั้งสองข้างของถนนเส้นนี้ตลอดทั้งสาย ได้เป็นประจักษ์พยานสำคัญถึงการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยตลอด ๘๐ ปีที่ผ่านมา

ถนนราชดำเนินสร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๔๔๒ ราวปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยเอาแบบอย่างมาจากถนนสายสวยๆ ของเมืองฝรั่ง เดิมทีเป็นถนนที่กว้างใหญ่ ตัดจากพระบรมมหาราชวังตรงไปยังพระราชวังดุสิต ซึ่งตั้งอยู่ชานพระนคร (บริเวณพระบรมรูปทรงม้า)

แรกเริ่มนั้นตลอดสองข้างทางปลูกต้นมะฮอกกานีไว้ไม่ต่างจากถนนราชดำเนินนอกในปัจจุบัน จนเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ในปี ๒๔๘๒ จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ขึ้นกับถนนเส้นที่สวยงามและเขียวสลับแห่งนี้

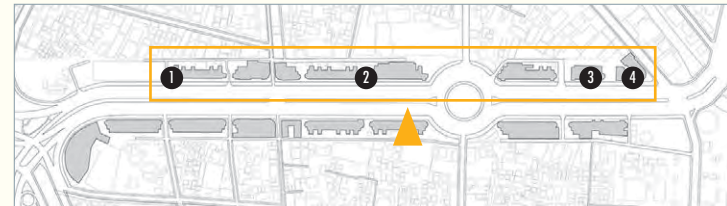
กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อครั้งเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ๆ

ด้วยเกิดอภิมหาโปรเจกต์ในการก่อสร้างตลอดแนวสองข้างทางของถนนราชดำเนินกลาง เริ่มจากการติดตั้งมะชอกกานีลงเพื่อขยายผิวถนนให้กว้างขึ้น และมีการก่อสร้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย G08 ที่กึ่งกลางของถนน ตลอดจนมีการสร้างอาคารพาณิชย์รูปทรงทันสมัยขึ้น เรียงต่อกันไปเป็นแถวเป็นแนวไปตลอดสองข้างทาง โดยมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่คล้ายคลึงกับแบบอาร์ต เดโก (Art Deco) เพื่อให้เป็นย่านธุรกิจ อันประกอบด้วยโรงแรมหรู และโรงภาพยนตร์ที่ดูโก้เก๋ สร้างภาพลักษณ์ของกรุงเทพฯ ใหม่ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

Commercial Buildings on

Ratchadamnoen Avenue: Ratchadamnoen Avenue was built in 1899 in King Rama V's era, inspired by European avenues. The buildings on both sides of the avenue were built in 1939 during Field Marshal Phibun's government, designed by a Thai architect who graduated from École des Beaux-Arts in Paris. They are Modern buildings with a style similar to Art Deco. These buildings were built after the political reform to make this area a commercial district. There were various shops, two luxury hotels, one of which is Royal Hotel, and the recently demolished Chalong Thai Theatre.

อาคารริมถนนราชดำเนินเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๓-๕ ชั้น ออกแบบโดย หมิว อภิวงค์ สถาปนิกที่จบจากสถาบันประณีตศิลป์แห่งปารีส (École des Beaux-Arts) มาดูสิว่า...ตึกหลังไหนใครเคยเห็นผ่านตากันมาแล้วบ้าง...

1 J07 หอสมุดเมือง กรุงเทพมหานคร

2 J05 ร้านแมคโดนัลด์

3 4

1 โลลิต้าในทอล์คลับ

อาหารดี...ดนตรีเพราะ...มีแบนด์ดังๆ มาเล่นสด ทั้งนักร้องแม่เหล็กอย่าง สุเทพ วงศ์กำแหง และสวลี ผกาพันธุ์ เด็ดกว่านั้นยังมีพาร์ทเนอร์สาวสวย ให้บริการเป็นคู่เต้นรำและเพื่อนคุย อย่างเป็นกันเองอีกด้วย

ทั้งหมดนี้พบได้ที่ “โลลิต้าในทอล์คลับ” ในทอล์คลับในตำนานที่เปิดตัวบนถนนราชดำเนินในช่วงปี ๒๕๐๔ ซึ่งขณะนั้นถือเป็นสถานบันเทิงยามราตรีสุดหรู ที่บรรดานักดื่มหนักเที่ยวต่างก็พูดถึงและรู้จักกันเป็นอย่างดี

เด็กรุ่นใหม่คงไม่รู้ว่โลลิต้านี้อยู่ตรงไหน?

ปัจจุบันคือ ตึกริมถนนราชดำเนินฝั่งเหนือที่ล้อมรั้วไว้ อยู่ฝั่งตรงข้ามกับหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และร้านข้าวต้มสกายโฮ ตึกที่อยู่เคียงกับห้องสมุดเมืองในปัจจุบัน ก่อนถึงสี่แยกคอกวัวนั่นเอง

2 วิทยากรวมและศึกษากันท์

กลุ่มอาคารพาณิชย์ด้านฝั่งเหนือใกล้อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย (ด้านหลังเป็นโรงเรียนสตรีวิทยา) เคยเป็นที่ตั้งของ “วิทยากรวม” ร้านค้าระดับตำนานที่ขายอุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ต่างๆ และ “ศึกษากันท์พานิช” แหล่งขายอุปกรณ์การเรียนการสอน ทั้งสองเป็นร้านที่อยู่คู่กับอาคารนี้มานานตั้งแต่ครั้งแรกสร้างตึกแล้ว จนเมื่อไม่นานมานี้ศึกษากันท์ได้ยุบสาขาขึ้นไปก่อน ส่วนวิทยากรวมเองก็เพิ่งเลิกกิจการตามไปเช่นกัน

ส่วนฝั่งตรงข้ามอาคารศึกษากันท์ ก็คือ โซว์รูมเบนซันบุรี ที่ขายรถหรูอยู่ที่นี้มานานตั้งแต่ราวปี ๒๕๐๐ แล้ว

ในรูปคือศึกษากันท์ที่ควรมหาอุทกภัยในปี ๒๕๔๘ เมื่อแรกเปิดทำการที่ตึกนี้ใหม่ๆ

3 โรงแรมสุริยานนท์

ตึกธนาคารธอส. ในปัจจุบัน (ริมถนนราชดำเนินฝั่งเหนือ ตรงข้ามนิทรรศการรัตนโกสินทร์) หากย้อนไปเมื่อไม่กี่ปีมานี้ยังเป็นที่ตั้งของโรงแรมมาเจสดิกอยู่เลย แต่ทว่าเมื่อแรกสร้างอาคารหลังนี้นั้น คือที่ตั้งของโรงแรมหรูอีกแห่งบนถนนราชดำเนิน ซึ่งเปิดให้บริการพร้อม กับโรงแรมรัตนโกสินทร์ ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๖ (วันชาติในสมัยนั้น) นั่นก็คือ โรงแรมสุริยานนท์ นั่นเอง

โรงแรมสุริยานนท์ ในปี ๒๕๐๓ ตึกซ่างๆ คือสำนักงานเวทคอนน์ประกบกันในปัจจุบัน

4 ตึกไทยนิยาม

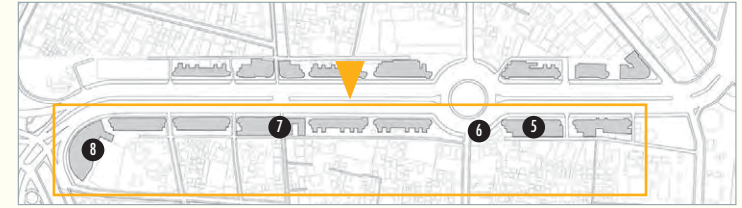
ตึกแถวสี่กั๊กแรกของถนนราชดำเนินกลางฝั่งเหนือ ตั้งอยู่ตรงหัวมุม เซิงสะพานผ่านฟ้าลีลาศ

แรกเปิดเป็นที่ตั้งของห้างไทยนิยาม ห้างสรรพสินค้าที่ใหญ่ที่สุดในสมัยนั้น ที่มีการจัดจำหน่ายสินค้าแบบซูเปอร์มาร์เก็ตเป็นแห่งแรก ซึ่งดำเนินงานโดยรัฐบาล

ปัจจุบันคือที่ตั้งของเดอะพร็อพเพอร์ตี้เดอะเนชั่นตึกนี้ จนถึงเป็นแลนด์มาร์คของถนนราชดำเนินส่วนนี้เลยก็ว่าได้ นั่นคือ หอคอยทรงกระบอกสูง ๕ ชั้น ตรงหัวมุมเปิดให้เป็นทางเข้า

ภายในหอคอยเป็นโถงบันไดเวียนขึ้นไปจนถึงชั้นบนสุด

ส่วนด้านบนที่เห็นเป็นคิรีบ่อนๆ กันนั้น คือ ปล่องระบายความร้อนจากภายในอาคาร

5 **หอศิลป์ร่วมสมัย J06**

6 **อาคารรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย**

อาคารชั้นเดียวรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยทั้ง ๔ หลัง ประจำ ๔ มุม แต่หลังเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ออกแบบโดย มล. ปุ่ม มาลากุล ผู้เดียวกับที่ออกแบบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่อยู่ตรงกลางถนน

อาคารเหล่านี้สร้างขึ้นในปี ๒๔๘๖ (ภายหลังอนุสาวรีย์ประมาณ ๓ ปี) เพื่อใช้เป็นที่ทำการตรวจพลสวนสนาม ซึ่งต่อมาเมื่อย้ายไปจัดพิธีสวนสนามที่ลานพระบรมรูปทรงม้าแล้ว จึงเปิดให้เข้าทำการค้าแทน

ตัวอาคารทั้งสี่มีลักษณะเด่น คือมีการใช้องค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี อย่างบัวหัวเสา และปูนปั้นลายไทยที่ชายคา มาประยุกต์ใช้ในสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น

ปัจจุบันอาคารหลังหนึ่งในนั้น เปิดเป็นห้องอาหารรสแดง ร้านอาหารไทยสุดคลาสสิก

ที่ห้วมุมถัดไปเป็นร้านหนังสือริมขอบฟ้า ของสำนักพิมพ์เมืองโบราณ เน้นสิ่งพิมพ์ด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมเป็นหลัก

ส่วนอีกมุมเป็นร้านกินดื่ม และหลังสุดท้ายที่หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา เป็นร้านแมคโดนัลด์ สาขาแรกๆ ดำเนิน **J05** ที่เปิดให้บริการ ๒๔ ชั่วโมง

7 **กลุ่มอาคารริมถนนราชดำเนิน ตรงสี่แยกคอกวัว**

อาคารพาณิชย์ ๔ หลัง ที่สร้างขึ้นทั้ง ๔ มุมของสี่แยกคอกวัวนั้น ดูเผินๆ อาจเหมือนกับอาคารอื่นๆ ที่เรียงรายกันไปตามถนนเส้นนี้ แต่หากพิจารณาในรายละเอียดแล้วจะเห็นถึงความแตกต่างในการออกแบบ กล่าวคือ มีการทำมุมอาคารให้โค้งรับกับสี่แยก และที่ชั้น ๒ และชั้น ๓ ทำเฉลียงโค้งยาวไปตลอดด้วย

หนึ่งในตึกทั้งสี่หลังนั้น ปัจจุบันได้ปรับปรุงให้เป็นหอสมุดเมืองกรุงเทพมหานคร **J07** ส่วนด้านตรงข้ามที่เคยเป็นตึกในชุดเดียวกัน ปัจจุบันได้กลายเป็นอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ไปแล้ว

8 **โรงแรมรัตนโกสินทร์**

เมื่อแรกสร้างเป็นโรงแรมหรูราคา ที่ตั้งอยู่เชิงสะพานผ่านพิภพลีลา ตรงห้วมุมสนามหลวง เกิดจากพระราชดำริของรัชกาลที่ ๗ ที่อยากให้มีโรงแรมอย่างดีสำหรับรับรองแขกบ้านแขกเมือง

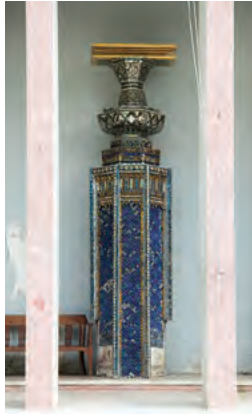
แต่มาก่อสร้างจริงในสมัยจอมพล ป. ราวปี ๒๔๘๔-๘๕ และได้เปิดให้บริการในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๖ วันชาติของไทยในสมัยนั้น (วันที่มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง) พร้อมกับโรงแรมอีกแห่งบนถนนเส้นนี้ (โรงแรมสุริยानนท์)

ในปี ๒๕๑๖ คราวสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารฯ ได้เสด็จฯ เยือนไทยเพื่อสักขีพยานการเมือง ก็ได้มาประทับที่โรงแรมรัตนโกสินทร์แห่งนี้ด้วย

ปัจจุบันโรงแรมรัตนโกสินทร์ยังคงเปิดดำเนินการ ภายใต้ชื่อ โรงแรมรอยัล ที่นักท่องเที่ยวชาวจีนรู้จักกันเป็นอย่างดี กลางวันมีบุฟเฟ่ต์เต็มเช้าเสียงชื่อ

ตัวอาคารเป็นคอนกรีตสูง ๔ ชั้น โค้งไปตามแนวถนน ด้านหน้ามีมุขทางเข้าและโถงบันได ส่วนห้องพักแต่ละห้องจะมีเฉลียงเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กยื่นออกมา

ออกแบบโดยพระราชนิพนธ์นิมมานนท์ ผู้ออกแบบกลุ่มอาคารกระทรวงยุติธรรม **G07** ที่ก่อสร้างในเวลาไล่เลี่ยกัน บริเวณข้างสนามหลวงใกล้ๆ กันนั่นเอง

อาคารสโมสรราษฎร์ราษฎร์มย์ G10

ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ๒๔๗๕ แล้ว กลุ่มคณะราษฎรผู้ดำเนินการปฏิวัติได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นองค์การการเมืองที่ชื่อ สโมสรคณะราษฎร มีที่ทำการอยู่ที่สวนราษฎร์มย์ เรียกกันโดยย่อว่า “สโมสรราษฎร์ราษฎร์มย์” อาคารที่ทำการเป็นตึกคอนกรีตชั้นเดียว รูปแบบเป็นกล่อง เรียบง่ายตามความนิยมในสมัยนั้น โถงทางเข้าด้านหน้ามีประติมากรรมรูปพานรัฐธรรมนูญตั้งอยู่ เช่นเดียวกับที่ปรากฏที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และในนางสาวปติยกรมหลายที่ในช่วงเวลานั้น

ในช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองนี้เอง ที่สวนราษฎร์มย์มีบทบาทในฐานะสถานที่สำหรับจัดงานรื่นเริงตามแบบตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานฉลองรัฐธรรมนูญ ซึ่งจัดเป็นประจำในวันที่ ๑๐ ธันวาคมของทุกปี ในช่วงแรกจัดกันที่สวนราษฎร์มย์แห่งนี้ ซึ่งเป็นสถานที่ทำการของสโมสรคณะราษฎรด้วย

นางสาวสยามคนแรก
มงลงที่ กัญญา เทียนสว่าง
ในปี ๒๔๗๗

นอกจากนี้ เพื่อสะท้อนแนวคิดเสรีนิยม ให้ผู้หญิงได้แสดงออกผ่านพื้นที่สาธารณะ รัฐบาลยังจัดให้มีการประกวดเทพีรัฐธรรมนูญ หรือนางสาวสยาม ภายในงานฉลองรัฐธรรมนูญนี้ด้วย โดยตั้งเวทีกั้นกลางแจ้งเลยทีเดียว ปัจจุบันอาคารแห่งนี้ใช้เป็นสำนักงานของสวนสาธารณะราษฎร์ราษฎร์มย์

People's Party Society Building at Saranrom Park: After the political reform in 1932, the People's Party, which led the revolution, changed into a political organization named People's Party Society. Its office was located at Saranrom Park in a one-story, simple and modern concrete building. At the entrance hall stood a sculpture of an offering bowl, decorated with mirror, holding the Thai Constitution (similar to the one at the Democracy Monument). At the time, Saranrom Park was used as the venue for the annual Constitution Celebration, a winter celebration which took place on December 10 every year.

G10 Saranrom Park
๕ Charoen Krung Rd.
๕ 4.30am-9.00pm

ตึกกลาง โรงเรียนเพาะช่าง G11

โรงเรียนเพาะช่าง ตั้งอยู่บนถนนตรีเพชร (ติดกับโรงเรียนสวนกุหลาบ) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๔๕๖ สมัยต้นรัชกาลที่ ๖ เดิมทีมีช่องประตูทางเข้าเป็นหลังคาจั่วเหมือนกับประตูทางเข้าของตึกยาว โรงเรียนสวนกุหลาบ (09) ด้วยเป็นตึกที่สร้างขึ้นในชุดเดียวกัน

เมื่อคราวสงครามมหาเอเชียบูรพา ประตูทางเข้าพร้อมกับอาคารเรียนภายในของโรงเรียนเพาะช่างได้โดนทิ้งระเบิด เสียหายอย่างหนักเกินจะซ่อมแซม ทำให้ต้องก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ขึ้นมาทดแทน

ในปี ๒๔๘๙ หลังจากสงครามสงบลง นายจิตร บัวบุศย์ อาจารย์โรงเรียนเพาะช่าง ได้รับมอบหมายให้ออกแบบตึกหลังใหม่ และได้เริ่มก่อสร้างในปีถัดไป

ตึกใหม่เป็นอาคารคอนกรีตแบบโมเดิร์นผสมผสานทรงไทยประยุกต์ เรียกอาคารศิลปกรรม (ตึกอำนวยการหรือตึกกลางในปัจจุบัน)

Central Building, Poh-Chang Academy of Arts: This building was built in 1946 after World War II. It is a Modern concrete building with Thai elements such as gable roofs. At the entrance hall, there are large cylindrical pillars with Thai-style decorations. Currently, the building still remains in use.

รูปทรงอาคารมีลักษณะมาตรฐาน มุขกลางทำเป็นโถงทางเข้า และมีเสากลมขนาดใหญ่ ๖ ต้น ประดับบัวหัวเสาแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีที่ลดรูปให้ดูเรียบง่าย

หลังคาเป็นทรงจั่วซ้อนชั้น มุงกระเบื้องเคลือบ แบบหลังคาของสถาปัตยกรรมวัดและวัง

ที่ปลายอาคารทั้งสองข้าง มีมุขชาย-ชวายื่นออกมาเล็กน้อย และเป็นหลังคาหน้าจั่วซ้อนชั้นเช่นกัน

ปัจจุบันตึกกลางนี้ยังคงใช้งานอยู่ แต่โรงเรียนเพาะช่างได้เปลี่ยนสถานะมาเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์แล้ว

G11 Poh-Chang Academy of Arts,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
๕ 86 Tri Phet Rd.
๕ 8.30am-4.30pm Mon-Fri
๕ 02 623 8790-99
๕ www.pohchang.rmutr.ac.th
๕ prpohchang

โรงละครแห่งชาติ G12

เป็นอาคารสมัยใหม่ใหญ่ยักษ์อีกหลังในเกาะรัตนโกสินทร์ ที่ผู้ชมได้ถึง ๓,๖๐๐ คน สร้างขึ้นที่บริเวณด้านเหนือของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ซึ่งเดิมพื้นที่ตรงนั้นเป็นที่ตั้งของอาคารที่ทำการกระทรวงคมนาคม ที่สร้างมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ แล้ว โรงละครใหม่แห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี แต่มาแล้วเสร็จในปี ๒๕๐๘ สมัยจอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกฯ ขณะนั้นด้านหน้าโรงละครยังเป็นคลองคูเมืองเดิมอยู่ และยังไม่มีการก่อสร้างสะพานพระปิ่นเกล้า

ด้วยเป็นยุคปลายของสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น จึงมีการนำองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมไทยแบบจารีตมาลดทอน และประยุกต์ใช้กับอาคารแบบตะวันตก

ผังอาคารเป็นรูปตัวที (T) มีปีก ๒ ข้าง ตัวโรงละคร คือพื้นที่ใช้สอยหลักอยู่ตรงส่วนกลาง มีหลังคาเป็นทรงจั่วซ้อนชั้น ๒ ชั้น แบบหลังคาทรงไทยประเพณี มุงกระเบื้องเคลือบสี

National Theater: A large building in the Old Town, the National Theater was constructed in 1965 in a Modern design with applied Thai elements. The layout is a T shape with two wings. The theater, which is the main area, is at the center. It is topped with traditional Thai gable roofs.

เครื่องลายองประดับหน้าจั่ว อย่างเป็นทางการ หางหงส์ ทำเป็นคอนกรีตลดทอนรายละเอียด

ส่วนหน้าบันด้านหน้าเป็นปูนปั้นนูนสูงรูปพระพิฆเนศ เทพแห่งศิลปะ

ส่วนปีกสองข้างของโรงละคร เป็นตึกสูง ๕ ชั้น หลังคาทรงจั่วแบบไทยซ้อนชั้น ๒ ชั้น เช่นกัน

สถาปนิกผู้ออกแบบคือ นายอิสสระ วิวัฒนานนท์ แต่มาปรับแก้เพิ่มเติมอีกในภายหลัง โดยสถาปนิกรุ่นใหม่อย่าง หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร

นอกจากนี้แล้วยังมีอาคารที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับโรงละครแห่งชาตินี้ คือ ตึกกลางของโรงเรียนเพาะช่าง ตรงถนนตรีเพชร G11 ที่เป็นอาคารยุคโมเดิร์น มีการนำหน้าจั่วแบบไทยมาประยุกต์ใช้ลดรูปและประดับอาคารเช่นเดียวกัน

G12 National Theater
2 Rachini Rd.
8.30am-4.30pm Mon-Fri
02 224 1342, 02 221 0171
www.nitt.finearts.go.th
โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพฯ
Nationaltheatre

ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร G13

อาคารศาลาว่าการ กทม. ที่เสาชิงช้าแห่งนี้ สร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๔๙๘ สมัยที่ยังเป็นเทศบาลนครกรุงเทพฯ ออกแบบโดยสถาปนิกรุ่นใหม่จากกรมศิลปากร นั่นก็คือ หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร

ในการออกแบบได้รับแรงบันดาลใจจากศาลาว่าการเมืองสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ซึ่งมีหอรขังใหญ่อยู่ที่มุมอาคารเป็นแลนด์มาร์คที่เห็นได้แต่ไกล นอกจากนี้แล้วยังนับว่าเป็นอาคารที่โดดเด่นในเรื่องการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมสาธารณะของเมือง แถบยังใช้เป็นสถานที่จัดเลี้ยงในคืนรับรางวัลโนเบลทุกปีอีกด้วย

แต่เดิมตึกศาลาว่าการกรุงเทพฯ ของเราก็ออกแบบให้มีหอคอย อยู่ที่ด้านข้างอาคารฝั่งตะวันออกริมถนนศิริพงษ์ เช่นกัน แต่เมื่อก่อสร้างจริง ได้ตัดออกไป เหลือเพียงปล่องลิฟต์และโถงบันไดแทน

ผังอาคารเป็นสี่เหลี่ยม มีคอร์ทขนาดใหญ่ตรงกลางแบบสถาปัตยกรรมคลาสสิกของตะวันตก (เช่นที่อาคารกระทรวงกลาโหม และอาคารโรงพยาบาล) โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบคลาสสิกยังคงปรากฏชัดอีกในรูปด้านของอาคารที่เน้นเรื่องความสมมาตรซ้าย-ขวา เป็นสำคัญ แต่ลักษณะทางสถาปัตยกรรมโดยรวมกลับเป็นอาคารสมัยใหม่แบบตะวันตก ที่เน้นความเรียบง่าย ไม่นิยมการตกแต่งประดับประดา มีการนำรายละเอียดขององค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีเข้าไปสอดแทรกด้วย อาทิ การทำซุ้มจั่วรับแนวเสา ส่วนผนังด้านนอกของอาคารทำจากหินล้าง จึงมีสีเทาที่มึน แข็งแรงทนทาน ที่สำคัญคือไม่จำเป็นต้องทาสีนั่นเอง

อาคารโมเดิร์นที่มีลักษณะไทยประยุกต์เช่นนี้ จะพบได้ในอาคารศาลาฎีกา ริมนสนามหลวง (L11 ที่รื้อลงไปแล้ว) ซึ่งสร้างขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกัน

Bangkok City Hall: Built in 1955, the design inspiration came from the Stockholm City Hall in Sweden, with a large bell tower as its landmark.

Originally, the Bangkok City Hall was also designed to have a clock tower, but it was later removed from the plan. The design followed a Western-style modern architecture concept which focused on simplicity without too much decoration, with a touch of classic design which focused on symmetry. There are also elements of traditional Thai architecture. The building embraces the inner courtyard.

ศาลาว่าการเมืองสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน

เรื่องเล่าชาวเกาะ

กกม. คอมเพล็กซ์

แบบที่หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม ได้ออกแบบไว้แต่แรกนั้น เป็นอาคารขนาดใหญ่ กินพื้นที่ส่วนที่เป็นลานคนเมืองในปัจจุบันทางด้านหน้า เข้าไปด้วย และมีส่วนสำนักงานอยู่ที่ตึกด้านหลัง ส่วนตึกด้านหน้าจะเป็นที่พินิจถนัดที่เมืองระหว่างกลางเจาะเป็นช่องให้ถนนลอดผ่านได้ แต่ภายหลังอาคารส่วนพินิจถนัดที่ใต้ระงับไป คงเหลือแต่ส่วนสำนักงานดังที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

G13 Bangkok City Hall
173 Dinso Rd.
8.30am-4.30pm Mon-Fri
02 221 2141-69
www.bangkok.go.th/main
fbangkok

เมืองเก่ากับตึกใหม่ ในยุคอเมริกันจ๋า

Old Town and Modern Architectures in the Age of Americanization

ในช่วงหลังปี ๒๕๐๐ เป็นต้นมา มีการพัฒนาเมืองอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ จากที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของพระนคร กลีบค่อยๆ หมดความสำคัญจนกลายเป็นเพียงย่านเมืองเก่า เนื่องจากมีการขยายย่านธุรกิจออกไปยังพื้นที่อื่นๆ นอกตัวเมือง เช่น สุขุมวิท สีลม ราชประสงค์ และสยามสแควร์ เกาะรัตนโกสินทร์จึงสิ้นความสดใหม่และไม่ทันสมัยอีกต่อไป

แต่ในช่วงขาลงนี้เอง ก็ยังพอมืออาคารที่ก่อสร้างใหม่ภายในเกาะเมืองเก่าอยู่บ้าง โดยรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในช่วงเวลานี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของมหาอำนาจใหม่อย่างอเมริกา ที่มีต่อประเทศไทยหลังสงครามโลกอย่างเห็นได้ชัด

อาคารที่ก่อสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก มีแผงกันแดดโดยรอบ ตอบรับกับสภาพภูมิอากาศของเมืองไทย หรือคอนกรีตหล่อเป็นโครงสร้างโค้ง ตลอดจนอาคารคอนกรีตเปลือย รูปทรงที่อูๆ ทว่าปีกบินแข็งแรง เหล่านี้ล้วนเป็นแบบอย่างที่นิยมในอเมริกาทั้งสิ้น

รูปร่างหน้าตาของตึกในสมัยนี้ จึงสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของอเมริกาในฐานะลูกพี่ใหญ่ของเราในยุคสงครามเย็นได้เป็นอย่างดี

In the 1960s, Bangkok changed at a rapid pace, and the Old Town part gradually grew less significant, becoming a thing of the past. New buildings were erected, and they displayed evident influences of the new power - the US - during the Cold War.

อาคารกรมประชาสัมพันธ์หลังที่สอง HOT

ชัยภูมิตรงหัวโค้งถนนราชดำเนินกลางตรงนี้ นับเป็นทำเลทองมาตั้งแต่ครั้งแรก ตัดถนนราชดำเนินแล้ว

แต่เดิมตรงนี้เคยเป็นที่ตั้งของตึกฝรั่งห้างแบดแมน L03 ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ก่อนจะเปลี่ยนมาเป็นสำนักงานของกรมโฆษณาการ (กรมประชาสัมพันธ์) และรื้อลงเมื่อปี ๒๕๐๔ ด้วยว่าเก่าและทรุดโทรม จนรัฐบาลได้อนุมัติให้มีการสร้างอาคารหลังใหม่ขึ้นมาทดแทน

ตึกใหม่ของอาคารกรมประชาสัมพันธ์หลังนี้ สร้างขึ้นในปี ๒๕๐๖ ถือว่าทันสมัยมากในยุคนั้น ด้วยไม่สมมาตรแบบอาคารราชการทั่วไป แต่กลับเลื้อยไปตามความโค้งของแนวดถนน ตามรูปแบบสถาปัตยกรรมอันเป็นที่นิยมในยุค 1960s คือมีแผงกันแดดคอนกรีตอยู่รอบอาคาร (เช่นเดียวกับอาคารห้างในดิงเกิ้ล H02 ซึ่งสร้างขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกัน)

แผนที่น่าสนใจสำหรับใครหลายๆ คน ก็คืออาคารกรมประชาสัมพันธ์หลังที่สองนี้ ออกแบบโดยพิชัย วาศนาสง!!! กูรูผู้วิเคราะห้ชาวต่างประเทศที่คนรุ่นเก่ามักรู้จักและคุ้นชื่อกันเป็นอย่างดี แต่น้อยคนนักจะรู้ว่าเขาผู้นี้ก็เรียนจบมาทางด้านสถาปัตย์จากจุฬาด้วยเช่นกัน

สำหรับตึกนี้ คุณพิชัยได้รับโจทย์ให้ออกแบบเป็นอาคารสำนักงาน และให้มีหอประชุมขนาดใหญ่ที่สามารถจุผู้ชมได้เป็นจำนวนมากอีกด้วย

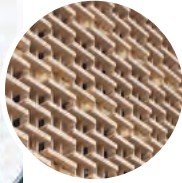
สถาปนิกและวิศวกรจึงเลือกใช้โครงสร้างอาคารอย่างใหม่ ที่เรียกว่า Folded Plate ซึ่งเป็นการใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก หล่อเป็นแผง วางยักเยื้องสลับกันไปมาเหมือนการพับกระดาษ ทำให้ไม่จำเป็นต้องใช้คานมาเป็นโครงสร้างรับน้ำหนักเลย โดยเป็นผลงานการออกแบบโครงสร้างของ ดร.รัชฎากาญจนะวณิชย์ วิศวกรโยธาชื่อดังในสมัยนั้น

และด้วยเป็นที่ทำการกรมประชาสัมพันธ์ เมื่อเกิดเหตุการณ์รัฐประหารขึ้นที่โร ตึกนี้ก็จะเป็นที่แรกๆ ที่ถูกกำลังทหารเข้ายึด แต่ก็รอดพ้นมาได้หลายครั้งหลายครา จนท้ายที่สุดมาโดนเผาในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี ๒๕๓๕ อาคารเกิดความเสียหายอย่างหนักจนต้องรื้อทิ้งไปในที่สุด

เหตุการณ์ประท้วงในช่วง ๑๔ ตุลา ๑๖ หน้าอาคารกรมประชาสัมพันธ์ แต่ก็รอดพ้นมาได้

The 2nd Public Relations Department Office:
Located on Ratchadamnoen Avenue, the former building had been built since 1907 to house Badman & Co store. It later became the office of the Public Relations Department. The original building was torn down and a new one was built in its place in 1963 using a folded plate structure, made with cast panels of reinforced concrete. It was considered an advanced technique of that time.

ลักษณะอาคารเป็นตึกสูง ๗ ชั้น มีแผงกันแดดคอนกรีตเสริมเหล็ก ด้านหน้าอาคารตามสมัยนิยมในขณะนั้น สันนิษฐานว่าออกแบบโดย พ.อ. อุดมสุข สุขชาติ ศิลปินเก่ารุ่นบุกเบิก ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาฯ ซึ่งเป็นสหายเก่าแก่ของครอบครัวนี้ ชั้นล่างและชั้นสองเป็นห้าง ชั้นสามเป็นสถานบริการด้านความงาม ชั้นบนเป็นโกดังเก็บสินค้า และที่พักอาศัย

ห้างไนติงเกล H02

ชื่อเต็มๆ ของตึกนี้ คือ “ไนติงเกล-โอลิมปิก” เป็นห้างสรรพสินค้าเก่าแก่ที่เปิดให้บริการมายาวนานที่สุดในประเทศไทย นับแล้วก็เป็นเวลายาวนานร่วม ๙๐ ปีจริงๆ แล้วห้างไนติงเกลเริ่มเปิดกิจการขึ้นในปี ๒๔๗๓ โดยมีนายอะลี ราซีฟ ทรายบาลี พ่อค้าชาวอินเดียเป็นผู้ก่อตั้ง และมีลูกชายคือนายเน็ด ฮูเซ็น ทรายบาลี หรือนายห้างเน็ด นิยมวานิช เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการปลุกปั้นห้างให้ประสบความสำเร็จ แรกเริ่มเป็นเพียงห้องแถวคูหาเดียว ตั้งอยู่ที่หลังวังบูรพา ต่อมาได้ย้ายไปอีกหลายที่กว่าจะมาปักหมุดตรงตึกย่านอนุคนถนนตรีเพชร ที่แยกพารุทธ์แห่งนี้ ตึกใหม่ห้างไนติงเกลเปิดให้บริการในปี ๒๕๐๙ ด้วยโลแกนเพียงๆ “คลังแห่งเครื่องกีฬา ราชาแห่งเครื่องดนตรี ราชินีแห่งเครื่องสำอาง” อ่านจบก็รู้ได้ทันทีว่าห้างนี้ขายอะไรบ้าง ถือได้ว่าเป็นห้างที่เก๋ไก๋ไฮโซของพระนครแห่งหนึ่งเลยทีเดียว

การตกแต่งร้านภายในสะท้อนถึงเทรนด์การออกแบบในยุคปี 60s ได้ดี มีทั้งโถงใหญ่ บันไดเวียน บรรยากาศทุกอย่างคงเดิมเสมือนกับหยุดเวลาเอาไว้ บางคนเห็นแล้วอาจจะรู้สึกคุ้นๆ ก็ด้วยห้างไนติงเกลนี้ใช้เป็นโลเคชั่นสำหรับถ่ายทำมิวสิกวิดีโอเพลง “คิดมาก” ของปาล์มมี่ เมื่อเกือบ ๑๐ ปีที่แล้วนั่นเอง ปัจจุบันคุณยายอรุณ นิยมวานิช น้องสาวของนายห้างเน็ด ยังคงทำหน้าที่เป็นผู้จัดการห้าง แม้จะอยู่ในวัยเฉียด ๑๐๐ ปีแล้วก็ตาม!!! ไหนๆ ก็ไหนๆ แล้ว ลองเปลี่ยนบรรยากาศไปช้อปปิ้งย้อนยุคที่ห้างไนติงเกลกันดู

Nightingale-Olympic Mall: This mall is more than 90 years old, opened in 1930. It was moved to the current building in 1966. Nightingale-Olympic Mall sells sport equipment, musical instruments, and beauty products. The 7-story building has reinforced concrete fins at the front facade, which was a trend at the time. Inside, it still retains the 1960s style.

อาคารคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ H03

หรือที่ชาว มธ. เรียกกันอย่างล้าลองว่า “ตึกตู้ปลา” สร้างขึ้นในปี ๒๕๑๒ เป็นตึกสูง ๕ ชั้น รูปทรงเป็นกล่องสี่เหลี่ยมยาวๆ ขนานไปกับกำแพงหน้าต่างด้านถนนท่าพระจันทร์ ออกแบบโดยสถาปนิกหัวก้าวหน้า อมร ศรีวงศ์ และมี อรุณ ชัยเสรี เป็นวิศวกรโครงสร้าง ความพิเศษของตึกหลังนี้อยู่ที่โครงสร้างอาคารแบบใหม่ ที่ไม่ใช้ระบบเสา-คาน ตามปกติ แต่เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กถักยึดอาคารไว้ตามแนวทแยง อันจะเห็นได้จากรูปทรงของหน้าต่างที่ตัดเฉียงไปตามทิศทางการถ่ายแรงของโครงสร้าง ช้าโครงสร้างคอนกรีตถักดังกล่าวนี้ยังเป็นตัวถ่ายน้ำหนักทั้งหมดของอาคารลงมายังพื้นชั้นสอง แล้วรวบรวมเป็นรูปพีระมิดหัวคว่ำที่มลงไปยังเสาตอม่อด้วย ตึกใหญ่ขนาดนี้จึงตั้งอยู่บนเสาตอม่อเพียง ๒๖ ต้นเท่านั้น!

อมร และอรุณ ยังเป็นผู้ออกแบบทอสูงเก็บน้ำที่ตั้งอยู่ปลายตึกตู้ปลาในทางด้านทิศตะวันตกอีกด้วย และหากใครสงสัยว่าสถาปนิกผู้นี้คือใคร อมร ศรีวงศ์ ก็คือพี่ชายของ ศ. ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ นักคิด นักเขียน นักประวัติศาสตร์ชื่อดัง นั่นเอง

Faculty of Commerce and Accountancy, Thammasat University, The Phrachan Campus: Built in 1969 using a new structure without the usual column and beam system, it was constructed with diagonal reinforced concrete structure, as seen in the diagonal window frames. The building sits on only 26 ground columns.

ธนาคารกสิกรไทย สาขานนมหาไชย H04

หากผ่านไปแถวย่านประตูผี (ละแวก สน.สำราญราษฎร์) ลองสังเกตให้ดี จะเห็นอาคารสีขาวปลอด รูปทรงแปลกตา ตั้งเด่นเป็นสง่า อยู่ริมถนนมหาไชย

เมื่อราว ๒ ปีที่แล้ว ที่นี่ยังคงเป็นสำนักงานสาขาของธนาคารกสิกรไทยอยู่เลย ก่อนที่จะปิดตัวลงไป

เดิมที่ตึกหลังนี้เปิดทำการมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ แล้ว โดยเป็นผลงานการออกแบบในช่วงแรกๆ ของสถาปนิกและนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ชาวไทย ผศ. รุ่งสรรค์ ต่อสุวรรณ ซึ่งในขณะนั้นเพิ่งเรียนจบจากอเมริกาและเข้ามาทำงานเป็นอาจารย์ที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาฯ รวมถึงได้ออกแบบตึกธนาคารกสิกรไทยมามากกว่าร้อยสาขา

เบื้องต้นทางธนาคารได้ให้โจทย์มาว่า อาคารของสำนักงานสาขาแต่ละแห่งนั้น ไม่จำเป็นต้องออกแบบให้เหมือนกัน แต่ขอให้มีเอกลักษณ์ที่ผู้คนทั่วไปสามารถจดจำได้

อาจารย์รุ่งสรรค์จึงนำเทคนิคการหล่อแผงคอนกรีต ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมไปทั่วโลกในขณะนั้นมาใช้ โดยออกแบบให้โค้งทางเข้ามีเสาสูงชะลูดปลายยอดบานออกเพื่อขึ้นไปรับเพดาน รูปทรงดังกล่าวเป็นการเลียนแบบรูปทรงของรวงข้าวอันเป็นโลโก้ของธนาคาร จนสร้างอัตลักษณ์ให้กับธนาคารกสิกรไทย และกลายเป็นภาพจำสำหรับลูกค้าในเวลานั้นเลยทีเดียว

แต่เนื่องจากความนิยมในการทำธุรกรรมออนไลน์ในปัจจุบันมีมากขึ้น ทำให้ธนาคารกสิกรไทยมีนโยบายลดจำนวนสาขาลง รวมทั้งที่ถนนมหาไชยแห่งนี้ด้วย ทำให้ตึกย้อนยุคหลังนี้หมดวาระลง รวมระยะเวลาที่เปิดทำการมายาวนานร่วม ๔๘ ปี

Kasikorn Bank on Maha Chai Road: This building was constructed in 1971, designed as an ear of rice, which is Kasikorn Bank's icon. The architect molded concrete panels in an arched shape, which was a popular trend at the time. Other Kasikorn Banks in that era all featured this style, but their arches all looked different.

อาคาร Northwestern National Life ที่เมือง Minneapolis ออกแบบโดย Minoru Yamasaki สถาปนิกอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่น

Office building and warehouse of Mazda on Maha Chai Road: Located behind the office of Kamol Sukosol Limited, a dealer of Mazda at the time, the building was built in the 1970s as Brutalist architecture, with raw concrete similar to the design of the Boston City Hall. It was designed by the same architect who designed the Kasikorn Bank on the same road.

อาคารสำนักงานและคลังสินค้ามาสด้า ถนนมหาไชย H05

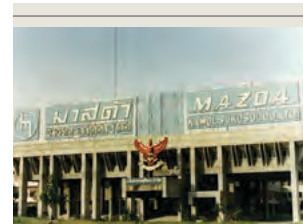
เมื่อรถยนต์มาสด้าเปิดตัวในประเทศไทยครั้งแรก มี บริษัท กมลสุโกศล จำกัด เป็นผู้แทนจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น ต่อมาเมื่อเป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้น จึงสร้างโรงงานประกอบรถยนต์ในประเทศด้วย

ตึกคอนกรีตเปลือยหลังนี้ ซ่อนตัวอย่างเรียบซึ้งอยู่ทางด้านหลังออฟฟิศของ บริษัท กมลสุโกศล ที่ถนนมหาไชย ตรงข้ามกับสวนรมณีนาถ (เรือนจำเดิม) เป็นผลงานการออกแบบในยุคเริ่มแรกของสถาปนิกชื่อดังอย่าง อาจารย์รุ่งสรรค์ ต่อสุวรรณ เช่นเดียวกับอาคารธนาคารกสิกรไทย สาขามหาไชย H04 ซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลจากกันนักบนถนนเส้นเดียวกันนี้

ถึงแม้ทั้งสองตึกจะออกแบบโดยสถาปนิกคนเดียวกัน แต่กลับมีสไตล์ที่ต่างกันออกไป

อาคารมาสด้าหลังนี้เป็นคอนกรีตเปลือย นั่นคือ การหล่อคอนกรีตโดยที่ยังคงเผยให้เห็นร่องรอยของไม้แบบอยู่ โดยไม่มีการฉาบปูนแต่งผิวทับหน้าให้เนียนเรียบ และไม่มีการทาสีด้วย ทั้งนี้เพื่อเผยให้เห็นลึกลับของวัสดุ ทำให้อาคารที่ออกมาจึงดูดิบ ดุดันหนักแน่น และแข็งแรง ซึ่งศัพท์ทางสถาปัตยกรรม เรียกกันว่า Brutalism

ปัจจุบันอาคารหลังนี้ยังคงใช้เป็นโกดังเก็บสินค้าในเครือกมลสุโกศล

อาคารสำนักงานและโรงงานมาสด้า ถนนวิภาวดีรังสิต (๒๕๑๕) (ปัจจุบันคือสำนักงานใหญ่ธนาคารซีไอเอ็มบี) ผลงานแนว Brutalism ในช่วงแรกของรุ่งสรรค์ ต่อสุวรรณ

อาคารคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาฯ (๒๕๑๕) กล้องคอนกรีตเปลือยแนว Brutalism เป็นผลงานในช่วงแรกของ รุ่งสรรค์ ต่อสุวรรณ เช่นกัน

อาคารศาลาว่าการเมืองบอสตัน (๒๕๑๑) ออกแบบโดย Michael McKinnell แห่ง Kallman, McKinnell & Wood Architects เป็นต้นแบบของอาคารแนว Brutalism ที่ส่งอิทธิพลไปทั่วโลก

ตีกร่วมสมัย ไทยแบบไหน

Contemporary Architectures - are they Thai?

อาคารร่วมสมัยที่สร้างขึ้นภายในเกาะรัตนโกสินทร์ ในช่วง ๕๐ ปีที่ผ่านมา มีจำนวนไม่ค่อยมากนัก ด้วยมีข้อจำกัดในการก่อสร้างอาคารขึ้นใหม่ในย่านเมืองเก่า แต่ที่โดดเด่นควรค่าแก่การกล่าวถึงนั้น อาจแบ่งแนวความคิดในการออกแบบได้เป็น ๓ ทาง นำสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาต่อยอดเป็นทางหนึ่ง นำตึกฝรั่งในยุคโคโลเนียลสมัยรัชกาลที่ ๕-๖ มาดัดแปลงก็เป็นอีกทางหนึ่ง ส่วนทางสุดท้ายเน้นที่ความร่วมมือ เป็นไปตามกระแสสถาปัตยกรรมที่เป็นที่นิยมในขณะนั้น

There are not many contemporary buildings in the Old Town. There are three main design concepts. The first is based on traditional Thai architecture. The second is inspired by colonial architectures from the turn of the 20th century. The last one is modern buildings following popular architectural trends at the time.

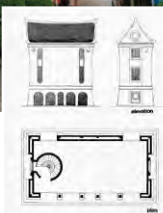

หอไตร วัดมหาธาตุ 101

หอไตรหลังน้อยแห่งนี้เป็นตัวอย่างของอาคารร่วมสมัยในเกาะรัตนโกสินทร์ที่มีรูปแบบศิลปะลายต่อยอดมาจากสถาปัตยกรรมไทยประเพณี มีหลังคาจั่วอย่างวัดไทย

ตั้งอยู่ในวัดมหาธาตุ ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือนอกพระบรมมหาราชวัง สร้างมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๕ แล้ว เป็นผลงานในช่วงแรกๆ ของสถาปนิกหัวก้าวหน้าอย่าง ดร. สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา สมัยที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศมาใหม่ๆ ที่จะได้มาลองฝีมือกับโจทย์แปลกๆ เช่นนี้

Scriptures Hall at Wat Maha That: This compact Scriptures Hall was based on traditional Thai architecture, with a gable roof as seen in Thai temples. It was built in 1972 and was one of the earliest works of Sumet Jumsai, a renowned progressive architect.

- 101 Wat Maha That
- 3 Phra Chan Rd.
- 7.30am-6.00pm
- 02 221 5999
- www.watmahathat.com
- Watmahadhatu

ทาวน์เฮ้าส์เชิงสะพานปิ่นเกล้า 102

ทาวน์เฮ้าส์โถงบ้านเหลทองเชิงสะพานปิ่นเกล้าแห่งนี้ มักสร้างความประหลาดใจให้กับผู้เดินทางผ่านไปมา ด้วยเป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากตึกโบราณของฝรั่ง มีราวระเบียงเหล็กดัดสวยงามแปลกตา แต่ก็ไม่ได้ดูแปลกแยกจากย่านเมืองเก่าแห่งนี้สักเท่าไร

สร้างขึ้นในราวปี ๒๕๓๐ อันเป็นยุคที่การอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองเก่าเริ่มเป็นที่สนใจในหมู่นักออกแบบออกแบบโดยบริษัท ดาวินิจ ของ สมพงษ์ พานิช สถาปนิกรุ่นใหม่ในปัจจุบัน แต่เป็นรุ่นใหม่ไฟแรงในสมัยนั้น สร้างชื่อจากผลงานออกแบบตกแต่งภายในที่ล้ำสมัย

ปัจจุบันอาคารนี้เป็นที่ตั้งของสำนักงานทนายความ เกสต์เฮ้าส์ และร้านอาหารเกาหลี

Townhouses at the Foot of Pinklao Bridge: These townhouses were built in the 1980s after the Bangkok Bicentennial Celebration. At the time, old town conservation and gentrification projects were in trend. The design is inspired by Western architecture in the late 19th century, with wrought iron balconies. The townhouses were designed by Sompong Panich and are now used as a home, an attorney office, two guesthouses, and a restaurant.

- 102 Townhouses at the Foot of Pinklao Bridge
- Chao Fa Rd.

ดิโอลด์สยามพลาซ่า 103

เป็นศูนย์การค้าสมัยใหม่ เอาใจคนรุ่นเก่า ที่ตั้งอยู่ในย่านธุรกิจเก่าแก่ของพระนครอย่างพาหุรัด ดิโอลด์สยามเปิดให้บริการมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ แล้ว โดยสร้างขึ้นบนพื้นที่ที่เคยเป็น “ตลาดมิ่งเมือง” และห้องแถวที่อยู่ล้อมรอบ สถาปนิกเลือกใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมโคโลเนียล ซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ ๕-๖ มาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบลานมิ่งเมือง ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ ค่อนไปทางถนนพาหุรัด ที่เป็นโรงใหญ่สำหรับขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป นั่นก็คือที่ตั้งของตลาดมิ่งเมือง 106 ในอดีตนั่นเอง ส่วนซุ้มประตูโค้งสี่เหลี่ยม ที่ตั้งอยู่ด้านหน้าอาคารฝั่งทิศใต้ ริมนถนนพาหุรัดนั้น ออกแบบให้เลียนรูปร่างของตลาดมิ่งเมืองเดิมซึ่งเป็นซุ้มโค้ง

ชั้นล่างเป็นร้านขายเพชรจากบ้านหม้อ ชั้นสองเป็นร้านขายผ้าไหม ชั้นสามขายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จากบ้านหม้อ ส่วนด้านทิศตะวันออกติดถนนบูรพาเป็นพื้นที่สำหรับร้านปิ่นย่านอุณากรรณ ชั้นบนสุดเป็นคอนโดสำหรับอยู่อาศัย

ออกแบบโดย บริษัท ดีไซน์ ๑๐๓ จำกัด

The Old Siam Plaza: The Old Siam Plaza is located in a longstanding commercial district, Phahurat. Formerly, it used to be home to Ming Mueang Market, before it was demolished and replaced by a new shopping complex in 1993. The new building has a colonial design as popular in the late 19th century. The lower floors are used as a shopping mall, and the top floor is a penthouse. The project was designed by Design 103.

- 103 The Old Siam Plaza
- 12 Tri Phet Rd.
- 10.00am-7.00pm
- 02 226 0156-8
- www.theoldsiam.co.th
- Theoldsiamshoppingplaza

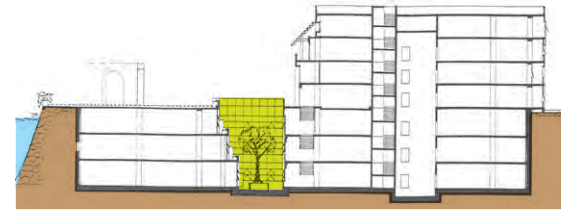
หอสมุดปรีดี พนมยงค์ 104

หรือสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เป็นหอสมุดริมน้ำที่เปิดใช้มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ แล้ว สร้างขึ้นในโอกาสครบ ๖๐ ปีการก่อตั้งมหาวิทยาลัย ในปี ๒๕๓๗ ออกแบบโดยบริษัท เอสเจ เอ ทริตี ของสถาปนิกกรุ่นใหญ่ และศิลปินแห่งชาติ ดร. สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา

เนื่องจากข้อกำหนดของการก่อสร้างอาคารในเกาะรัตนโกสินทร์ ที่ไม่อนุญาตให้สร้างอาคารที่มีความสูงเกิน ๑๖ เมตรได้ ทำให้สถาปนิกต้องออกแบบให้อาคารอยู่ลึกลงไปใต้ดินถึง ๓ ชั้น มีส่วนที่โผล่พ้นดินเพียง ๔ ชั้น รวมมีพื้นที่ใช้สอยทั้งสิ้น ๗ ชั้น

ในส่วนของอาคารใต้ดินนั้น เพื่อลดความรู้สึกอับทึบไม่มีหน้าต่าง จึงออกแบบให้พื้นที่ส่วนอ่านหนังสือโอบล้อมช่องเปิดโล่งตรงกลางปลูกไม้ต้นไม้ใหญ่ไว้เป็นสวนสวยใต้ดิน สร้างพื้นที่สีเขียวและความรู้สึกผ่อนคลายให้กับนักศึกษาที่มาใช้บริการ เหมือนนั่งอยู่บนระดับพื้นดินธรรมดา คอร์ตกลางอาคารนี้ยังใช้เป็นช่องระบายอากาศของระบบปรับอากาศอีกด้วย

และเนื่องจากหอสมุดนี้สร้างคร่อมไปบนแนวกำแพงเมืองและกำแพงวังหน้า ที่บริเวณลานด้านหน้าหอสมุดจึงได้ออกแบบให้มีสิ่งก่อสร้างกึ่งประติมากรรมมีใบเสมาเลียนแบบกำแพงเมืองวางยักเยื้องไปมา เชื่อมต่อไปยังอาคาร ๖๐ ปี ธรรมศาสตร์ (อาคารอเนกประสงค์ ๒) ที่ตั้งอยู่ถัดออกไป โดยตึกทั้งสองต่างมีรูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกันเพราะออกแบบโดยบริษัท เอสเจ เอ ทริตี เช่นเดียวกัน

หอสมุดปรีดี พนมยงค์ นี้ เป็นผลงานในช่วงท้ายของ ดร. สุเมธ ซึ่งเน้นอาคารที่ประดับด้วยเส้นโค้งรูปทรงอิสระ อย่างภาพแนวนามธรรม ตัวอย่างที่เห็นเด่นชัดก็เช่นตึกในชั้นหลังแรกที่บางนา (๒๕๓๓) และด้วยตั้งอยู่ในเกาะรัตนโกสินทร์ จึงนำรูปทรงชุมชนน้ำตึกโค้งของตึกฝรั่งในสมัยรัชกาลที่ ๕ มาเป็นส่วนประกอบของอาคารด้วย

Pridi Banomyong Library: Located inside Thammasat University, Tha Phrachan Campus, it was built by the river in 1997 as an underground library with an inner courtyard to bring in natural light. It was designed by Sumet Jumsai's company SJA+3D. Since it is located by the river, humidity must be well controlled.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

ดราม่าของห้องสมุดใต้ดินริมน้ำ

เนื่องจากเป็นอาคารที่มุดอยู่ใต้ดิน แดดยังอยู่ริมน้ำเจ้าพระยาด้วย ในช่วงแรกที่เปิดบริการนั้น ถึงแม้ผนังใต้ดินจะออกแบบให้เป็น ๒ ชั้น เพื่อกันความชื้นแล้วก็ตาม แต่หนังสือในห้องสมุดก็ประสบชะตากรรมเดียวกัน คือขึ้นรากันอย่างถ้วนหน้า ทำให้ต้องมีการจัดทำระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นอย่างรัดกุม ติดตั้งเครื่องดูดความชื้นและเปิดเครื่องปรับอากาศตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพราะอุณหภูมิที่ผันแปรจะนำมาซึ่งความชื้นและก่อให้เกิดเชื้อราได้

อีกครั้งหนึ่งก็คราวน้ำท่วมใหญ่เมื่อปี ๒๕๕๔ นั้น ถึงแม้จะมีระบบป้องกันน้ำรั่วซึมเข้ามาภายในอาคารโดยการติดตั้งเครื่องสูบน้ำอัตโนมัติอยู่แล้ว แต่หอสมุดก็ไม่นิ่งนอนใจ เตรียมความพร้อมโดยการขนย้ายหนังสือทั้งหมดออกจากอาคาร เพื่อป้องกันความเสียหายหากน้ำฝนตกลงเข้ามาท่วมชั้นใต้ดิน แต่นับว่าโชคดีเข้าข้าง ด้วยไม่เกิดเหตุการณ์ที่กังวลไว้แต่อย่างใด

Alain Delavie

หอสมุดแห่งชาติฟรอนซ์ชาร์ลมีดแตรองด์ ประเทศฝรั่งเศส ตั้งอยู่ริมน้ำแซนในกรุงปารีส ออกแบบก่อสร้างระหว่างปี ๒๐๓๒-๓๘ ออกแบบโดย โดมินิก แปร์โรลท์ มีสวนป่าตรงกลางเช่นกัน

ตึกเก่าในวันใหม่

Old Buildings, New Era

ช่วงปี ๒๕๒๐ พระนครเสื่อมโทรม นำมาซึ่งแนวคิดในการฟื้นฟูเมืองเก่าแห่งนี้ เพื่อต้อนรับการเฉลิมฉลองกรุงเทพฯ ครบ ๒๐๐ ปี ในปี ๒๕๒๕ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้กรุงเทพฯ กลายมาเป็นพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เป็นจุดหมายของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและเทศที่จะเดินทางมาเที่ยวชมกัน ตึกเก่าหลายแห่งได้รับการอนุรักษ์และปรับเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอยใหม่ ตึกแถวเก่ายุคโคโลเนียลเปลี่ยนมาเป็นมูดีโฮเต็ล ตึกแถวเก่าที่ราคาดีเงินปรับมาเป็นหอสมุดและพิพิธภัณฑ์ และก็ยังมียี่ห้อขนมเค้กยุคใหม่โรมาฯ ให้กลายเป็นโรงแรมใหม่ใส่ใจ ล้อตาล่อใจให้ทุกท่านเข้ามาร่วมติดเคาะกัน

In the 1980s, the Old Town grew old and shabby, leading to an idea for gentrification to prepare for the Bangkok 200 years celebration in 1982. This marked a significant milestone that turned Bangkok into a tourist spot, and many old buildings were restored and repurposed. Bangkok is now one of the most popular tourist destinations in the world today.

เดอะภูธร | ๑๙๐๕ เฮอร์ริเทจ คอร์เนอร์ | เดอะเนเบอร์ภูธร

มูดีโฮเต็ล ๓ แห่งที่แพรงภูธร

แพรงภูธรถือเป็นโครงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ของกรมพระคลังข้างที่ในช่วงปลายของรัชกาลที่ ๕ (ราวปี ๒๔๔๙) เพื่อให้เป็นย่านการค้า ประกอบด้วยตึกแถวให้เช่าจำนวนรวม ๑๒๐ ห้อง ล้อมรอบลานโล่งตรงกลาง เพื่อใช้เป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับชุมชนตามรูปแบบการพัฒนาเมืองในยุโรปในสมัยนั้น มีถนนเข้าออกได้หลายทาง สร้างขึ้นบนพื้นที่วังเดิมของกรมหมื่นภูเรศธำรงศักดิ์ (พระเจ้าน้องยาเธอของรัชกาลที่ ๕) จึงเรียกกันว่า “แพรงภูธร” ตามพระนามภูเรศฯ ของพระองค์ ตึกแถวที่ก่อสร้างนั้น ๒ ชั้น ตามแบบสิงคโปร์ปีนัง และเป็นรูปแบบมาตรฐานที่ใช้สำหรับก่อสร้างตึกแถวทั่วพระนคร

Phraeng Phuthon was a real estate development project which took place late in King Rama V's era to create a commercial district comprising of around 120 shop units, surrounding an open area at the center which was used as a public space following the urban development concept of other European cities at the time. Some of the units have been preserved until today and converted into boutique hotels.

ตึกแถวบางห้องในย่านแพรงภูธรนี้ ได้รับการอนุรักษ์และปรับเปลี่ยนให้เป็นมูดีโฮเต็ล หรือโรงแรมเก๋ไก๋ขนาดเล็ก คือ

เดอะภูธร J01

เป็นผู้บุกเบิกตลาดของย่านนี้ ตั้งอยู่ที่ ๒ คูหาตรงหัวมุม (ติดกับร้านไอติมรัฐพรอันลือชื่อ) เดิมเป็นร้านขายข้าวหมูแดง ได้รับการอนุรักษ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอนด้วยเจ้าของเป็นสถาปนิก มีห้องพักเพียง ๓ ห้องเท่านั้น ตกแต่งอย่างดีเยี่ยมด้วยเฟอร์นิเจอร์อันทีคส์โคโลเนียลเหมือนย้อนเวลากลับไปเมื่อร้อยกว่าปีที่แล้ว

The Bhuthorn was a pioneer in this area. The corner units have been well-preserved as the owners are architects. This boutique hotel has only three rooms, decorated in Colonial style which takes its guests back to the previous century.

๑๙๐๕ เฮอร์ริเทจ คอร์เนอร์ J02

โรงแรม ๒ คูหา ตั้งอยู่ที่หัวมุมเช่นกัน เดิมเป็นโรงน้ำชาและโรงงานผลิตฟันปลอม มีห้องพักเพียง ๓ ห้องเช่นกัน ตกแต่งอย่างเนียบสะท้อนบรรยากาศในยุคโคโลเนียลได้ดี

1905 Heritage Corner is a corner building which also has only three rooms. It is meticulously decorated to reflect a Colonial vibe.

เดอะเนเบอร์ภูธร J03

ตั้งอยู่ในตึกแถว ๕ คูหาตรงหัวมุมเช่นกัน (ตรงข้ามกับเดอะภูธร) มีห้องพักราว ๘ ห้อง ตกแต่งร่วมสมัย เรียบง่าย มีการรีโนเวทส่วนต่อเติมด้านหลังของห้องแถวแต่ละคูหาออก เพื่อทำเป็นสวนเล็กๆ หลังบ้าน

The Neighbor Phuthon, also the corner units, has about eight rooms. It features a contemporary and simple design. The back of the hotel has been renovated and converted into a small courtyard.

- J01** The Bhuthorn
 📍 96-98 Phraeng Phuthon Rd.
 ☎ 02 622 2270
 🌐 www.thebhuthorn.com
 📌 The-Bhuthorn-coffee-and-History
- J02** 1905 Heritage Corner
 📍 66-68 Phraeng Phuthon Rd.
 ☎ 02 041 0102
 🌐 www.1905heritagecorner.com
 📌 1905HeritageCorner
- J03** The Neighbor Phuthon
 📍 104 Phraeng Phuthon Rd.
 ☎ 081 345 7767
 📌 neighbourphuthon

ร้านฟาร์มทูเทเบิลไฮด์เอาท์ J04

ร้านอาหารกึ่งคาเฟ่กึ่งร้านไอติมแห่งนี้ เป็นร้านลับ ที่ไม่ลับ ด้วยถึงแม้จะอยู่ในทำเลที่ลึกกลับลึกปานใด แต่ก็มีสาวกตั้งต้นมาซอปปิมแซะลงโซเชียลมีเดียกันไม่ขาดสาย

ห้องแถวที่เป็นที่ตั้งร้านฟาร์มทูเทเบิลไฮด์เอาท์นั้น สร้างขึ้นมาภายหลังในรัชกาลที่ ๖ ตรงที่ว่างด้านในอันโอบล้อมด้วยตึกแถวติดถนนโดยรอบที่สร้างมาก่อนในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕

จริงๆ แล้วมีลักษณะเป็นทาว์นเฮ้าส์เสียมากกว่าตึกแถว คือมีรั้วหน้าบ้าน เว้นพื้นที่ด้านหน้าเป็นที่โล่ง ซึ่งผู้อาศัยในยุคต่อๆ มาได้ต่อเติมโรงเรือนเข้ามาจนเต็มพื้นที่ ไม่เหลือที่ว่างด้านหน้าให้เห็น สภาพปัจจุบันทรุดโทรมมาก

ต้องขอขอบคุณร้านสวยแห่งนี้ที่ได้ช่วยฟื้นทาว์นเฮ้าส์ห้องนี้ให้กลับไปสู่สภาพดั้งเดิมดังที่เคยเป็น เปิดพื้นที่ให้กับสวนสวยหน้าบ้าน ส่วนภายในซ่อมแซมอย่างประณีต ชั้นล่างเป็นร้านอาหาร ชั้นบนเป็นออฟฟิศออกแบบ

Farm to Table, Hideout: The location of Farm to Table Hideout was originally a townhouse with a small open space at the front. The building was constructed in the 1910s in King Rama VI's era. The building is surrounded by roadside shophouses built in the 1900s, towards the end of King Rama V's era. It was restored into an original townhouse, repurposed into a restaurant on the first floor and an office space on the top floor.

J04 Farm to Table, Hideout
15 Tha Klang Lane
9.00am-8.00pm Thu-Tue
02 004 8771
farmtotablehideout

J05 McDonald's on Ratchadamnoen
77/1 Ratchadamnoen Klang Ave.
24 hours
085 488 0544
www.mcdonalds.co.th
McThai

ร้านแมคโดนัลด์ สาขาราชดำเนิน J05

ร้านแมคโดนัลด์ ที่หน้าโรงเรียนสตรีวิทยาแห่งนี้ ถือว่าสร้างความฮือฮาเป็นอย่างมาก เมื่อแรกเปิดสาขาที่นี้เมื่อปี ๒๕๔๑ (หรือประมาณ ๒๐ กว่าปีที่แล้ว)

ด้วยภาพลักษณ์ของอาหารฟาสต์ฟู้ดสไตล์อเมริกันจำ เอาใจคนรุ่นใหม่ แต่กลับมาเปิดในอาคารเก่าๆ เซ็กซี่ กึ่งไทยประเพณี แถมยังตั้งเผชิญหน้าทำทายกับอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยอันเป็นไอคอนของถนนประวัติศาสตร์สายนี้อีกด้วย

บริษัท ดีไซน์ เน็ทเวิร์ค เป็นผู้ออกแบบปรับปรุง โดยยังคงเคารพในรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมอยู่ (ซึ่งออกแบบโดย มล. ปุ่ม มาลากุล ในปี ๒๔๘๖ ดูที่ G09) ส่วนองค์ประกอบสมัยใหม่ที่ใส่เข้าไปก็ทำให้ดูกลมกลืน

ร้านแมคโดนัลด์แห่งนี้ได้รับคำชื่นชมเป็นอย่างมากในด้านกรอนุรักษ์ เพราะสามารถนำการใช้สอยสมัยใหม่เข้าไปปรับใช้กับอาคารเก่าได้อย่างสวยงามและกลมกลืน ปัจจุบันยังเปิดให้บริการ ๒๔ ชั่วโมง อยู่ยังดี คนยิ่งเยอะ ยิ่งมีมือบ คนยิ่งเยอะเช่นกัน ลองสังเกตที่โลโก้แมคโดนัลด์ ที่ติดอยู่บนผนังหน้าร้านด้านซ้าย-ขวา ได้มีการเปลี่ยนมาใช้สีแดงเลือดหมู แทนสีแดงสด เพื่อให้ดูไม่โดดเด่นสะดุดตาจนเกินไป

McDonald's on Ratchadamnoen: Opened in 1998, it generated a big buzz as it was a fast food restaurant housed inside an old building across the Democracy Monument. It maintained the original building's architecture, and the McDonald's logo at the front is crimson instead of red in order not to be too loud. It is open 24 hours a day.

หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน J06

ตึกหลังนี้คือหนึ่งในอาคารพาณิชย์ที่ขนานสองข้างทางถนนราชดำเนินกลาง G09 สร้างขึ้นในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และออกแบบโดยหิว อภัยวงศ์ สถาปนิกหัวก้าวหน้าในยุคประชาธิปไตย อาคารหลังนี้ตั้งอยู่ที่หัวมุมถนนด้านตะวันออกฝั่งใต้ของอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

ในช่วงปี ๒๕๕๓ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม มีความต้องการพื้นที่สำหรับแสดงงานศิลปะร่วมสมัย และด้วยอาคารหลังนี้ว่างลง จึงได้ขอใช้พื้นที่เพื่อปรับปรุงเป็นหอศิลป์ลงมือก่อสร้างในปี ๒๕๕๕ จนแล้วเสร็จเมื่อ ๒๕๕๖

การอนุรักษ์และพัฒนาอาคารประวัติศาสตร์บนถนนราชดำเนินแห่งนี้ให้เป็นที่หอศิลป์ร่วมสมัยถือได้ว่าเป็นงานที่ทำทายมาก ที่สถาปนิกรุ่นใหม่อยากจะทำร่วมกัน ด้วยต้องรักษารูปด้านภายนอกของอาคารเอาไว้ ให้เข้าชุดกับตึกอื่นๆ ตลอดถนนช่วงนี้ แต่โจทย์ยากคือการปรับปรุงพื้นที่ภายในขนานใหญ่ เพื่อรองรับการใช้พื้นที่ที่กว้างๆ สำหรับจัดแสดงงานศิลปะ โดยทุบผนังที่กั้นระหว่างคูหาทิ้งให้กลายเป็นห้องใหญ่ บางจุดเลือกที่จะทะลุผนังชั้นบนออก เพื่อให้เป็นห้องโถงเพดานสูง เกิดการสั่นไหวของพื้นที่ที่น่าสนใจ

ผนังภายใน กะเทาะปูนที่ฉาบออก เพื่อโชว์แนวก่ออิฐ บ้างเป็นผนังปูนเปลือย โดยรวมเป็นภาษาการออกแบบที่ร่วมสมัยสไตล์มินิมอลที่เผยให้เห็นเนื้อแท้ของวัสดุที่ใช้ก่อสร้าง

ฝีมือการออกแบบปรับปรุงของสถาปนิกกระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม

Ratchadamnoen Contemporary Art Center (RCAC): This building is one of the commercial buildings on both sides of Ratchadamnoen Avenue, built in the 1940s in Field Marshal Phibun's government. It was designed by a progressive Thai architect who had been educated in France. In 2010, the Office of Contemporary Art and Culture, Ministry of Culture, requested to use this building to create an art center, which was completed in 2013.

While the exterior had to be maintained as original, the interior was restored and walls were removed to create a large open area, while the upper floor was opened up to add more ceiling height. The venue is therefore perfect for showcasing art pieces.

J06 Ratchadamnoen Contemporary Art Center (RCAC)
84 Ratchadamnoen Klang Ave.
10.00am-7.00pm Tue-Sun
02 224 8030
www.rcac84.com
rcac84

หอสมุดเมือง กรุงเทพมหานคร J07

นอกจากหอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนินที่ได้ปรับปรุงอาคารริมถนนราชดำเนินกลางเพื่อการใช้งานใหม่ๆ แล้ว ยังมีหน่วยงานอีกแห่งที่ได้มาใช้พื้นที่ของอาคารชุดนี้ด้วยเช่นกัน นั่นคือหอสมุดเมืองกรุงเทพมหานคร

ตั้งอยู่ที่หัวมุมสี่แยกคอกวัวฝั่งเหนือ เกิดขึ้นเนื่องจาก UNESCO ได้คัดเลือกให้กรุงเทพฯ เป็นเมืองหนังสือโลกเมื่อปี ๒๕๕๖ กรุงเทพมหานครจึงมีโครงการสร้างห้องสมุดสาธารณะของเมือง โดยการปรับปรุงอาคารเก่าหลังนี้ให้ตอบรับกับหน้าที่ใช้งานใหม่ โดยที่ยังคงรักษารูปแบบสถาปัตยกรรมยุคโมเดิร์นที่ด้านนอกของอาคารไว้ดั้งเดิม

Bangkok City Library: Bangkok has been designated a World Book Capital 2013 by UNESCO. Therefore, the Bangkok Metropolitan Administrator built a public library by converting one in a group of old buildings on Ratchadamnoen Avenue, giving it a new life while still maintaining the original Modern architecture on the outside.

โรงแรมเชิณ J08

พื้นที่ฝั่งใต้ของถนนบำรุงเมืองย่านประตูผีนี้ แต่เดิมเป็นกลุ่มวังเก่าถึง ๘ วังด้วยกัน ใช้เป็นที่อยู่ของพระเจ้าองค์ยาเธอของรัชกาลที่ ๕ ด้วยกันทั้งสิ้น แต่บริเวณที่เป็นที่ตั้งของโรงแรมแห่งนี้ก็คือวังของกรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร (ต้นราชสกุล กมลาคน์) มีตำหนักแบบฝรั่งยุคบุกเบิกซึ่งปลูกมาตั้งแต่ปี ๒๔๒๓ แล้ว ในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕

นางฟิ่ง จงเจริญสุข ตั้งร้านขายสังฆภัณฑ์อยู่ข้างประตูวัง ได้ซื้อวังดังกล่าวมาในราวปี ๒๕๓๙ แล้วแบ่งบางส่วนให้โรงเรียนจีนเช่า และบางส่วนเป็นที่พักอาศัยอยู่ระยะหนึ่ง ต่อมาตำหนักเดิมได้ทรุดโทรมลงตามอายุขัย ยากเกินจะซ่อมแซมดั้งเดิมได้ จึงรื้อลง สร้างเป็นกลุ่มห้องแถวขึ้นมาใหม่ เพื่อปล่อยให้เช่าระยะยาวตามแนวนิคมการพัฒนาที่ดินในสมัยนั้น

จนเมื่อสัญญาเช่าสิ้นสุดลง ประกอบกับอาคารเดิมมีสภาพทรุดโทรมไปตามกาลเวลา ทายาทร้านสังฆภัณฑ์แม่ฟิ่ง จึงคิดตัดแปลงอาคารให้เป็นโรงแรม โดยปรับพื้นที่ใช้สอยภายในใหม่ ทะลวงพื้นออก ทลายผนังที่แบ่งคูหาลง กลายเป็นห้องโถงใหญ่ เพื่อช่วยลดภาระการรับน้ำหนักของโครงสร้างเดิม ส่งผลให้มีจำนวนห้องพักไม่มากนัก อีกทั้งการออกแบบภายในต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของเทศบัญญัติและมาตรฐานโรงแรมด้วย

โรงแรมใหม่ในร่างเก่าจึงเปิดประตูต้อนรับนักท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ แล้ว “เชิณ” ทุกท่านแวะมาติดเกาะกันได้

ออกแบบอาคารโดย บริษัท เกรย์สเปซ จำกัด ตกแต่งภายในโดย บริษัท อานภาพ ดีไซน์ แพรคทิส จำกัด

บริหารงานโดย ทายาทรุ่นเหลนของยายทวดฟิ่ง จงเจริญสุข

Chern Hotel: This area was formerly a mansion of a royal family member, built in the reign of King Rama V. In 1936, the palace was sold to a monk supply business located near the mansion. In the 1970s, since the building was in a poor condition, it was torn down, and a series of shophouses were built in its place. When the lease was up, these shophouses were renovated into a modern hotel. The walls between the units were torn down to connect the space. This hotel has been in business since 2013.

ตำแหน่งของสระว่ายน้ำ เดิมคือถนนภายในโครงการ ที่ขนานไปด้วยตึกแถวทั้งสองข้าง

วิลล่าเดอพระนาค J09

บนถนนมหาไชย ชายขอบด้านตะวันออกของเกาะเมืองเก่าแห่งนี้ ยังมีโรงแรมหรูอีกแห่งที่เพิ่งเปิดตัวขึ้นมาใหม่ วิลล่าเดอพระนครตั้งอยู่ตรงข้ามร้านขายเครื่องหาวายนายเหมือน ที่หน้าคุก (สวนรมณียนาถ) ดูแปลกตาไปสำหรับย่านที่ค่อนข้างจะเจียบเหงาทางไกลนักท่องเที่ยวแห่งนี้

แต่เดิมนั้น ที่ตรงนี้มีคฤหาสน์โบราณหลังใหญ่ที่ครอบครัวกิติสิวรรธนาอาศัยอยู่กัน ต่อมาขายขยหายย้ายไปอยู่ที่อื่น จึงใช้พื้นที่เป็นที่ตั้งโรงเรียน สอนเป็นภาษาจีน ชื่อโรงเรียน ประสาทปัญญา จนถึงราวปี ๒๕๑๕-๒๐ เมื่อโรงเรียนย้ายออกไป ครอบครัวกิติสิวรรธนาจึงตัดสินใจรื้อบ้านเก่าลง แล้วสร้างเป็นห้องแถวชุดขึ้นมาแทนที่ ตามความนิยมในการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในสมัยนั้น (เหมือนในสมัยนี้ที่นิยมสร้างคอนโดกัน)

ห้องแถวที่สร้างใหม่มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๔ ห้อง แบ่งเป็นห้องด้านหน้าริมถนนมหาไชย ๖ ห้อง และด้านในอีก ๘ ห้อง (หน้าตาเหมือนห้องแถวที่แวดล้อมโรงแรมอยู่ในปัจจุบันนี้ คือเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๔ ชั้น มีชั้นลอย หลังคาเป็นดาดฟ้า) เจ้าของปล่อยให้เช่าระยะยาวเพื่อเปิดเป็นร้านค้า จนกระทั่งสัญญาเช่าได้ทยอยหมดลงในช่วงปี ๒๕๖๑ ที่ผ่านมานี้

พ.ท. น.พ. ก่อเกียรติ กิตติสิวรรธน ทายาทรุ่นที่ ๓ จึงมีโครงการที่จะพัฒนาห้องแถวทั้ง ๑๔ ห้องดังกล่าว ซึ่งมีอายุรวม ๕๐ ปีแล้ว ให้เป็นโรงแรมหรู ใช้เวลาปรับปรุงทั้งสิ้น ๑ ปี และเปิดให้บริการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ที่ผ่านมานี้เอง ก่อนที่จะเกิดวิกฤตการณ์โควิด ๑๙ เพียงเล็กน้อย มีห้องพักทั้งสิ้น ๔๗ ห้อง

การปรับปรุงห้องแถวเก่าจากยุคทศวรรษ ๒๕๑๐-๒๐ อันมีหน้าตาไม่น่าพิสมัยนัก ให้เป็นโรงแรมเก๋ไก๋โมเดิร์นนั้น เจ้าของโครงการและสถาปนิกเลือกที่จะรักษาโครงสร้างอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กเดิมไว้ แต่แต่งตัวให้ใหม่ ใส่หน้ากากให้สวย สถาปัตยกรรมสไตล์โคโลเนียลจึงถูกหยิบมาใช้เพื่อช่วยสร้างความรู้สึกที่โอ้อออลังการ เฉากเช่นเดียวกับอาคารโบราณหลายหลังในย่านเมืองเก่านี้ วิลล่าเดอพระนครจึงมีรูปลักษณ์ภายนอกที่เป็นตึกฝรั่ง มีซุ้มโค้ง แต่ลดทอนรายละเอียดลงให้ดูร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น

ยังมีโรงแรมอีกแห่งในย่านประตุมิ-สาราณูราชวรณี ที่ปรับปรุงมาจากตึกแถวเก่ายุค ๒๕๑๐-๒๐ ด้วยเช่นกัน นั่นคือโรงแรมเชจู J08 ลองแวะไปดูไปชมไปพักกันได้

Villa de Pranakorn: Formerly a large mansion, the original building was torn down in the 1970s and a new 14-unit shophouse was erected in its place, because of the real estate trends at the time. When the lease was up, the third generation of the family renovated the shabby building into a luxury hotel while still maintaining the old reinforced concrete structure. It was given a facelift with a colonial design which gives the building a sense of grandeur, with cleaner details to make it contemporary.

สวนลอยฟ้าเจ้าพระยา J10

เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวภายในเมืองเก่าชั้นล่าสุดที่เป็นที่กล่าวถึงอย่างมาก ด้วยปรับเปลี่ยนการใช้สอยซากสะพานเก่า ให้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับคนเมืองได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีเจ้าภาพร่วมคือ สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง การทางพิเศษแห่งประเทศไทย และศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง

สวนสาธารณะเล็กๆ ลอยฟ้าแห่งนี้ เกิดขึ้นจากการปรับปรุงโครงสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาสำหรับรถไฟฟ้าลาวาลิน (โครงการรถไฟฟ้ายกระดับโครงการแรกของไทยที่สร้างไม่เสร็จและล้มเลิกไป) ที่ปล่อยทิ้งร้างไว้มานับแต่ปี ๒๕๓๕ แล้ว ซากสะพานคอนกรีตดังกล่าวตั้งอยู่ตรงกลางขนานข้างด้วยสะพานพระปกเกล้าฯ เข้าและขาออก (ซึ่งขนานไปกับสะพานพุทธ) สวนลอยฟ้าที่สร้างใหม่นี้ยังช่วยเชื่อมสวนที่ด้านใต้สะพานพระปกเกล้าฝั่งพระนคร กับสวนที่ธนบุรีให้ต่อเนื่องกันด้วย

ถึงแม้สะพานจะมีความยาวเพียง ๒๘๐ เมตร แต่สถาปนิกได้หาทางออกสำหรับข้อจำกัดนี้ ด้วยการแบ่งทางเดินออกเป็นสองสายซ้อนทับกัน เส้นทางหนึ่งเล่นระดับได้ขึ้นเป็นอัมพลารีย์สำหรับนั่งชมวิวกับอีกเส้นทางที่ได้้อัมพลารีย์ ชั้นลงไปเช่นนี้ ๓ อัมพลารีย์ เราจึงเลือกเดินไปด้วยเส้นทางหนึ่ง และ

กลับด้วยอีกเส้นทางหนึ่งได้ ไม่จำเจ ส่วนอัมพลารีย์ชมวิวพระอาทิตย์ตกดิน วิวด้านตะวันตกมองเห็นยังสะพานพุทธ วัดอรุณ ด้านตะวันออกมองเห็นดาวนันทวันกรุงเทพฯ ได้อย่างเต็มตาน่าประทับใจ

และเนื่องด้วยโครงสร้างสะพานเดิมไม่ได้ออกแบบให้รับน้ำหนักได้มาก ผู้ออกแบบจึงหลีกเลี่ยงการนำต้นไม้ใหญ่ขึ้นมาปลูกบนสะพาน จึงมีเพียงกระบะปลูกไม้ประดับขนาดย่อมเท่านั้น อาจไม่ร่มครึ้ม จึงควรมาเดินในตอนเย็นๆ

ออกแบบโดยบริษัท แลนด์โปรเซส โดย กชกร วรอาคม ภูมิสถาปนิกหญิงที่มีชื่อในด้านการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม ผลงานสร้างชื่อก็คืออุทยาน ๑๐๐ ปี จุฬาฯ

Chao Phraya Sky Park: Located around Phra Pokklao Bridge, it used to be a deserted Skytrain bridge across the Chao Phraya River, abandoned since 1992. Recently, it was converted into a public park, which was officially opened in 2020. This sky park was designed by Landprocess by a famous urban landscape architect Kotchakorn Voraakhom.

ก.ก.ม. เมืองสหประชาชาติ

Bangkok, a United Nations city

ด้วยกรุงเทพฯ เป็นแหล่งรวมผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์มาตั้งแต่ตั้งกรุงแล้ว บ้างโดนบังคับ تبعเร้วมา บ้างมาค้าขายแสวงโชค บ้างหนีทุพภิกขภัย หรือแม้แต่หนีสงครามมา

จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่ในเกาะเมืองเก่าแห่งนี้จะมีสิ่งก่อสร้างทางศาสนาที่มาจากหลากหลายความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นมัสญิดในชุมชนจักรพงษ์ วัดลิกษ์ของแขกพาทูร์ต วัดอินดู ศาลเจ้าจีน และแม้กระทั่งสุสานญี่ปุ่น!

รวมไปถึงสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากอาณาจักรเพื่อนบ้านอย่าง ขอม สุโขทัย หรือชวา ความหลากหลายเหล่านี้ช่วยหล่อหลอมให้กรุงเทพฯ เป็นมหานครที่เราเห็นและเป็นที่อยู่ในปัจจุบัน

Bangkok has long been home to people from different races and backgrounds, so not surprisingly, it has many religious sites from different beliefs – Islamic mosques, a Sikh temple, a Hindu temple, Chinese shrines, and even a Japanese mausoleum! Architectural influences from neighboring lands like Khmer, Sukhothai, and Java also add diversity to Bangkok, making it a vibrant city as we know it today.

มัสญิดจักรพงษ์ KOI

เป็นมัสญิดสำคัญของชุมชนมุสลิมซึ่งอาศัยในตรอกสุเหร่า ย่านบางลำพู เป็นชุมชนเก่าแก่ ด้วยโดน تبعเร้วมาจากเมืองปัตตานี ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ แล้ว และเพราะเป็นชุมชนของแขกตานี จึงมีถนนสายหนึ่งในละแวกนี้ที่ชื่อว่า ถนนบ้านแขก หรือถนนตานี ในปัจจุบันนั่นเอง

แรกเริ่มเดิมที มี บาแล (บาลาเซาะฮุ) เพื่อใช้ประกอบศาสนกิจ เป็นเรือนไม้ชั้นเดียว

ต่อมาสร้างขึ้นเป็นมัสญิดในสมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นเรือนไม้เช่นกัน หลังคามุงกระเบื้องดินเผา

ด้วยในสมัยก่อน สุเหร่าในแถบชวามลายูและสยาม ต่างปลูกสร้างเป็นชั้นเรือนพื้นดิน หลังคาจั่วหรือปั้นหยา ทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะภูมิ

ห้องแสดงประดับด้วยกระจกสี ทำเป็นรูปโดม มีกันสาดคอนกรีตเสริมเหล็กยื่นยาว ซึ่งเป็นเทคโนโลยีใหม่ นิยมทำกันในสมัยปลายรัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา

อากาศร้อนชื้น ฝนตกชุก โดยไม่จำเป็นต้องสร้างเป็นหลังคาโดมแบบสถาปัตยกรรมแขกจากแดนอาหรับแต่อย่างใด

แต่อาคารใหม่ที่เราเห็นในปัจจุบันนี้ สร้างขึ้นในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายก ด้วยในสมัยนั้นมีนโยบายชาตินิยม ที่ให้ชาวมุสลิมละอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตน เพื่อสลายความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้กลายมาเป็นไทยเพียงหนึ่งเดียว อาคารมัสญิดแห่งใหม่จึงเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ลักษณะเหมือนอาคารราชการ มีรูปแบบสอดคล้องกับความนิยมในสมัยนั้น คือเป็นสถาปัตยกรรมยุคโมเดิร์น ที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา เป็นกล่องสี่เหลี่ยม ไม่มีการประดับประดา และไม่มีหลังคาโดมเพื่อบอกชาติพันธุ์

ต่อมาภายหลังสงครามจึงได้มีการต่อเติมสร้างหอคอยขึ้นมา และทำหลังคาเป็นยอดโดม ช่วงเวลานี้เองที่เป็นยุคที่ชุมชนมุสลิมจากทั่วทั้งโลก เริ่มยึดโยงกลับไปหาต้นกำเนิดของศาสนาที่ตะวันออกกลางกัน สถาปัตยกรรมแบบอาหรับจึงถูกหยิบยกมาใช้เพื่อบอกอัตลักษณ์ของชุมชนมุสลิม แทนที่สถาปัตยกรรมแบบพื้นถิ่น

Chakrabongse Mosque: Located in Bang Lamphu, this mosque is an important religious site for this long-standing Muslim community. They had been moved to this community from Pattani (Islamic kingdom on the Malay Peninsula) since King Rama I's era. The mosque that we see today was built in the 1940s in a Modern and simple design. Later, the Arab-style dome was added to add a touch of Islamic identity.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

สุเหร่า VS มัสญิด

“สุเหร่า” เป็นคำมลายู ที่เราใช้เรียกศาสนสถานของชาวมุสลิมมาแต่ไหนแต่ไร

“มัสญิด” เป็นคำอาหรับ เพิ่งมาใช้กันในยุคหลัง เมื่อโลกมุสลิมได้มีการยึดโยงกลับไปหาต้นกำเนิดของศาสนาที่ดินแดนตะวันออกกลาง

วัด VS มัสญิด

วัดชนะสงคราม เรียกได้หลายอย่างจนอาจสับสนกันได้

เริ่มแรกชื่อ “วัดกลางนา” สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว พอเข้าสู่ยุครัตนโกสินทร์ จึงเปลี่ยนเป็นวัดมณู เรียกกันว่า “วัดตองปุ” ก่อนจะเปลี่ยนเป็น “วัดชนะสงคราม” ในที่สุด

ชื่อเรียกมัสญิดจักรพงษ์ ก็มีหลายชื่อชวนงงงันกัน โดยเรียกให้อิงกับวัดชนะสงครามที่อยู่ใกล้กัน ดังนี้
แรกเรียก “บาลาแลกลางนา”
ต่อมาเรียก “สุเหร่าตองปุ”
แต่ไม่มี “มัสญิดชนะสงคราม” นะ เราเรียกกันว่า “มัสญิดจักรพงษ์” แทน ตามชื่อถนนที่มีมัสญิดตั้งอยู่

KOI Chakrabongse Mosque
70 Chakrabongse Mosque Alley.
musjidchakraphong

Ban Tukdin Mosque: This mosque is located behind Wat Bowon Niwet in a Muslim community which had been around since Bangkok was first established, along with Chakrabongse Mosque community. The original mosque was a wooden house, and was burned down in 1982. A new one has been built in its place, in a style popular in the 1970s-80s. It has a minaret topped with a dome cap at the front, designed by a seasoned Muslim architect who grew up in the Chakrabongse Mosque community.

มัสญิดบ้านตึกดิน K02

หรือมัสญิดดาริสซุนนะห์ ตั้งอยู่ในบ้านตึกดิน ชุมชนมุสลิมเล็กๆ อันเก่าแก่ ซึ่งกระจุกตัวอยู่ท่ามกลางวัดบวรนิเวศ โรงเรียนสตรีวิทยา และที่ทำการไปรษณีย์สาขาราชดำเนิน

เดิมที่ดินบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของชุมชนมุสลิมที่โดนแทรกเข้ามาจากปัตตานี ตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว โดยตั้งบ้านอยู่ด้านหลังของ “ตึกดิน” (อาคารสำหรับเก็บดินปืน ซึ่งเดิมตั้งอยู่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยในปัจจุบัน) เวลานั้นชาวมุสลิมจะเดินไปประกอบพิธีทางศาสนาที่สุเหร่าจักรพงษ์ แถวบางลำพูกัน

ต่อมาเมื่อมีการตัดถนนต่างๆ จึงแยกชุมชนมุสลิมทั้งสองออกจากกัน บ้านตึกดินจึงสร้างบาแล (บาหลีซาฮู) ขึ้นมาเป็นเรือนไม้สำหรับประกอบพิธีกรรมในชุมชน แต่มาโดนเผาอดไฟเมื่อคราวไฟไหม้ครั้งใหญ่ปี ๒๕๒๕ ชุมชนจึงสร้างเป็นมัสญิดขึ้นมาทดแทน

มัสญิดหลังใหม่สร้างแล้วเสร็จในปี ๒๕๒๗ หน้าตาแปลกใหม่ เป็นอาคารคอนกรีตสีขาว ตามแนวสถาปัตยกรรมยุค 70s มีหอคอยสูงยอดเป็นหลังคาโดมตามแบบสถาปัตยกรรมในประเทศมุสลิม ออกแบบโดย ไพจิตร พงษ์พรฤกษ์ สถาปนิกมุสลิมรุ่นเดอะผู้เกิดและเติบโตในชุมชนมัสญิดจักรพงษ์ และมีผลงานออกแบบมัสญิดมากมาย ที่โดดเด่นก็เช่นอาคารมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย ที่แถวรามคำแหง เป็นต้น

อาคารมัสญิดหันหน้าออกทางทิศตะวันออก ด้านท้ายอาคารทำเป็นผนังกลมเว้ายื่นออกไปเพื่อเป็น “มิมบร” ช่วยบอกทิศทางสำหรับหันหน้าไปยังเมืองมักกะฮ์ ยามละหมาด (สำหรับเมืองไทยคือหันไปทิศตะวันตก)

พร้อมกับทำเป็นแท่น “มิมบร” หรือธรรมมาสน์ สำหรับอิหม่ามขึ้นไปยืนนำละหมาดหรือเทศน์ด้วย

เรื่องเล่าชาวเกาะ

“บ้านตึกดิน” กับ “ตรอกตึกดิน” คือชุมชนเดียวกันหรือเปล่า?

ตึกดินคืออาคารสำหรับเก็บดินปืน ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว มีสวนล้อมรอบเพื่อเป็นฉนวนกันไฟหมู่บ้านมุสลิมที่ตั้งอยู่ด้านหลัง เรียกกันว่า “บ้านตึกดิน”

ส่วนชุมชนขุนนางตั้งบ้านอยู่ใน “ตรอกตึกดิน” ที่อยู่ด้านใต้

เมื่อมีการตัดถนนราชดำเนินผ่าสวนตึกดิน ในปลายรัชกาลที่ ๕ จึงแยกชุมชนทั้งสองออกจากกัน บ้านตึกดินทางเหนือ กับ ตรอกตึกดินทางใต้ ตั้งอยู่คนละฝั่งของถนน ห่างไกลไม่รู้จักกัน

คุรุदारาศรีคุรุสิงห์สภา K03

คำว่า “คุรุदारาศรี” ก็คือ วัดลิกษ์ ส่วน “ศรีคุรุสิงห์สภา” ก็คือชื่อวัด

ถือเป็นวัดลิกษ์แห่งแรกของประเทศไทย และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชนชาวลิกษ์ในสยาม

ตั้งอยู่ในดงแขกลิกษ์ที่ถนนพหลโยธิน-จักรเพชร

แต่แรก ในสมัยรัชกาลที่ ๖ พ่อค้าลิกษ์ที่มาจากชายในสยามยังไม่มียานพาหนะ ได้เช่าบ้านหลังใหญ่ที่หัวมุมถนนแห่งนี้ เพื่อใช้ประกอบศาสนกิจ

ครั้นปี ๒๔๗๕ เมื่อชุมชนลิกษ์ขยายตัว ได้เรียกริเงินซื้อที่และก่อสร้างคุรุदारาศรีขึ้น เป็นตึกสามชั้นครึ่ง รูปทรงเช่นไรไม่ปรากฏ

แต่อาคารยอดโดมทองที่เราเห็นเป็นแลนด์มาร์คของย่านพหลโยธินในปัจจุบันนี้ สร้างขึ้นใหม่ในปี ๒๕๒๒ ตามแบบวิหารทองคำ ที่เมืองอมฤตสระ รัฐปัญจาบ ประเทศอินเดีย อันเป็นเมืองศูนย์กลางที่ชาวลิกษ์ทั้งหลายต้องไปแสวงบุญกัน

อาคารสูง ๕ ชั้น ประกอบด้วย โถงขนาดใหญ่สำหรับประกอบพิธีที่สาธุชนจะมาสวดมนต์กันทุกวัน หรือมาฟังธรรมในวันอาทิตย์ มีโรงทาน มีห้องเรียนภาษาปัญจาบ และเป็นที่ตั้งสมาคมศรีคุรุสิงห์สภา

ชั้นบนสุดเป็นห้องประดิษฐานพระมหาคัมภีร์ ซึ่งชาวลิกษ์ให้ความเคารพสูงสุด ด้วยถือเป็นตัวแทนของพระศาสดา

Gurdwara Siri Guru Singh Sabha: The first Sikh temple in Thailand, it is located in Phahurat, which was the first Sikh community where immigrants from India settled down after World War II. This new building was constructed in 1979 and has become the landmark of this neighborhood. It features a golden dome just like the Golden Temple of Amritsar in Punjab, India. Inside, there is a large hall for religious activities and ceremonies. At the top, religious scriptures are kept.

K03 Gurdwara Siri Guru Singh Sabha
571 Chak Phet Rd.
6:00am-10pm
094-324-9258
SikhTempleBangkokThailand

เป็นอาคาร ๓ ชั้น ชั้นล่างเป็นสำนักงานโรงเรียนการทวิทยาลัย ชั้นสองเป็นสำนักงานสมาคมฮินดูสมาช มีห้องประชุม และโรงครัว ชั้นสามเป็นเทวสถาน สำหรับสาธุชนร่วมพิธีกรรม อ่านคัมภีร์ และสวดเพลงสรรเสริญ ทั้งยังใช้เป็นที่พักงานแต่ง งานรื่นเริงต่างๆ ของชาวไทยเชื้อสายอินเดียอีกด้วย

เรื่องเล่าชาวเกาะ

ในภาษาอินเดียเรียกวัดแขกว่า “มันทิว” (Mandir) อ่านออกเสียงคล้ายๆ “มันเดิร” “มันทิว” นี้เอง ที่กลายมาเป็นคำไทยว่า “มณฑิเยร” “เทวมันทิว” จึงเป็น “เทพมณฑิเยร” ตามสำเนียงไทยๆ

อะไรคือ “ถะ”

ถะ (塔) คือเจดีย์ของจีนนั่นเอง สร้างเป็นหอสูงรูปแปดเหลี่ยม ซ้อนขึ้นไปเป็นชั้นๆ โดยมากมักทำเป็น ๗ หรือ ๙ ชั้น หลังคาชั้นบนสุดเป็นยอดแหลม

เทวมันทิว (วัดเทพมณฑิเยร) K04

โรงสวดชุมนุมของแขกฮินดู ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ๒๔๖๘ แล้ว ช่วงแรกเช่าห้องแถว ๑ คูหา รอบตลาดมิ่งเมือง ด้านหลังวังบูรพา เป็นที่ตั้ง (ตรงบริเวณที่เป็นศูนย์การค้าดิโอลด์สยามพลาซ่าในปัจจุบัน) โดยจัดตั้งขึ้นเป็นสมาคมในนาม ฮินดูสภา ต่อมาขยายเป็น ๓ คูหา พร้อมจัดให้มีโรงเรียนอยู่ด้วย

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ชาวฮินดูจากรัฐปัญจาบ ทางตอนเหนือของอินเดีย ได้อพยพเข้ามาใหม่ ทำให้สถานที่เดิมคับแคบ จึงย้ายทั้งวัดและโรงเรียนมายังสถานที่ปัจจุบันที่ข้างวัดสุทัศน์ แต่แรกเป็นอาคารเช่นไม่ปรากฏ แต่อาคารวัดเทพมณฑิเยรที่เห็นในปัจจุบันนี้สร้างขึ้นมากภายหลังในปี ๒๕๑๒ ตามรูปแบบสถาปัตยกรรมวัดแขกในอินเดียเหนือ

Dev Mandir: A Hindu temple behind Wat Suthat, it was formerly in Phahurat area, and was relocated to its current spot. The new building was built in 1969 following the style of Hindu temples (Mandir) in North India. It is used for religious ceremonies and festivities, as well as for Hindu Samaj's offices.

ศาลเจ้าแม่ตะเคียนทอง K05

ภายในสวนสราญรมย์

เป็นศาลเก่าแก่มาแต่เดิมแล้ว พอถึงรัชกาลที่ ๖ ได้เปลี่ยนเป็นแก่งจีนหกเหลี่ยม สูง ๓ ชั้นประดับด้วยภาพวาดฝีมือช่างจีน ยอดหลังคาประดับด้วยปูนปั้น ปลายหลังคาของแต่ละชั้นไม่เข็ดขึ้น ซึ่งต่างจากถะของจีน

Chinese Holy Shrine: Housed inside Saranrom Park, this holy shrine is ancient but was rebuilt in the 1910s in King Rama VI's era. It is a tall hexagonal Chinese pagoda, 3 stories high, with Chinese murals drawn by Chinese artisans.

Japanese Mausoleum: Located inside Wat Ratcha Burana near Memorial Bridge, it was built in 1932 in a similar design as Kyoto's Kinkaku-ji Temple. It is used to keep ashes of Japanese expats who came to work in Siam in the late 19th century until today. A Japanese monk resides here to perform religious ceremonies. During World War II, Wat Ratcha Burana was destroyed by a bomb, but miraculously the building remained intact.

Model of Angkor Wat: Since it was not possible to move Angkor Wat to Bangkok, King Rama IV had an Angkor Wat replica built in a smaller size in Wat Phra Kaeo.

สุสานญี่ปุ่น K06

หลายคนคงแปลกใจว่ามีสถาปัตยกรรมจากแดนอาทิตย์อุทัยตั้งอยู่ในเกาะรัตนโกสินทร์ด้วยหรือ?

สุสานญี่ปุ่นแห่งนี้ ซ่อนตัวอยู่เงียบมากภายในวัดราชบูรณะ (วัดเลียบ วัดเก่าแก่ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว) โดยใช้เก็บกระดูกชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในสยาม

ชาวญี่ปุ่นเดินทางเข้ามาทำงานในสยามตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ แล้วบ้างเป็นข้าราชการ เป็นชาวออฟฟิศ เป็นพ่อค้า พนักงานธนาคารช่างภาพ หมอ หมอฟัน แต่ที่มีจำนวนเยอะที่สุดก็เห็นจะเป็น “คารายูกิซัง” หรือหญิงโสเภณีที่ประกอบวิชาชีพในต่างแดน

ในปี ๒๔๖๒ (รัชกาลที่ ๖) มีคนญี่ปุ่นอาศัยในกรุงเทพฯ มากถึง ๒๓๔ คน หอบเก็บกระดูกนี้ แรกสร้างขึ้นในปี ๒๔๗๔ จนอีก ๓ ปีต่อมาจึงได้สร้างเป็นอาคารคอนกรีต ๓ ชั้น เลียนแบบวัดคิงกาคุจิ ที่เมืองเคียวโต (เกียวโต)

ปัจจุบันยังคงมีพระญี่ปุ่นดูแลสุสานอยู่ และภายในยังคงเก็บสมบัติกรายชื่อผู้เสียชีวิตเอาไว้ด้วย

เรื่องเล่าชาวเกาะ

เนื่องจากทำเลของวัดเลียบตั้งอยู่ติดกับโรงไฟฟ้า ที่ดินสะพานพุทธ ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการทิ้งระเบิดทางอากาศของฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่หอบเก็บกระดูกชาวญี่ปุ่นแห่งนี้กลับรอดพ้นระเบิดมาได้เป็นอย่างดีเหลือเชื่อ ด้วยสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ภายในวัด ได้พังราบลงหมดสิ้น จะมีก็แต่พระประภังค์ที่หน้าวัด กับสุสานญี่ปุ่นแห่งนี้ ที่เหลือรอดมาได้

นครวัดจำลอง K07

ใช้ ในเกาะรัตนโกสินทร์แห่งนี้ มีสถาปัตยกรรมชิ้นเอกของขอมสร้างอยู่ด้วย แต่เป็นของจำลองขนาดเล็ก ตั้งอยู่บนฐานไฟที่ ด้านทิศเหนือของพระมณฑป ภายในวัดพระแก้วนั่นเอง

มีเรื่องเล่าอยู่ว่า รัชกาลที่ ๔ ทรงมีพระราชดำริให้ไปรื้อปราสาทหินนครวัด ที่เมืองเสียมราฐ (เสียมเรียบ) เพื่อนำมาสร้างไว้ในกรุงเทพฯ (ขณะนั้นกัมพูชายังขึ้นตรงกับสยาม ก่อนจะตกเป็นรัฐในอารักขาของฝรั่งเศสในเวลาต่อมา) แต่มีขนาดใหญ่เกิน จึงให้ไปรื้อปราสาทตาพรหม ซึ่งมีขนาดย่อมกว่าแทน แกมโดนขีดขวางจากชาวเขมร ลอบขุดทำร้ายต่อสู้ฆ่าฟันกัน จนต้องระงับโครงการไปในที่สุด

รัชกาลที่ ๔ จึงทรงเปลี่ยนมาให้สร้างนครวัดจำลองเล็กๆ ตามแบบจริง แล้วให้ตั้งไว้ในวัดพระแก้วแทน

K06 Japanese Mausoleum

📍 Wat Ratcha Burana, 119 Chak Phet Rd.
🕒 02 221 9544
🌐 www.watliab.com
📌 Watliab

K07 Model of Angkor Wat

📍 The Grand Palace, Na Phra Lan Rd.
🕒 8.30am-3.30pm
📞 02 623 5500 / 02 623 5499
🌐 www.royalgrandpalace.th

ตึกถาวรวัตถุ K08

ตึกยาวที่ทอดตัวไปตามสนามหลวงหลังนี้ แต่ก่อนเรียกกันว่า “ตึกแดง” ตามสีดินแดงที่ทา เป็นสีนี้อยู่นาน จนวันหนึ่งทาเป็นสีดินเหลือง แล้วก็ทากลับมาเป็นดินแดงอีกดังเช่นในปัจจุบัน

ตึกนี้มีตราบมาอย่างยาวนาน ด้วยเริ่มโปรเจกต์ในปี ๒๔๓๘ สมัยรัชกาลที่ ๕ เพื่อให้เป็นอาคารสำหรับตั้งพระศพเจ้านาย แทนการก่อสร้างพระเมรุที่กลางท้องสนามหลวง ด้วยเห็นว่า “เป็นการเปลืองพระราชทรัพย์ไปในสิ่งซึ่งมิได้ถาวร” เพราะพระเมรุนั้นใช้เพียงครั้งเดียวเสร็จงานแล้วก็ต้องรื้อทิ้งไป

นอกจากนี้ยังมีโครงการที่จะใช้เป็นวิทยาลัยสำหรับพระภิกษุใช้เป็นที่ศึกษาเล่าเรียนด้วย

แต่กว่าอาคารจะสร้างเสร็จและได้ใช้ตามวัตถุประสงค์จริงๆ ก็เมื่ออีกราว ๒๕ ปีต่อมา โน่น ในคราวพระเมรุมาศสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในปี ๒๔๖๓ โดยใช้เป็นพระที่นั่งทรงธรรมสำหรับเป็นที่ประทับของรัชกาลที่ ๖ ซึ่งเป็นการใช้เพียงครั้งแรกและครั้งเดียวเท่านั้น

หลังจากนั้นจึงใช้เป็นหอพระสมุดสำหรับพระนคร และมีปรับเปลี่ยนแปลงใช้งานอีกหลายครั้ง ปัจจุบันเป็นอาคารแสดงนิทรรศการพระประวัติรัชกาลที่ ๕ ทาสีแดงแล้ว

Thawon Watthu Building (Red Building): Located by Sanam Luang, its construction began in 1895 to be used in a royal funeral and a monks' college. It was designed by Prince Naris based on Khmer architecture to show Siam's power over Cambodia. At the time, Siam had a dispute with France over Cambodia. The construction was done in 1920. It was temporarily used as a library, but today it is a venue for King Rama V's exhibition.

🌊 เรื่องเล่าชาวเกาะ 🌊

ทำไมตึกแดงจึงเป็นตึกแบบขอม?

ก็ด้วยในขณะนั้นสยามมีกรณีพิพาทกับฝรั่งเศสในเรื่องอำนาจอินโดจีนเหนือดินแดนกัมพูชา ราชสำนักกรุงเทพในสมัยนั้นจึงต้องการแสดงออกถึงอำนาจเหนือราชอาณาจักรเขมร ด้วยการนำสถาปัตยกรรมเป็นเครื่องมือ

กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ จึงทรงออกแบบโดยผสมผสานรูปแบบเขมรกับไทย ลักษณะคล้ายคลึงกับระเบียงคดของปราสาทหินของขอม แต่เดิมออกแบบให้มีอาคารด้านหลังที่มีหลังคาสูงเป็นปราศรัยอลังการด้วย แต่งแต่ทำไป

อนุสาวรีย์ทหารอาสา สงครามโลกครั้งที่ ๑ K09

ใครผ่านมาแถวสนามหลวงบ่อยๆ เคยนึกสงสัยบ้างมั๊ยว่า ที่หน้าโรงละครแห่งชาติ มีเจดีย์อะไรตั้งอยู่?

ใช่คือเจดีย์ แต่หาใช่เจดีย์ในวัดที่บรรจุสารีริกธาตุไม่ แต่เป็นเจดีย์ที่บรรจุอัฐิทหารสยามที่เสียชีวิตไปในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ในคราวนั้น รัชกาลที่ ๖ ทรงส่งกองกำลังทหารอาสาสมัครจำนวนทั้งสิ้น ๑,๒๓๓ นายไปร่วมรบในยุโรป เมื่อสงครามสงบ ฝ่ายสัมพันธมิตรได้รับชัยชนะ มีทหารของเราเสียชีวิตไป ๑๙ นาย จึงโปรดฯ ให้สร้างอนุสาวรีย์ขึ้นมา เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้น

อนุสาวรีย์ออกแบบโดยกรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เจ้านายนักออกแบบผู้ชื่นชอบในศิลปะสถาปัตยกรรมต่างชาติต่างภาษาตามค่านิยมในสมัยจักรวรรดินิยมของตะวันตกสมัยนั้น ที่เห็นวัฒนธรรมต่างถิ่นเป็นเรื่องตื่นตาน่าเราใจ จึงหยิบเอารูปแบบเจดีย์ของชาว ที่เรียกว่า “จันทิ” มาเป็นแรงบันดาลใจ

ในขณะที่เดียวกันยังมีอีกทฤษฎีที่กล่าวว่าต้นเค้าของอนุสาวรีย์แห่งนี้ก็คือ เจดีย์ทรงปราสาทวัดเจ็ดแถว ที่ศรีสัชนาลัย ด้วยเป็นช่วงเวลาที่ยามต้องการดึงโซ่ท้ายเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทยด้วยเช่นกัน

The First World War Volunteers Memorial: Located in front of the National Theater, the Memorial houses ashes of 19 fallen soldiers who lost their lives in World War I. The Memorial was designed by Prince Naris, inspired by an old stupa in Sukhothai. At the time, Siam was trying to incorporate Sukhothai into its history.

จันทิหลังหนึ่งในเกาะชวา ประเทศอินโดนีเซีย

ต้นเค้าอนุสาวรีย์จันทิบนธ

เจดีย์ทรงปราสาทวัดเจ็ดแถว ที่ศรีสัชนาลัย

K09 The First World War Volunteers Memorial Na Phra That Rd.

DATA
K08 Thawon Watthu Building (Red Building)
Na Phra That Rd.
9.00am-4.00pm Wed-Sun
02 222 4867
ตึกถาวรวัตถุ: นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

- G01 ตำหนักใหม่กรมพระสวัสดิวัตน์วิศิษฏ์ (ทำเนียบท่าช้าง)
  - G02 สุขุมานอนามัย
  - G03 สะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
  - G04 โรงมหรสพหลวง ศาลเฉลิมกรุง
  - G05 โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช
  - G06 ตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมือง
  - G07 อาคารศาลยุติธรรม
  - G08 อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย
  - G09 อาคารพาณิชย์
  - G10 อาคารสโมสรราชบุรุษราชมรรย์
  - G11 ตึกกลาง โรงเรียนเพาะช่าง
  - G12 โรงละครแห่งชาติ
  - G13 ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
-
- H01 อาคารกรมประชาสัมพันธ์หลังที่สอง
  - H02 ห้างในตึกเกล
  - H03 อาคารคณะพาณิชย์ศาสตร์ และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์
  - H04 ธนาคารกสิกรไทย สาขาถนนมหาไชย
  - H05 อาคารสำนักงานและคลังสินค้า มาสตา ถนนมหาไชย
-
- I01 หอไตร วัดมหาธาตุ
  - I02 ทาวน์เฮ้าส์เชิงสะพานพระปิ่นเกล้า
  - I03 ตึโอดตึสามพลาซ่า
  - I04 หอสมุดปริดี พนมมงค์
-
- J01 เดอะภูธร
  - J02 ๑๙๐๕ เซอร์เทจ คอร์เนอร์
  - J03 เดอะเนเบอร์ฮูธ
  - J04 ร้านฟาร์มทูเบิ้ลไฮด์เฮ้าท์
  - J05 ร้านแมคโดนัลด์ สาขาราชดำเนิน
  - J06 หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน
  - J07 หอสมุดเมืองกรุงเทพมหานคร
  - J08 โรงแรมเช็ญ
  - J09 วิลล่าเดอะพระนคร
  - J10 ลานลอยฟ้าเจ้าพระยา
-
- K01 มัสญิดจักรพงษ์
  - K02 มัสญิดบ้านตึกดิน
  - K03 คุรุตำราคาริคุรุสิงห์สภา
  - K04 เทวมันทีร์ (วัดเทพมณเฑียร)
  - K05 ศาลเจ้าแม่ตะเคียนทอง
  - K06 สุสานญี่ปุ่น
  - K07 นครวัดจำลอง
  - K08 ตึกถาวรวัตถุ
  - K09 อนุสาวรีย์ทหารอาสาสงครามโลกครั้งที่ ๑

ตึกเก่าไป ตึกใหม่มา

Out with the Old,
In with the New

ภายในเกาะรัตนโกสินทร์
แห่งนี้ มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
ขึ้นอยู่กับเมือง

ตึกเก่าอันทรงคุณค่าหลาย
หลัง บ้างเป็นพระที่นั่งแบบไทย
เป็นวังเจ้านายแบบฝรั่ง

เป็นห้าง ตลาด โรงหนัง
หรือแม้แต่อาคารราชการ

จึงโดนลบทิ้งไปจากแผนที่
เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับสิ่งใหม่ ๆ

เพราะเราเชื่อว่า เมือง
ต้องพัฒนาต่อไป และความ
เปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ไม่อาจ
หลีกเลี่ยงได้

In the Old Town, changes
were constant. Old buildings
steeped in history, whether
they were Thai or Western
in design, whether they were
shopping malls or theaters, or
even government offices, were
gradually removed, making
way for new things. The city
had to keep evolving, and
change was inevitable.

พลับพลาสูง วังหน้า IOK

เมื่อแรกสถาปนากรุงเทพฯ เป็นราชธานีนั้น สนามหลวง
หรือทุ่งพระเมรุ ไม่ได้กว้างใหญ่อย่างเช่นในปัจจุบันนี้ เพราะ
อาณาบริเวณของวังหน้า (ตรงที่เป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร) ได้กินเข้าไปเกือบค่อน
ฝั่งเหนือของสนามหลวงเลยทีเดียว

และที่กำแพงวังหน้าด้านนี้เอง ที่มีพระที่นั่งในตำนานอีกองค์
หนึ่ง เป็นพลับพลาสิมรัว สำหรับพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า
(วังหน้าในสมัยรัชกาลที่ ๔ ซึ่งได้รับการสถาปนาเป็นพระมหากษัตริย์อีกพระองค์) ประทับเพื่อทอดพระเนตรขบวนแห่ด้าน
นอกวัง ไม่ต่างไปจากพระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท ของทางวัง
หลวง A05

ลักษณะเป็นพระที่นั่งโถง เครื่องไม้ไม่มีผนัง เครื่องลายทอง
ประดับหลังคาซ้อนชั้น ๔ ชั้น ฟูฟ่าไม่ต่างจากพระที่นั่งในวัง
หลวง หากแต่ไม่มียอดปราสาท

พลับพลาสูงองค์นี้รื้อถอนไปสิ้น ครบวงเวียนเล็กตำแหน่งวัง
หน้าไปใจกลางรัชกาลที่ ๔ โดยขยายสนามหลวงให้ล้ำเข้าไปใน
พื้นที่ส่วนหน้าของวังหน้า

พระที่นั่งองค์คามนี้จึงสูญสลายไปพร้อมกับสถานะของ
วังหน้า เหลือไว้ให้เห็นแต่เพียงภาพเท่านั้น

Elevated Open Pavilion at the Front Palace: Initially, part of
Sanam Luang belonged to the Front Palace, and at the wall of
the Front Palace, there used to be a royal pavilion, which was an
open wooden structure with no walls, built for King Pinklao, the
second King in the reign of King Rama IV. The purpose was for
this pavilion to be an observation point when there were marches
outside the palace. Later, the pavilion was removed in the reign of
King Rama V as more space was needed to expand Sanam Luang
into the oval shape that we see today.

วังบูรพาภิรมย์ 102

ถือเป็นแลนด์มาร์คสำคัญสำหรับย่านนี้เลยทีเดียว ด้วยเป็นตึกที่ใหญ่ที่สุด โอ่อ่าหรูหราทันสมัยที่สุดในพระนครสมัยนั้นก็ว่าได้

ก่อสร้างเพื่อเป็นตำหนักที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมหลวงภาณุพันธุวงศ์วรเดช บนที่ดิน ๑๕ ไร่หลังป้อมมหาไชย

ถือเป็นวังเจ้านายยุคแรกๆ ที่เป็นตึกแบบฝรั่ง ก่อสร้างขึ้นในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ อันเป็นช่วงที่สถาปัตยกรรมแบบตะวันตกเพิ่งเริ่มเป็นที่นิยมในสยาม

ออกแบบโดยช่างฝรั่งคนสำคัญแห่งยุค นายโจอาคิม แกรซซี (Joachim Grassi) ในปี ๒๔๑๘ ด้วยเป็นวังขนาดมหึมา จึงใช้เวลาก่อสร้างร่วม ๕ ปีเต็ม เสร็จขึ้นประทับในปี ๒๔๒๔

วังบูรพาภิรมย์ถือว่ามีลักษณะและลวดลายถูกต้องตามระเบียบสถาปัตยกรรมคลาสสิกแท้ๆ ด้วยผังรูปตัวยู (U) มุขกลางที่ยื่นออกมามีหลังคาจั่วแบบวิหารกรีก โครงสร้างผนังรับน้ำหนัก มีซุ้มโค้งเรียงต่อกัน และเป็นอาคารแบบตะวันตกรุ่นแรกที่ทำบันไดไว้ในอาคาร ด้วยแต่ก่อนเชื่อว่ากรทำบันไดที่ใต้ถุนเรือนเป็นอัปมงคล

หลังเสด็จทิวงคตในปี ๒๔๗๑ ทายาทได้ให้เช่าพื้นที่ตำหนักเป็นโรงเรียนสตรีภาณุทัต และโรงเรียนพาณิชย์การพระนคร ก่อนจะถูกทิ้งร้างไป ท้ายที่สุดทายาทราชสกุลภาณุพันธุ์ก็ขายวังให้กับเอกชนไปในปี ๒๔๙๕ เพื่อจัดสรรเป็นศูนย์การค้า เปิดให้บริการในปี ๒๔๙๗ โดยใช้ชื่อว่าศูนย์การค้าวังบูรพา ตามชื่อวัง

Burapha Palace: Built in 1875 early in King Rama V's reign as a residence for Prince Bhanu Rangsi (King Rama V's younger brother), it was the biggest building at the time and one of the first Western-style buildings. The layout was a U shape and the building featured a classic style, designed by the famous Joachim Grassi. Later, the prince's descendants sold the palace to a private company and it was converted into a shopping mall.

รูปหล่อสิงโตสำริดซึ่งเคยตั้งอยู่หน้าตึกวังบูรพาภิรมย์ ปัจจุบันย้ายไปนั่งสวยสง่าที่หน้าตึกกองบัญชาการกองทัพบก ถนนราชดำเนิน

ปี ๒๔๘๕ กลายเป็นสำนักงานของกรมโฆษณาการ ยังมีรูปนำทอมใหญ่กรุงเทพฯ ในสมัยจอมพล ป. เป็นหลักฐานตึกสวยคลาสสิกหลังนี้มาเรื่อยๆ ในปี ๒๕๐๕ เพื่อสร้างตึกใหม่ของกรมประชาสัมพันธ์ H01 ขึ้นมาแทน

ห้างแบดแมน แอนโก 103

ในช่วงปลายรัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระราชดำริให้พระคลังข้างที่สร้างตึกขึ้นมาใหม่ บริเวณเชิงสะพานผ่านพิภพลีลา หัวมุมถนนราชดำเนินกลาง ผังตรงข้ามกับสนามหลวง ซึ่งนับว่าเป็นทำเลเยี่ยมในการตั้งร้าน เพื่อให้เอกชนเช่าสำหรับเป็นห้างโดยเฉพาะ เป็นตึกแบบฝรั่งหลังใหญ่สูง ๓ ชั้น มุขกลางมีกระเบื้องหน้าขนาดใหญ่ ตกแต่งโก้หรู พื้นที่กว้างขวาง ห้างฝรั่งอย่าง แบดแมน แอนโก จึงมาเช่าไป (เป็นห้างของชาวอังกฤษที่ก่อตั้งมาตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ ๕ แล้ว เดิมตั้งร้านอยู่ที่ตึกแถวหัวมุมกระทรวงมหาดไทย เชิงสะพานช้างโรงสี ในปัจจุบัน)

รัชกาลที่ ๕ เสด็จฯ มาเปิดห้างแบดแมนในปี ๒๔๕๐ เป็นห้างสรรพสินค้าหรู ขายเป็นนำเข้าจากยุโรป พร้อมจำหน่ายเครื่องเรือนที่ผลิตโดยช่างชาวจีนซึ่งตั้งโรงงานอยู่ด้านหลัง

ต่อมาร้านเลิกกิจการไป โรงเรียนกฎหมาย ของกระทรวงยุติธรรม จึงย้ายมาตั้งที่ตึกนี้แทน ก่อนจะเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองในปี ๒๔๗๗ และย้ายไปที่ตึกโดมท่าพระจันทร์ในอีก ๒ ปีต่อมา

Badman & Co.: Late in King Rama V's era, the King had a Western-style building constructed at the corner of Ratchadamnoen Avenue, to be rented out as a shopping mall. A British merchant rented the place and moved his Badman & Co mall to this new building. The mall sold items imported from Europe. Later, the Department of Public Relations moved its office to this building, and in 1961, the old building was torn down and a new one was erected in its place as the 2nd Department of Public Relations Office.

อาคารสวยโก้แห่งนี้ รื้อไปในปี ๒๕๑๒ ด้วยทรุดโทรม สร้างเป็นโรงแรมบูรพาขึ้นมาแทน อย่างที่เห็นเช่นในปัจจุบัน

ตึก บี. กริม ที่สามยอด L04

ในช่วงปีสุดท้ายของรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงโปรดฯ ให้สร้างอาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่เพื่อให้ออกชนเช่าพื้นที่ทำการค้า ตรงหัวมุมถนนเจริญกรุง เชิงสะพานดำรงศัลสิทธิ์ ซึ่งเป็นแยกที่คึกคักที่สุดของพระนครในสมัยนั้น (คงราวๆ สีแยกราชประสงค์ในปัจจุบัน)

ตึกใหม่เป็นผลงานการออกแบบของนายมาริโอ ตามานโญ เมื่อเปิดตึกในปี ๒๔๕๔ ในรัชกาลที่ ๖ ห้าง บี. กริม เป็นผู้เช่าไป (บี. กริม เป็นห้างเยอรมัน ตั้งร้านอยู่ที่ปากคลองตลาดมาตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ ๕ แล้ว) เมื่อย้ายมาเปิดที่นี่ ถือเป็นห้างหรูใหญ่โตโอ้อวดสุดแล้วในบางกอก ชาวบ้านเรียกกันว่า ห้างประตูลสามยอด

เป็นห้างขนาดใหญ่แบบห้างสรรพสินค้าในปัจจุบัน ที่มีสินค้าหลายอย่างจัดเป็นแผนกๆ มีพื้นที่กว้างขวาง ชายของหุรรานำเข้าจากต่างประเทศ

ปี ๒๔๖๐ สยามประกาศสงครามกับเยอรมัน ในสงครามโลกครั้งที่ ๑ บี. กริม ซึ่งเป็นห้างเยอรมันจึงโดนสั่งปิดทันที สินค้าโดนยึด ตึกสามยอดจึงว่างลง เปิดให้ห้างอื่นมาใช้พื้นที่แทน

B. Grimm Building at Sam Yot: B. Grimm building was a Western building on Charoen Krung Road at Sam Yot intersection. B. Grimm, a big German-owned department store business, rented this place to sell luxury items imported from overseas. In 1917, Siam declared war with Germany during World War I, and B. Grimm was ordered to shut down and leave the premise to make way for new tenants. This building was later torn down in 1969.

บริษัท ไฟฟ้าสยาม คอร์ปอเรชั่น จำกัด (การไฟฟ้านครหลวงในปัจจุบัน) ขายเครื่องใช้ไฟฟ้า

โรงพยาบาลทาเคดะ ของหมอญี่ปุ่น ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒

เรื่องเล่าชาวเกาะ | ตึก บี. กริม ที่แยกสามยอด กับ ตลาดมิ่งเมืองที่ถนนพหลุรัด

เป็นฝีมือออกแบบของสถาปนิกคนเดียวกัน คือ นายมาริโอ ตามานโญ (Mario Tamagno)

ผลงานการออกแบบของนายมาริโอที่เรา รู้จักกันดี คือ พระที่นั่งอนันตสมาคม วังบางขุนพรหม บ้านนรสิงห์ (ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล) วังมะลิวัลย์ D06 และ อาคารกระทรวงพาณิชย์ C15 (ปัจจุบันคือ มิวเซียมสยาม)

ดร. ยวีรัตน์ เหมะศิลป์

โรงละครปริดาลัย เป็นโรงไม้ ตั้งที่เห็นอยู่ด้านซ้ายในรูป ที่เห็นลิบๆ มุมขวาบน คือประตูวังสรรพศาสตร์ศุภกิจ

โรงละครปริดาลัย L05

พระองค์เจ้าวรวัฒนกร กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ พระโอรสของรัชกาลที่ ๔ กับเจ้าจอมมารดาเขียน เป็นผู้ก่อตั้งคณะละครและโรงละครนี้ขึ้น ภายในบริเวณวังที่ประทับถนนแพร่งนรา

ด้วยความที่เจ้าจอมมารดาเขียนเป็นนางละครหลวง ทำให้กรมพระนราธิปฯ มีความสนพระทัยและถนัดในด้านการละคร และมักจัดการแสดงที่ผสมผสานจนเกิดเป็นละครร้องสลับพูดอย่างใหม่ขึ้นมา

โดยละครที่โด่งดังเป็นอย่างมากและได้รับความนิยมสูงสุดก็คือเรื่อง “ลาวเครือฟ้า” มีเค้าโครงมาจากละครโอเปร่าเรื่องมาดามบัตเตอร์ฟลาย และเรื่อง “อินทกพระเขนง” บทประพันธ์ของพระองค์เอง

ที่แสดงครั้งแรกเมื่อ ๒๔๕๔ (ต้นรัชกาลที่ ๖) และได้รับความนิยมอย่างล้นหลาม จนกลายเป็นทอล์คออฟเดอะทาวน์ ทำให้ต้องแสดงซ้ำถึง ๒๔ รอบ

ตัวโรงละครเป็นอาคารไม้ สร้างขึ้นปลายรัชกาลที่ ๕ ลักษณะเป็นตึกยาวขนานไปกับถนนแพร่งนรา ด้านทิศเหนือ โดยอยู่ด้านหลังตึกแถว มีทางเข้าจากถนนผ่านทางตึกแถวคูหาหนึ่ง (ปัจจุบันคือตึกของร้านชัยเจริญเอ็นยีเนียร์จิง)

ภายในโรงละคร ด้านหนึ่งเป็นเวที ส่วนที่นั่งด้านหน้าเวทีแบ่งผู้ชมออกเป็น ๖ บ็อกซ์ บ็อกซ์ละ ๖ คน หลังบ็อกซ์จะเป็นเก้าอี้เดี่ยวชั้นพิเศษและชั้นหนึ่ง ถัด

กรมพระนราธิปฯ และพระมารดา (เจ้าจอมมารดาเขียน ในรัชกาลที่ ๔)

ไปเป็นเก้าอี้ยาว ส่วนชั้นสองและชั้นสามก็เป็นที่นั่งแบบบ็อกซ์เช่นเดียวกัน

คณะละครปริดาลัยแสดงอยู่ได้ไม่นาน จนเมื่อถึงรัชกาลที่ ๖ ก็ระงับการแสดงไป กระทั่งตัวอาคารของโรงละครนั้นก็ถูกไฟไหม้ไปในปี ๒๔๘๙ จนไม่เหลือแม้แต่ซากให้คนรุ่นหลังได้เห็นสถานที่กำเนิดของแม่นากพระโขนงในตำนานอีกต่อไป

จากทางสามแพร่งถนนแพร่งนรา หากลองเดินย้อนขึ้นไปตามถนนบูรณศาสตร์ มองลอดเข้าไปทางประตูข้างของวัง ลานโล่งที่ลึกเข้าไปข้างในนั่นก็คือที่ตั้งของโรงละครปริดาลัยแห่งนี้

Pridalai Theater: Late in King Rama V's era, on the premise of Prince Narathip's palace (King Rama V's younger brother), Pridalai Theater was built. It was a wooden theater, located along Phraeng Nara Road. Inside the theater, on one side, there were boxes, single seats, and row seats, with seats on the second and third floors. The theater was destroyed in a fire in 1946.

เรื่องเล่าชาวเกาะ

โรงละครแบบฝรั่ง

โรงมหรสพเก็บค่าเข้าชม นับเป็นความบันเทิงรูปแบบใหม่ที่ถูกใจชาวพระนครยิ่งนัก ถือเป็นธรรมเนียมใหม่ในช่วงที่สยามเริ่มเรียนรู้การใช้ชีวิตแบบฝรั่ง

ภายในเกาะเมืองจึงมีโรงละครเปิดให้เข้าชมอยู่หลายเจ้าด้วยกัน ซึ่งนายโรงส่วนใหญ่ก็ล้วนเป็นเจ้าของและขุนนางทั้งสิ้น

โรงละครปรีณซ์เรียมเตอร์

ตั้งอยู่ภายในบ้านเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง (เพ็ง เพ็ญกุล) ริมน้ำเจ้าพระยา ติดกับตลาดท่าเตียน

สร้างขึ้นภายหลังฉลองกรุงเทพฯ ครบ ๑๐๐ ปี ในปี ๒๔๒๕ (ราวต้นรัชกาลที่ ๕) นับเป็นคณะแรกๆ ที่มีการแสดงแบบเก็บค่าเข้าชม และมีชื่อเสียงมาก ด้วยเป็นคณะละครที่แต่งองค์ทรงเครื่องกันอย่างวิจิตรสมจริง

เมื่อเจ้าพระยามหินทรฯ อัสัญกรรม เจ้าหมื่นสรรเพธภักดี (บุศย์ เพ็ญกุล) ลูกชาย จึงรับไม้ต่อและได้นำคณะละครไปแสดงถึงทวีปยุโรป แต่ปรากฏว่าขาดทุนย่อยยับจนต้องกลับมาและปิดตัวลงไปเป็นที่สุด

ต่อมาพื้นที่บ้านและโรงละครเจ้าพระยามหินทรฯ ได้สร้างเป็นวังใหม่เพื่อใช้เป็นที่ประทับของพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงศ์ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม พระราชโอรสในรัชกาลที่ ๕ กับเจ้าจอมมารดาจรุญ ซึ่งเป็นหลานตาของเจ้าพระยามหินทรฯ

ปัจจุบันอาคารทั้งหลายได้รื้อลงไปจนหมดสิ้น และได้กลายเป็นอาคารพาณิชย์ในบริเวณซอยเพ็ญพัฒน์ ๑-๕ ที่ท่าเตียนนั่นเอง

โรงละครหม่อมเจ้าอลังการ

ตั้งอยู่ภายในวังหม่อมเจ้า อลังการ มาลากุล ถือเป็นโรงมหรสพที่ขึ้นชื่อที่สุดในสมัยต่อมา เพราะตั้งอยู่ในย่านที่คึกคักที่สุดของพระนคร แถวๆ โรงหวายสามยอด หากมาจากถนนเจริญกรุงเข้าตรอกข้างห้างเซ่งเฮงไปจะพบกับตัวโรงละครอยู่ทางด้านซ้ายมือ

เมื่อปี ๒๔๓๙ (ปลายรัชกาลที่ ๕) เริ่มเปิดวิกเป็นโรงไม้ที่ดูโอ้อ่า ทันสมัย นิยมแสดงละครนอก คณะเจ้าหมื่นสรรเพธา (แห่งโรงละครปรีณซ์เรียมเตอร์) ต่อมาภายหลังมีการแสดงลิเก โดยคณะหม่อมสุภาพที่ตั้งที่สุดในสมัยนั้นด้วย นอกจากนี้แล้วโรงละครหม่อมเจ้าอลังการยังถือเป็นสถานที่จัดฉายหนังขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เป็นหนึ่งสั้นจากฝรั่งเศษ ปัจจุบันอาคารได้รื้อถอนไปจนหมดแล้ว

โรงละครปรีดาลัย

ตั้งอยู่ที่วังวรารณ ถนนแพ่งนรา เปิดแสดงเมื่อปี ๒๔๕๑ สมัยปลายรัชกาลที่ ๕

โรงละครปราโมทย์

ของพระโสภณอภัยขรภิก (นายเล็ก สมิตศิริ) ตั้งอยู่ตำบลประตูลำยองตมเช่นกัน โดยอยู่ถนนเจริญกรุงฝั่งใต้ ตรงข้ามกับโรงละครหม่อมเจ้าอลังการ สร้างภายหลังโรงละครปรีดาลัย ที่แพ่งนรา ราว ๒-๓ ปี มีการแสดงละครร้องแบบเดียวกับคณะละครปรีดาลัยด้วยเช่นกัน จนปลายรัชกาลที่ ๖ ให้เช่าเป็นโรงหนัง และฉายหนังเงียบ ก่อนที่จะปิดตัวลงในเวลาไม่นาน ปัจจุบัน คือ พื้นที่ในบริเวณซอยพิชิต หรือเจริญกรุง ๖ ส่วนตัวอาคารได้รื้อถอนไปหมดแล้ว

วิกละคร

การแสดงละครในสมัยก่อนจะจัดแสดงเฉพาะคืนเดือนหงายเท่านั้น เพื่อที่เวลาจบการแสดงตอนตีแล้ว ท้องฟ้าจะได้สว่าง ผู้คนเดินทางกลับเคหาสร์สถานได้สะดวก เดือนหนึ่งจะแสดงทุกคืนตลอดสัปดาห์ หรือ ๑ วิก เท่านั้น เป็นเหตุให้คนสมัยก่อนมักเรียกสถานที่จัดมหรสพว่า “วิก” ต่างๆ ทั้ง วิกลิเก วิกละคร วิกหนัง นั่นก็มิที่มาจากคำว่า “วิก” นี้เอง

ยัดตึกทั่วกรุงเทพฯ, น. ณ. ปากน้ำ, สำนักพิมพ์ เมืองโบราณ

ตลาดมิ่งเมือง L06

เป็นตลาดใหญ่ใจกลางเมือง ริมนถนนพหลุฑร์ สร้างขึ้นแบบตลาดฝรั่ง มีหลังคาคลุม ภายในเป็นโถงกว้าง เพดานสูง ถือเป็นแนวคิดในการวางผังอาคารขนาดใหญ่ในชุมชน ที่จะสร้างตึกแถวล้อมรอบ พื้นที่ว่างตรงกลางทำเป็นตลาด

ก่อสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ พร้อมๆ กับศาลาเฉลิมกรุง G04 ซึ่งตั้งอยู่ในแนวเดียวกัน ออกแบบโดยนายมาริโอ ตามานโญ สถาปนิกกระทรวงมหาดไทย ถือเป็นผลงานการออกแบบช่วงปีท้ายๆ ก่อนที่เขาจะเก็บกระเป๋ากลับอิตาลีไป

ตัวตลาดมีผังเป็นรูปตัวยู (U) มีแผงขายสินค้าแบ่งเป็นสี่อกๆ เรียงรายเป็นแถวหันหน้าเข้าหากัน สองข้างทางเดินตรงกลาง ขายสินค้าสารพัด ทำนองห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ในปัจจุบัน

ต่อมากลายเป็นแหล่งชุมนุมช่างเย็บทำใจ ตั้งแผงไปรอบๆ ห้อง รองรับลูกค้าที่มาซื้อผ้าที่พหลุฑร์ข้ามถนนมาวัดตัวกันที่นี่ ฝากผ้าไว้ ออกไปกินอะไรหน่อย กลับมาเย็บเสร็จ รับกลับบ้านได้เลย

ตลาดมิ่งเมืองรื้อไปในปี ๒๕๒๑ ด้วยเสื่อมโทรมส่วนตึกแถวโดยรอบนั้นรื้อในปี ๒๕๓๕

ก่อนจะเปิดเป็นศูนย์การค้าสมัยใหม่ เอาใจคนรุ่นเก่า ในปี ๒๕๓๖ คือศูนย์การค้าดิโอลด์สยามพลาซ่า ลานมิ่งเมือง ที่เป็นโถงขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป ก็คือที่ตั้งของตลาดมิ่งเมืองนั่นเอง

Ming Mueang Market: Built in King Rama VII's era, it was the central market of the city by Phahurat Road. Ming Mueang Market was a Western-style roofed market, featuring a large hall with a high ceiling. It was constructed following an urban planning concept, with shophouses surrounding the central market. The market formed a U shape with hundreds of shops lining on both sides of the walkway. The market later became old and worn out, and in 1978 it was torn down. A new and modern shopping complex replaced it in 1993, known as The Old Siam Plaza.

ห้าง บี. กริม หน้าวังบูรพา **L07**

ตรงข้ามวังบูรพาภิรมย์ บริเวณที่เป็นป้อมมหาไชยเดิม ริมคลองโอ่งอ่าง เชิงสะพานภานุพนธ์นั้น มีอาคารพาณิชย์หลังใหญ่อยู่อีกหลัง สร้างขึ้นตรงหัวโค้งถนนมหาไชยติดกับถนนเยาวราช

ตึกหลังนี้ สมเด็จพระบูรพาราชทรงลงทุนสร้างเอง มีโกดังสินค้าปลูกอยู่ด้านหลัง เพื่อให้ห้างเยอรมัน บี. กริม เช่า ตัดริบบิ้นพร้อมเปิดให้บริการในปี ๒๔๗๑

ตึกหลังใหม่นี้ออกแบบโดย นายชาร์ล เบเกอแล็ง (Charles Béguelin) สถาปนิกชาวฝรั่งเศส-สวิส เป็นตึกคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น หลังคาปั้นหย่า ตรงจั่วมีตราครุฑมีพระอาทิตย์ อันเป็นตราประจำพระองค์เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ เจ้าของตึก

ปี ๒๔๙๘ ห้าง บี. กริม ย้ายออกไป บริษัทไทยประกัน ย้ายเข้าอยู่ที่ตึกนี้แทนพร้อมธนาคารไทยทุน และรื้อลงไปในที่สุด ปัจจุบันที่ตึกนี้กลายเป็นอาคารจอดรถไปเสียแล้ว

อาคารร่วมรุ่นที่มีหน้าตาคล้ายตึกหลังนี้ที่ยังเหลืออยู่ให้เห็นคือ สุขุมาลอนามัย 602 ที่แพร่งูธร ออกแบบโดยสถาปนิกฝรั่งเศสคนเดียวกัน

อาคารหิวมุมสี่แยกคอกวัว **L08**

รู้มั๊ย? ที่ตึกนี้ก็เคยเป็นตึกชุดเดียวกันกับตึกอื่นๆ ริมถนนราชดำเนิน เช่นกันนะ

แต่ก่อนตึกตึกนี้เคยเป็นที่ตั้งของร้านค้าหน่วยงานราชการแห่งหนึ่ง คือองค์การจัดซื้อสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (อจส.) มาก่อน

สมัยต่อมา ชั้นบนเป็นสถานีวิทยุของ ท.ท.ท. ทุกเสาร์-อาทิตย์ ตอนบ่าย จะมีการบรรเลงเพลงของวงดนตรีสุนทราภรณ์

แล้วต่อมาก็เป็นตึกคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการ (กตป.) ซึ่งโดนเผาไปในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ จนต้องทุบทิ้งและสร้างเป็นอนุสรณ์สถานขึ้นมาแทน

Building at Khok Wua Intersection: This used to be a building, in the same lot as the other ones along both sides of Ratchadamnoen Avenue. Over the years, various government offices occupied the building, and later it was damaged in a fire during the October 14, 1973 uprising. It had to be demolished, and a monument was erected in its place.

B. Grimm Mall opposite Bura-pha Palace: Prince Bhanu Rangsi invested in the construction of this building in front of his palace. The area used to house a fort, and was later rented by German business B. Grimm. The business officially opened in 1928. This new building, designed by a French-Swiss architect, was a reinforced concrete building with two floors. It featured a hip roof with a rising sun symbol at the front of each gable roof, the emblem of Prince Bhanu Rangsi, the landlord of this building. B. Grimm moved out of this building in 1955 and the building was later demolished. Currently, this area is a parking lot.

ย่านตึกแถวกรุงเทพฯ, น.ณ. ปากน้ำ, สถานีรถไฟ เมืองโบราณ

ศาลาเฉลิมไทย **L09**

โรงหนังทันสมัยจากแนวคิดของจอมพล ป. พิบูลสงคราม สร้างขึ้นราวปี ๒๔๘๓ พร้อมๆ กับอาคารพาณิชย์อื่นๆ ที่ขนานสองข้างถนนราชดำเนินกลาง แต่ยังไม่เสร็จก็เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา จำต้องหยุดสร้างไป

ถึงปี ๒๔๙๒ จึงเปิดตัวเป็นโรงละครเวที ช่วยแจ้งเกิดให้กับนักแสดงหลายท่าน เช่น ส. อาสนจินดา สุพรรณ บูรณพิมพ์ เป็นต้น ก่อนจะเปลี่ยนมาเป็นโรงภาพยนตร์ในปี ๒๔๙๖ บริหารงานโดย สยามมหรสพของฟิลิปป์ ดันส์จจา (เครือเดียวกับโรงหนังสยาม ลิโด สกาล่า)

รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นสไตล์โมเดิร์น แบบเดียวกับอาคารอื่นๆ ริมถนนราชดำเนิน เพราะออกแบบโดย หมิว อภัยวงศ์ เช่นเดียวกัน ส่วนภายในตกแต่งโดย คิววงศ์ ฤกษ์ ฤณ อยุธยา จุฬชมได้ถึง ๑,๒๐๐ ที่นั่ง เป็นโรงโก้ที่ผู้ชมต้องแต่งกายสุภาพมาชมกัน

ด้วยความที่เป็นโรงหนังแถวหน้าของประเทศ จึงมีภาพยนตร์ระดับตำนานเรื่องความผจญภัยกันที่นี้ ไม่ว่าจะเป็นดนตรีทะเลใต้ (South Pacific) อเมริกันอันตรราย (The Ugly American) คลีโอพัตรา (Cleopatra) นุชบาภิรมทาง (My Fair Lady)

ส่วนหนังไทยก็มี เรือนแพ เบ็ดน้อย โทน ทอง รักริษยา รักข้ามคลอง

ที่นี้ยังเป็นต้นกำเนิดป๊อปคอร์นหน้าโรงหนัง และยังมีร้านไอศกรีมขึ้นชื่ออีกด้วย

รื้อถอนไปเมื่อปี ๒๕๓๒ เพื่อเปิดมุมมองให้กับโลหะปราสาทที่อยู่ด้านหลัง ซึ่งในขณะนั้นศาลาเฉลิมไทยก็โรยราเต็มที ด้วยความเจริญย้ายไปที่อื่นแล้ว ปัจจุบันเป็นลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ **A12**

Chalerm Thai Theatre: Built in the 1940s along with other buildings on both sides of Ratchadamnoen Avenue, the construction had to be paused as World War II erupted. The construction resumed in 1949, and it was opened as a show theater, and was later changed to a movie theater in 1953. It featured a Modern architectural design, similar to other buildings on Ratchadamnoen. Chalerm Thai Theatre was demolished in 1989 to open up the view of Loha Prasat (Iron Stupa) at the back. At the time of the demolition, Chalerm Thai Theatre was already old and shabby, as the area was no longer popular.

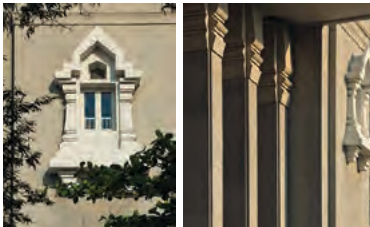

อาคารศาลสถิตย์ยุติธรรม L10

ตั้งอยู่ริมทุ่งพระเมรุ (สนามหลวง) เป็นตึกฝรั่งหลังใหญ่ สร้างขึ้นในปี ๒๔๒๕ ตั้งแต่ต้นรัชกาลที่ ๕ แล้ว โดยนายช่างฝรั่ง โจอาคิม แกรซี (เป็นอาคารร่วมรุ่นกับอาคารกระทรวงกลาโหมที่อยู่ใกล้ๆ กัน C06 ซึ่งเป็นผลงานของนายช่างแกรซี เช่นเดียวกัน) แต่แรกที่มีขากลางด้านหน้ามีหอนาฬิกาสูงสร้างอยู่บนหลังคา แต่ได้รื้อออกไปภายหลังเนื่องจากทรุดตัว

ตึกฝรั่งทรงคลาสสิกหลังนี้ รับใช้กระทรวงยุติธรรมมา มากกว่า ๗๐ ปี ในที่สุดก็รื้อทิ้งไปในปี ๒๕๐๓ เพื่อสร้างอาคารศาลฎีกาหลังใหม่ L11 ขึ้นมาทดแทน

Court of Justice Building: Built in 1882 in King Rama V's era, it was a Western building with a tall clock tower atop the roof at the front. Later, the clock tower was removed as it had begun to sink. This classic Western building was used by the Ministry of Justice for 70 years before being torn down in 1960 and a new Supreme Court building was erected in its place.

อาคารศาลฎีกาหลังเก่า L11

สร้างขึ้นในปี ๒๕๐๖ ทดแทนอาคารศาลสถิตย์ยุติธรรมหลังเก่า L10 ที่สร้างมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ แล้ว มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น ที่มีการใส่รายละเอียดความเป็นไทยประยุกต์เข้าไปด้วย เช่น หัวเสาแบบไทยที่โถงทางเข้า และซุ้มจรนมา

อาคารศาลฎีกา ฝั่งถนนราชดำเนินหลังนี้ ทบทิ้งไปในปี ๒๕๕๖ เพื่อสร้างอาคารศาลฎีกาแห่งใหม่หลังปัจจุบันขึ้นมาแทน ท่ามกลางเสียงคัดค้านจากทั้งกรมศิลปากรและนักวิชาการ ด้วยเป็นอาคารโบราณสถานอันทรงคุณค่า ตัวอย่างของสถาปัตยกรรมหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

Former Supreme Court Building: Constructed in 1963 to replace the former Court of Justice building which had been around since 1882, the Supreme Court building featured a Modern architectural design combined with Thai elements. It was later demolished in 2013 and replaced by the current Supreme Court building, despite strong opposition from many.

ห้างสรรพสินค้านิวเวิลด์ L12

พื้นที่เดิมตรงนี้มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ด้วยเป็นตลาดเก่ามาแต่ต้นกรุงแล้ว คึกคักมากในสมัยรัชกาลที่ ๕ เรียกกันว่า ตลาดยอด หรือตลาดบางลำพู มารุ่งเรืองสุดๆ ในรัชกาลที่ ๗ และไฟไหม้วอดไปในปี ๒๕๑๐ นี้เอง

ตลาดสดแบบเก่าจึงหลีกทางให้กับตลาดใหม่ที่เรียกกันว่า ห้างสรรพสินค้านิวเวิลด์ โลกใบใหม่ของชาวบางลำพูเปิดให้บริการในปี ๒๕๒๗ สูง ๔ ชั้น มีลิฟต์แก้วอยู่หน้าห้าง ซึ่งเป็นกระแสนิยมสำหรับห้างสรรพสินค้าในยุคนั้น และได้กลายเป็นแหล่งแฮงค์เอาท์ยอดนิยมของเด็กบางลำพู

แต่โลกใบใหม่แห่งนี้กลับมีเงื่อนไข ด้วยมีการต่อเติมขึ้นไปเป็น ๑๑ ชั้น โดยไม่ได้รับอนุญาต จึงมีคำสั่งศาลให้รื้อถอนชั้น ๕-๑๑ ลงเสีย ด้วยฝ่าฝืนเทศบัญญัติ กทม. และ พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร ผู้บริหารได้ประวิงเวลายาวนานร่วมยี่สิบปี จนกระทั่งปี ๒๕๔๗ ได้เกิดโศกนาฏกรรมขึ้น ขณะที่มีการรื้อถอนชั้นบนโดยที่ยังคงเปิดบริการชั้น ๑-๔ ตามปกติ!!! กองวัสดุที่รื้อมากองไว้ ทำให้พื้นอาคารรับน้ำหนักไม่ไหว พังถล่มลงมา ผู้คนหนีตาย ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต จนต้องปิดห้างไป

จากเหตุการณ์ตึกถล่มนี้เอง เมื่อฝนตกลงมาจึงเกิดน้ำท่วมซังภายใต้ห้างร้าง กลายเป็นบ่อน้ำขนาดใหญ่ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์งูอย่างดี ชาวชุมชนจึงนำปลาหลากหลายพันธุ์มาปล่อยเพื่อหวังให้ช่วยกำจัดลูกน้ำ ปลาแพร่พันธุ์อย่างรวดเร็วจนกลายเป็นวังมัจฉาใจกลางกรุง ลงขาวขึ้นหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์มาแล้ว

ปัจจุบันซากอาคารร้างของห้างสรรพสินค้าโลกใหม่ยังคงตั้งตระหง่านอยู่ให้คนเล่าขาน ขนย้ายปลาไปปล่อยได้ร่วม ๕ พันตัว! และสูบน้ำออกหมดแล้วแว้วๆ มาว่าอาจมีการปรับโฉมใหม่เร็วๆ นี้ จะเป็นอะไร จีบตาดูให้ดี

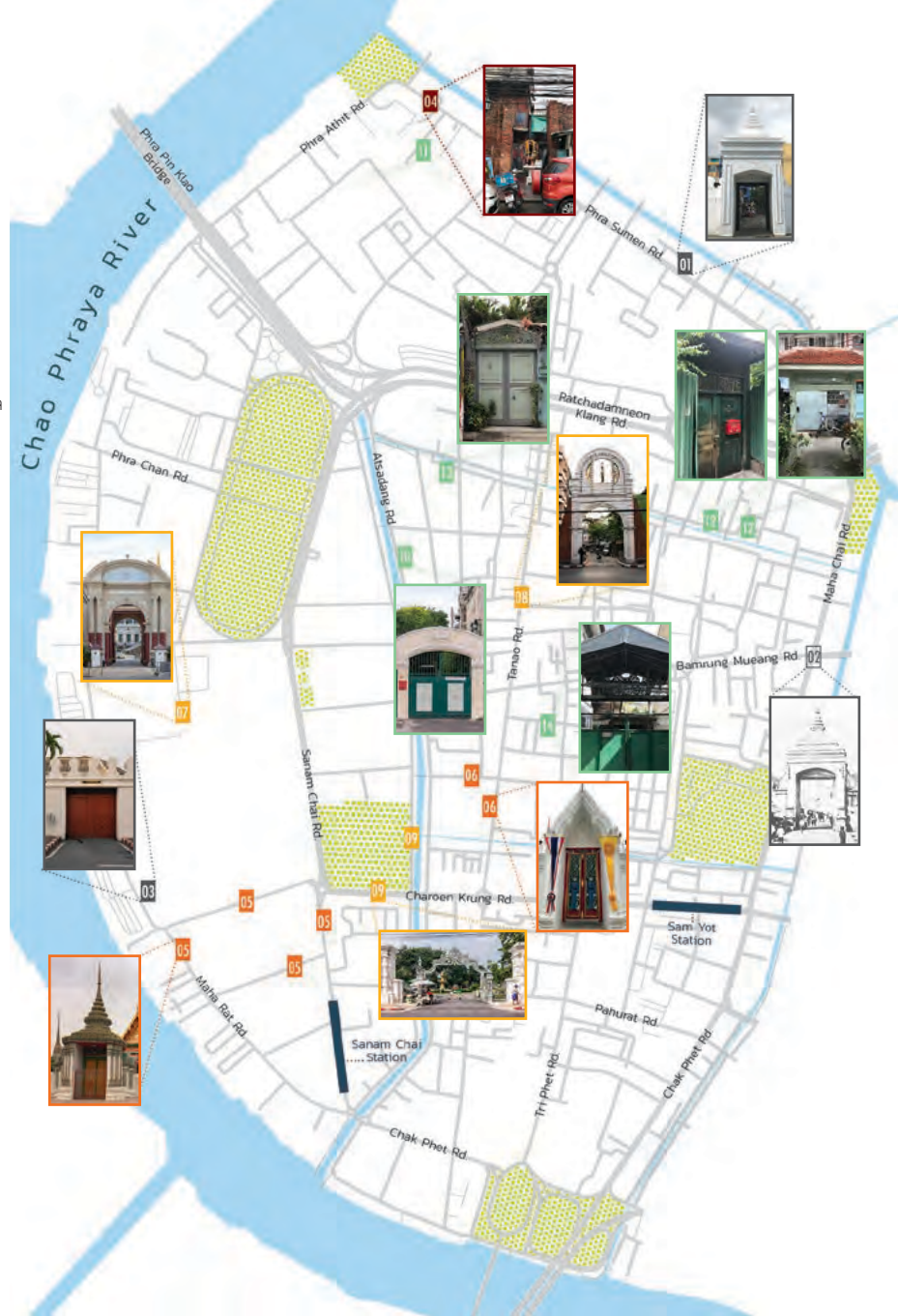
New World Department Store: This modern department store was constructed in 1984. It is 11 stories high, but the building permit actually allowed only four stories. By the time the owner agreed to tear it down, it is already 2004. Interestingly, during the demolition, the lower floors were still in service, and when the building collapsed, many were killed and injured, so the department store had to close down and became deserted.

ประตูเก่าเล่าเรื่อง Stories from Old Gates

- 01 **ประตูเมืองพระนคร** หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร
- 02 **ประตูผี** ประตูด้านทิศตะวันออกของเมือง ใช้ขนศพออกไปเผานอกกำแพงพระนครที่วัดสระเกศ ประตูผีรื้อไปนานแล้ว แต่เราจึงเรียกบริเวณนี้ว่าย่านประตูผี (ผัดไทยประตูผี หรือเจ๊ไม่ประตูผี) ด้วยชื่อไม่เป็นมงคล เลยเปลี่ยนมาเรียกแบบโลกสวยว่า "สำราญราษฎร์" แทน
- 03 **ประตูช่องกุด** เป็นประตูขนาดเล็กที่ไม่มีขุมประตูที่กำแพงเมือง มีมากถึง ๔๗ ประตู ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง ๔ ประตูได้ซึ่งกำแพงเมืองบริเวณป้อมมหากาฬ ส่วนประตูช่องกุดที่กำแพงท้ายพระบรมมหาราชวังนั้น เป็นประตูเซอร์วิสใช้สำหรับคนนอกเข้าติดต่อกับคนในวัง
- 04 **ซากประตูวังกรมหลวงจักรเจษฎา** ริมถนนพระสุเมรุช่วงนี้ เคยเป็นพื้นที่วังมาก่อน สร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ แล้ว เรียกว่าวังริมป้อมพระสุเมรุ เพื่อให้เป็นที่ประทับของกรมหลวงจักรเจษฎา (พระอนุชาต่างมารดาของรัชกาลที่ ๑) ปัจจุบันกลายเป็นชุมชนตรอกเขื่อนนิวาคน์ ถึงแม้ว่าตัววังจะไม่เหลืออะไรให้เห็นแล้ว จะมีก็แต่ซากขุมประตูวังเท่านั้น ก่อด้วยอิฐรมอดู มีศาลกรมหลวงจักรเจษฎาตั้งอยู่ติดด้านหน้า
- 05 **ขุมประตูวัดโพธิ์ทรงยอดมงกุฎ** ประตูบริเวณเศียรกระบี่จีนตามพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ ๓ มีทั้งหมดรวม ๑๖ ประตูโดยรอบรั้วกำแพงวัดโพธิ์
- 06 **ขุมประตูวัดราชพิศ** ทวารบาลคือผู้ที่ทักขามรักษาประตู ที่วัดราชพิศ ทำเป็นรูปทหารแต่งเครื่องแบบเต็มยศอย่างฝรั่ง ด้วยเป็นช่วงที่ทำตัวศิวิไลซ์เป็นฝรั่งกัน ส่วนที่ขุมประตูนั้นเป็นปูนปั้นทำซุ้มฟ้าทางหลังเป็นนักษัตร

- 07 **ประตูพิฆาตไชยศรี** เป็นประตูใหญ่ดีไซน์ฝรั่งทรงโค้ง สร้างขึ้นใหม่ ๒ ชั้น ชั้นนอก-ชั้นในด้านหน้าพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ออกแบบโดยนายจอห์น คลูนิส ในช่วงต้นรัชกาลที่ ๕ ควบคุมไปกับการก่อสร้างพระที่นั่งจักรี
- 08 **ประตูวังสราญราษฎร์** พื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นวังที่ประทับของกรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจมาก่อน ปัจจุบันไม่หลงเหลือให้เห็นแล้ว คงมีเพียงประตูวังที่ริมถนนตะนาวนี้เท่านั้นที่เป็นประจักษ์พยานให้เห็นถึงความโก้หรูของวังเจ้านายในยุคที่เหอสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกกัน
- 09 **ประตูเหล็กหล่อ สวนสาธารณะ** เป็นของนอก นำเข้าจากยุโรป ในยุคนั้น สวนสาธารณะตามยุโรปและอเมริกา ต่างก็มีประตูเหล็กหล่อแบบนี้กันแทบทุกที่
- 10 **ประตูกุหาสน์ก้านเจ้าคุณอิศรเสนา** เป็นตึกฝรั่งริมคลองคูเมืองเดิม สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยสถาปนิกฝรั่งเศสชื่ออิตาลี ต่อมาตกเป็นเรือนหอของพระยาอิศรพงศ์พิพัฒน์ (ม.ล.อิศรเสนา) ปัจจุบันตกทอดมาอยู่กับบุตรชายคือคุณพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา
- 11 **ขุมประตูบ้าน ว.ถ.ถ. หลวงศิลป์ประสิทธิ์** (ตาบ ศิลป์) บิดาของคุณหญิงเต็มสิริ นุญยสิงห์ ภายใต้ออกไก่แจ้ ย่านป้อมพระสุเมรุ คาดว่าสร้างขึ้นในช่วงรัชกาลที่ ๖
- 12 **ขุมประตูไม้ฉลุชุมชนหลังวัดราชบพิธ**
- 13 **ประตูบ้านขุนวิสุทธิสมบัติ** (ดี กาจญานโหติ) ประตูไม้ ประตูบาลดสวยไม่มอดตามทรนดินในสมัยรัชกาลที่ ๖ ปัจจุบันตกเป็นของบุตรสาวคือนางวันเพ็ญ อมรสิทธิ์
- 14 **บ้าน ว.ก. ยวง เจริญจันทร์** ภายหลังกรรทรวงมหาดไทย เหลือเพียงแต่ไม้ฉลุสวยงามที่ขุมประตู ล่องไปตามคูกันมาได้แล้วช่วยบอกหน่อว่าลายฉลุนั้น อ่านว่าอะไร

- 01 **City Gate** in front of Wat Bowon Niwet
- 02 **Pratu Phi** (ghost's gate) where dead bodies were transported on their way to funerals outside the city. The gate has been demolished. Today, this area is known as Samran Rat.
- 03 **Pratu Chong Kud** is a small door in the wall, seen in the City Wall and the Grand Palace's wall, used as a service entrance.
- 04 **Ruins of an old palace's gate** on Sumen Road, constructed in King Rama I's era.
- 05 **Wat Pho's gate** capped with a crown, decorated with Chinese porcelains, which was a popular style in King Rama III's era.
- 06 **Wat Ratcha Bophit's gate** is guarded by soldier statues dressed in a full Western-style uniform.
- 07 **Phiman Chaisi Gate** is a Western-style gate in front of the Chakri Throne Hall. The gate and building were constructed at the same time.
- 08 **Prince Sapphasat's palace gate** still remains although the palace has long been demolished. The gate was built in a Western style.
- 09 **Cast iron gate of Saranrom Park** was imported from Europe.
- 10 **Gate of Israsena mansion** was built by an Italian architect in the late 19th century towards the end of King Rama V's era.
- 11 **Gate of Silpi house near Phra Sumen Fort** was built in the 1910s in King Rama VI's era.
- 12 **Gingerbread-style gates** in the community behind Loha Prasat.
- 13 **Gate of Kanchanahoti house** is decorated with gingerbread-style wooden panels, a trend in the era of King Rama VI.
- 14 **Gate of a house in Soi Sukha 1** behind the Ministry of Interior today has only perforated wooden panels remaining at the top.

ติดเกาะกับตึกเก่า

ผู้จัดพิมพ์ Publisher

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (มิวเซียมสยาม)

National Discovery Museum Institute (Museum of Siam)

เลขที่ ๔ ถนนสนามไชย แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

02 225 2777

www.museumsiam.org

museumsiamfan

บรรณาธิการอำนวยการ

ราเมศ พรหมเย็น

ที่ปรึกษา

ศ. ดร. ชาดรี ประภิตนันทการ

ผศ. ดร. พีรศรี โปหาทอง

ผศ. ดร. ทินัย สิริเกียรติกุล

ดร. ยัวร์ตัน เหมะศิลาปิน

อ. ฤกษ์ดี โพธิวนากุล

บรรณาธิการบริหาร

ชองทิพย์ เสริมสวัสดิ์ศรี

บรรณาธิการ

พวณัฏร ทิพหัทธ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พิมพ์ลวรรณ นิยมทรัพย์

เลขานุการกองบรรณาธิการ

ทิฬารวรรณ วรรณมทินทร์

กองบรรณาธิการ

พัชรพงศ์ กุลกาญจนาชีวิน

ภัทรพร เสาวรส

ณัฐรศนา อุดมผล

ฐิติมา เรืองวนิช

นารา ฟูตมาก

ฤดีวรรณ คำขำ

บรรณาธิการภาษาอังกฤษ

นภามน รุ่งวิหุ

บรรณาธิการศิลปกรรม

วิธิ์ท่า สตุดีโอ

ช่างภาพ

ศรีรัฐ สมนสวัสดิ์

ธีรวัฒน์ วิญญรัตน์

ฤทธิศรุต ด้านชูวงศ์

อดิษฐ์ สมบุญสา

ภาพถ่ายเส้น

moomeememo

ภาพถ่ายเส้นแผนที่

สาธิต ชลเจริญ

นักออกแบบภาพสถาปัตยกรรม

สามมิติ

จาริต เดชะคุปต์

พัชรพงศ์ กุลกาญจนาชีวิน

ฤทธิไกร ลิขิตปัญญาพร

ขอบขอบคุณ

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

ประเทศไทย

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

กรมศิลปากร

สำนักศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

กระทรวงวัฒนธรรม

หน่วยปฏิบัติการวิจัยแผนที่และ

เอกสารประวัติศาสตร์

สถาปัตยกรรมเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง

สมาคมสถาปนิกสยาม

ในพระบรมราชูปถัมภ์

มัสญิดตึกดิน

บ้านร้อยปี

บ้านวรรณโกวิท

บ้านมวงค์

บ้านยาหอม

บ้านดินสอบูติกโฮสเทล

World at the Corner

ขอบขอบคุณ

ชลัยย์ บุระเกษตร

ฉวีวรรณ อารยะศาสตร์

หิรัญญา หงสกุล

มาลินี คฤหเดช

สุวิทย์ สารากร

กิตติ บุญะรัตเวช

ดลชัย บุญะรัตเวช

ภัสสร เรียงเกตุ

สิริกา ประกอบสันติสุข

ณัฐ ประกอบสันติสุข

ทำนุ เหลียงขັນ

พงศ์เพชร อมรสิทธิ์

ผศ. ดร. สปิณท์ ศรีสุวรรณบุรณ์

วรมน บุญยพันธ์

เวธินี ชีรบุษยเวศย์

ครอบครัวนัยยะสวัสดิ์

ยุทธอนารากร แสงอร่าม

กมลาค เพ็งชอุ่ม

ธนภัทร์ สิมหัทธกุล

ทรงเพชร สุริยกุล ณ อัญญา

อดิเทพ เวณจันทร์

โชติรส พิพัฒน์ผล

อัญชนก มานวงศ์

ญาณิศา ทองฉาย

จัดทำโดย

บริษัท บ้านานา สตูดิโอ จำกัด

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ไอคอน พรินต์ติ้ง